

2014-2018 EPEKO PLAN ESTRATEGIKOAREN (ESEP: Euskara Sustatzeko Ekintza Plana) BALANTZEA ETA EGUNGO EGOERAREN DIAGNOSTIKOA

Gernika-Lumon, 2017an egokitutako txostena.
Bittor Zarrabeitia Bengoa
Hizkuntza Normalizaziorako Teknikaria

AURKIBIDEA

HITZAURREA	3
I.- 2014tik 20018rako PLAN ESTRATEGIKOAREN BALANTZEA ETA HAUSNARKETA OROKORRA	
<i>I.1.- ADIERAZLEAK (III. Plan estrategikoaren garapena)</i>	6
<i>I.1.1. Pozteko ondorioak</i>	11
<i>I.1.2.- Kezkatzeko ondorioak.....</i>	13
II.- BALANTZEA ETA EGOERAREN HAUSNARKETA (HELURU ESTRATEGIKOKA ETA ESPARRUKA)	
II.1- Lehenengo helburu estrategikoa: EUSKARA ONDORENGOETARATZEA (edierazleak)	15
<i>II.1.1.- Familia esparrua – Balorazioa</i>	25
<i>II.1.2.- Euskalduntze-alfabetatze esparrua- Balorazioa</i>	32
<i>II.1.3.- Irakaskuntza esparrua – Balorazioa</i>	35
II.2.- Bigarren helburu estrategikoa: EUSKARAREN ERABILERA (ADIERAZLEAK)	41
<i>II.2.1.- Administrazioa – Balorazioa</i>	46
<i>II.2.2.- Enpresa mundua – Balorazioa</i>	57
<i>II.2.3.- Aisia – Balorazioa</i>	61
<i>II.2.4.- Kirola – Balorazioa</i>	66
II.3.- Hirugarren helburu estrategikoa: EUSKARAREN ELIKADURA	69
<i>II.3.1.- Kulturgintza – Balorazioa</i>	71
<i>II.3.2.- Hedabideak – Balorazioa</i>	76
<i>II.3.3.- Teknologia berriak-balorazioa</i>	79
II.4.- Zehar lerrokoak: SENTSIBILIZAZIOA ETA MOTIBAZIOA	84

HITZAURREA (aurrekariak)

1.- Legezko aurrekarien arabera, 2003tik aurrera euskara planak gauzatzeko agindua bete behar izan zen udal erakundeetan eta horri egoki erantzuteko konpromisoa hartu zuen Gernika-Lumoko Udalak. Horien artean, aipagarrienak hurrengo hauek dira:

- Azaroaren 24ko 10/1982 Oinarrizko Legea, euskararen erabilera arautzen duena.
- Uztailaren 6ko 6/1989 Legea, Euskal Funtzio Publikoaren erabilera garatzen duena.
- 250/86 Dekretua eta 224/89 Dekretua: herri-administrazioetan euskararen erabilera normalizatzekoa (I. plangintzaldia).
- 86/1997 Dekretua, apirilaren 15ean onartua, Euskal Autonomia Elkarteko herri-administrazioetan euskararen erabilera normalizatzeko proiektua arautzen duena (II., III. eta IV. plangintzaldirako araubidea. Laugarrena da indarrean dagoena 2012ko abenduaren 31ra arte).

2.- Eusko Legebiltzarrak, 1999ko abenduaren 10ean egindako osoko bilkuran bi erabakiok hartu zituen:

“Eusko Legebiltzarrak berretsi egiten du Hizkuntza Politikarako sailburuordetzak Euskararen Aholku Batzordearekin elkarlanean, (aholku batzorde honetan Kontseiluak ere onartu zuen) burutu eta Eusko Jaurlaritzak 1998ko uztailaren 28an onartutako Euskara Biziberritzeko Plan Nagusia. (1. ebazpena)

Euskal Autonomia Erkidegoko hiriburu eta hiri handietako udalei eskatzen die gara dezatela euren hizkuntza normalizatzeko plana, nahiz eta hori bideratzeko plan orokor bat egon. (8. ebazpena). “

3.- Hori horrela, Gernika-Lumoko Udalak eskaera ofiziala egin zion Hizkuntza Politikarako Sailordetzari 2002ko maiatzaren 3an, Euskara Biziberritzeko Plan Nagusiaren garapenerako aholkularitza eta baliabide (aplikazio informatikoak) eske. Horren ondorioz, eman beharreko hamar urratsak eman genituen lehenengo Plan Estrategikoa eratzeko (datu-bilketa, diagnostikoa, bideragarritasun txostena, Euskara Batzordea dinamizatu,...).

4.- Horren ildotik, Gernika-Lumoko Udalbatza Osoak, aho batez, 2003-2006 eperako Plan Estrategikoa onartu zuen 2003ko apirilaren 30ean. Besteak beste, hauxe ebatzi zuen:

“...2).- Plan Estrategiko hori 2003-2005 epean garatzekoa denez, esparru desberdinetan normalizazio-ekintzak urtez-urte burutzeko aurrakusi da aurrekontua onartzea:

- 2003: 183.601 euro (onartua).
- 2004: 252.546 euro (dagokionean aintzat hartzekoa).
- 2005: 261.846 euro (dagokionean aintzat hartzekoa)....”

Plan Estrategiko hori luzatu egin zen 2006, 2007 eta 2008 urteetarako, Hizkuntza Politikarako Sailordetzak hurrengo plangintzaldirako egin behar zituen hausnarketa eta proposamenei zain.

5.- 2009-2013 eperako Plan Estrategiko berria onartu zuen Gernika-Lumoko Udalak, aurreko epealdirako finkaturiko konpromisoari eutsiz. Ebatzikoaren artean, hauxe azpimarragarriena:

“...2).- *Plan Estrategikoa 2003an onartu zenean eta 2007ko abenduaren 26ko Osoko Bilkuran azken luzapena erabakitzerakoan hartutako konpromisoak berrestea, hau da, Gernika-Lumoko Udalak bere aurrekontu osoarekiko euskararen sustapenerako erabiliko duen portzentaia ez da azken urteetan batz bestekoa izan den %2,2tik jaitsiko.*”

Indarrean daukagun Plan Estrategiko hori dugu aztergai txosten honetan, balantzea egin eta, egungo diagnostikotik abiatuta, hurrengo Plan Estrategikoa eratzeko pistak jorratzeko.

6.- 2014-2017 eperako ESEP (Euskara Sustatzeko Ekintza Plana) onartu zuen Gernika-Lumoko Udalak 2014ko uztailaren 2an, planen ibilbideari kate-begi bat gehituz. Epea bukatu eta HPS-ren jarraibideak eta hausnarketarako hainbat datu argitaratu gabe daudelarik, ESEP 2018an luzatzea erabaki du Gernika-Lumoko Udalbatzak otsailaren 28an, bitartean 2019-2023 eperako ESEP eratzearren.

Agiri honetan, bada, 2014-2018 epeko planaren garapena aztertu eta hurrengorako hausnarketa egin gura da.

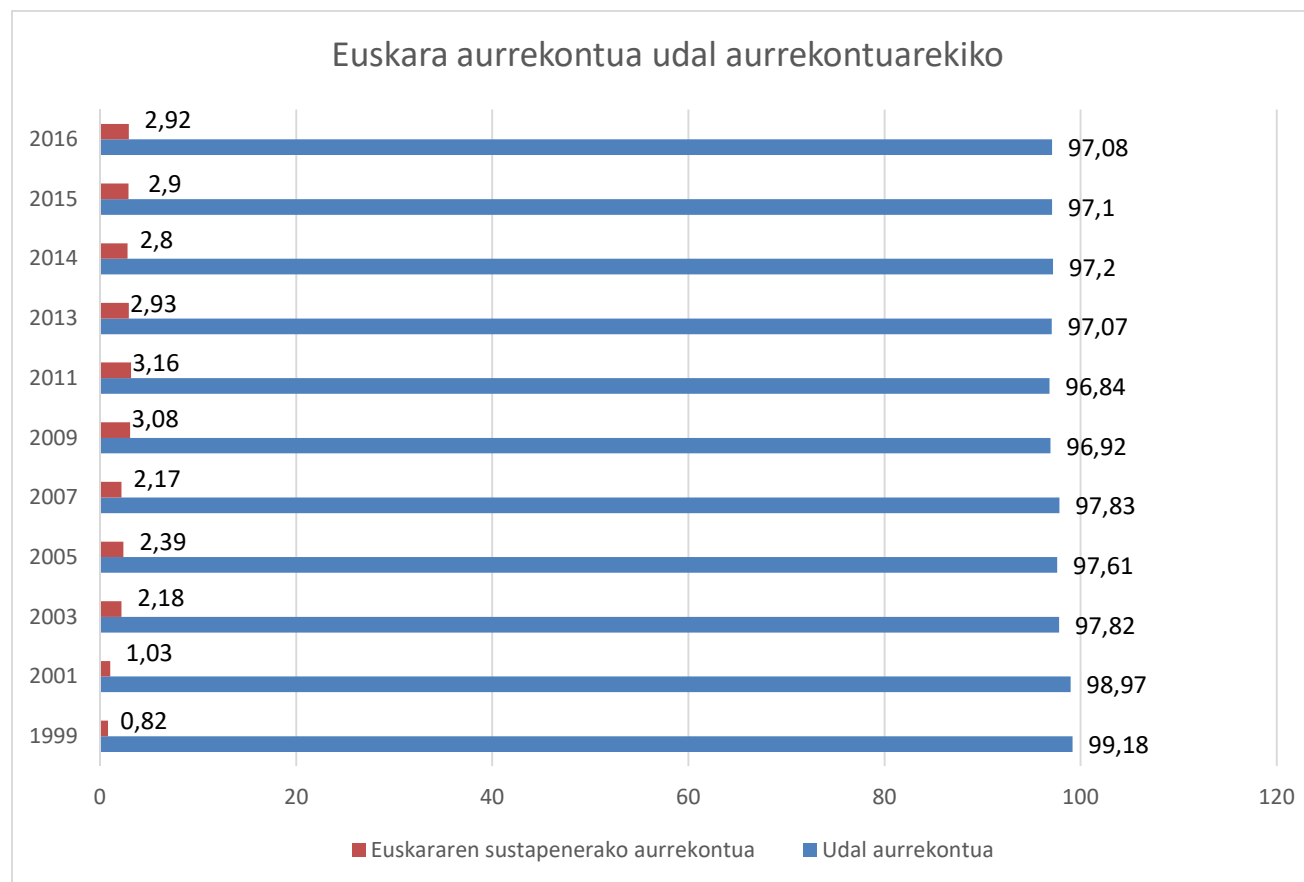
I.- 2014-2017KO EUSKARA SUSTATZEKO EKINTZA PLANAREN (ESEP) BALANTZEA ETA HAUSNARKETA OROKORRA

Helburu nagusia

“Euskara Sustatzeko Ekintza Planaren helburu nagusia da euskaraz bizi nahi duten herritarrei horretarako aukerak bermatzeko behar diren hizkuntza-politikako neurriak erabakitzea eta bultzatzea.... hizkuntza politika hogeita hamar urte betetzera doan garai honetan, gero eta argiago nabaritzen da egungo eta etorkizuneko erronka nagusia, ..., hizkuntzaren erabilera dela”

I.1.- ADIERAZLEAK (III. Plan estrategikoaren garapena)

UDALAREN AURREKONTUA ETA EUSKARAREN SUSTAPENERAKO AURREKONTUA BILAKAERAREN ALDERAKETA

Koadro honetan, udalak bere aurrekontutik euskararen sustapenerako urtez urte erabili izan duen portzentajea agertzen da. Osoko Bilkuran Plan Estrategikoa onartu denean finkaturiko irizpidea mantendu egiten da, hau da, aurrekontu osoarekiko %2,2tik gorako portzentajea erabiltzea euskararen sustapenerako.

ERABILITAKO AURREKONTUAK HELBURU BAKOITZEKO (2003 / 2016)

Helburu estrategikoak	2003 urtea		2005 urtea		2010 urtea		2013		2015 urtea		2016 urtea	
	GASTUA	%	GASTUA	%	GASTUA	%	GASTUA	%	GASTUA	%	GASTUA	%
1.- Euskara ondorengoetaratzea	64.598	25,14	118.900	26,67	144.709	22,15	97.882	19,73	123.749	20,33	125.089	20,54
2.- Euskararen erabilera	132.863	51,70	223.900	50,21	326.000	49,91	303.183	61,11	367.269	60,34	335.987	55,17
3.- Euskararen elikadura	59.505	23,16	103.100	23,12	182.500	27,94	95.071	19,16	84.130	13,82	85.749	14,08
4.- Zehar lerrokoak (sentsibiliz + motib)	---	---	---	---	---	---	0	0	33.500	5,50	62.159	10,21
GUZTIRA HELBURU NAGUSIRAKO	256.966	100	445.900	100	653.209	100	496.136	100	608.648	100	608.984	100

- Kontuan hartu behar da guztirako aurrekontu hauetan Udal Euskaltegia Fundazioari urtero egiten zaion ekarpena falta dela 1. Helburu estrategikoan (2016an 186.964 €).

- Berdez azpimarratuta dago aurrekontu igoera nabarmena izan duen helburua 2. helburu estrategikoarena (euskararen erabilera). Ez da ahaztu behar I. kapituluko gastuak daudela sartuta honetan (Euskara Zerbitzuko giza-baliabideen gastuak: 200.000 € inguru) eta baliabide horiek direla helburu estrategiko guztietakoa kudeatzekoak.

- Gorriz dago 2014-2017 epealdian indarrean egon den ESEP-en arabera sortutako ZEHAR-LERROKO HELBURUA/transbertsala (sentsibilizaioa eta motibazioa: esparru guztiekin lotuta dauden hainbat ekintza).

- Krisiaren ondorioz, 2010etik 2015era aurrekontuetan beherakada izan zen eta orain gaude 2010eko aurrekontu maila berreskuratzeko bidean.

ERABILITAKO AURREKONTUAK ESPARRUKA (2003 / 2016)

FUNTSEZKO ESPARRUAK		2003 urtea		2005 urtea		2010		2013		2015		2016	
		KOP.	%	KOP.	%	KOP	%	KOP	%	KOP	%	KOP	%
1. helburu estrat. Ondorengoetaratzea	Familia jarraipena	16.828	6,55	29.000	6,50	10.114	1,55	5.955	1,20	14.882	2,44	8.947	1,47
	Euskald-alfabet (4)	6.010	2,34	33.000	7,40	61.132	9,39	35.974	7,25	26.528	4,36	21.654	3,55
	Irakaskuntza	41.760	16,25	56.900	12,76	77.713	11,94	55.953	11,28	82.349	13,53	94.488	15,51
2. helburu estrat. Euskararen erabilera	Administrazioa	95.000	36,97	97.000	21,76	220.000	33,79	200.000	40,31	239.178	39,29	240.000	39,41
	Enpresa mundua	15.025	5,84	19.300	4,33	68.514	10,52	56.293	11,34	64.600	10,61	62.700	10,29
	Aisia (1)	22.838	8,89	90.100	20,20	77.421 (1)	11,89	46.324	9,33	63.491	10,43	33.287	5,46
	Erljioa	0	0	2.000	0,45					0	0	0	0
	Kirola	0	0	8.500	1,91	1.545	0,24	566	0,12	0	0	0	0
3. helburu estrat. Euskararen elikadura	Corpus plangintza	15.626	6,08	8.000	1,80	10.034 (2)	1,54	4.709	0,96	5.500	0,91	2.400	0,40
	Kulturgintza (2)	7.813	3,04	23.000	5,16					0	0	0	0
	Liburugintza	11.419	4,44	13.500	3,02					0	0	0	0
	Publizitatea	901	0,35	1.800	0,40	108.500 (3)	16,66	89.544	18,05	77.530	12,74	82.330	13,52
	Komunikabideak (3)	12.621	4,92	56.800	12,74					0	0	0	0
	Teknologia berriak	11.125	4,33	7.000	1,57	16.123	2,48	818	0,16	1.100	0,19	1.019	0,18
4. Sentsibilizazioa eta motibazioa + barruko proiektzioa	Zehar lerrokoak (3 helburuekin lotuta)	---	---	---	---	---	---	0	0	33.500	5,50	62.159	10,21
EBPN-ren helburu nagusirako		256.966	100	445.900	100	651.096	100	496.136	100	608.658	100	608.984	100

- (1) (2) (3) Esparruen kopurua aldatuz joan da plangintzaldietan. Orain Kulturgintzan eta Komunikadeetakoan daude txertatuta beste batzuk.
- (4) Kontuan hartzekoa da "Euskalduntze-alfabetatze" esparruko kopuruari gehitu behar zaiola Udal Euskaltegiari urtero egiten zaion aportazioa:

2005	2008	2010	2012	2014	2015	2016
166.943	203.829	248.516	231.862	186.995	186.955	186.974

EKINTZA KOPURUAK HELBURU BAKOITZEKO

PLAN ESTRATEGIKOAK 2003-2008 eta 2009-2012 HELBURU NAGUSIAK	GARATUTAKO EKINTZA KOPURUA URTETIK URTERA (PROPOSATUTAKOAK ETA BURUTUTAKOAK)											
	2003		2007		2010		2013		2015		2016	
	PROP	BETE	PROP	BETE	PROP	BETE	PROP	BETE	PROP	BETE	PROP	BETE
1.- Euskara ondorengoetaratzea	21	20	26	24	30	27	28	26	23	21	23	20
2.- Euskararen erabilera	43	42	49	42	28	26	25	25	32	30	30	26
3.- Euskararen elikadura	19	15	25	19	27	25	27	24	25	22	26	21
4.- Zehar lerroak	--	--	--	--	--	--	--	--	29	21	28	25
GUZTIRA	83	77 % 93	100	84 %84	85	78 %92	80	75 %93	109	94 %86,23	107	92 %85,98
Kudeaketa Planetan burutu bako ekintzak (atzeratuak eta indargabetuak)	6 atzerat		4 ezabat 2 atzerat		3 ezabat 4 atzerat		5 atzeratu		2 ezabatu 13 atzeratu		2 ezabatu 13 atzeratu	

prop. → proposamena; bete. → betetze-maila

UDALERRIETAN HIZKUNTZA POLITIKA BERRIA (KONTSEILUAREN IKERKETAK-2006 eta 2010)

Kontseiluak sustaturik, 2006an hasi zen udaleko hizkuntza politikaren neurketa burutzen 10.000 biztanletik gorako 66 udalerrietan; 2006 eta 2010eko neurketetan 1etik 10erako baremoan 7,5/7,8 (ONGI) zegokion Gernika-Lumoko Udalaren hizkuntza politikari (ikusi koadroak).

2014ko neurketa egin zen, baina hurrenkera edo zerrenda eta baremazioa egin ordez, fitxak eta mapak egokitu ziren udalerrien arteko konparaketa egiteko. Gure kasuan ez zen aldaketarik nabarmentzen eta aurreko urteetako egoera eta udalerrri multzoan jarraitzen genuen. Zehaztasunak hurrengo helbidean: <http://kontseilua.eus/udal-neurketak/>

2006ko NEURKETA

	HERRIA	NOTA	KALIFIKAZIOA	EZAGUTZA TASA
1	AZPEITIA	8,8512	OSO ONGI	94,8
2	LEKEITIO	8,8181	OSO ONGI	96,1
3	ONATI	8,575	OSO ONGI	90,1
4	BERMEO	8,558	OSO ONGI	90,6
5	BERGARA	8,4963	OSO ONGI	84,4
6	ONDARROA	8,4199	ONGI	98
7	TOLOSA	8,2138	ONGI	85,3
8	BEASAIN	8,2003	ONGI	77
9	ORIO	7,8612	ONGI	92,4
10	GERNIKA-LUMO	7,5016	ONGI	86,6
11	ARRASATE	7,4121	ONGI	73,6
12	ELGOIBAR	7,2594	ONGI	73,8
13	SORALUZE	7,1674	ONGI	76,7
14	ZARAUTZ	7,1001	ONGI	86,4
15	MUNGIA	6,7969	NAHIKOA	76,2
16	LESAKA	6,6508	NAHIKOA	93,3
17	AZKOITIA	6,5213	NAHIKOA	90,7
18	HONDARRIBIA	6,4648	NAHIKOA	78,9
19	EIBAR	6,4169	NAHIKOA	78,3
20	ORDIZIA	6,3965	NAHIKOA	78,3

2010eko NEURKETA

	HERRIA	NOTA	KALIFIKAZIOA	EZAGUTZA TASA
1	BERMEO	9,3209	OSO ONGI	90,6
2	ORIO	8,7745	OSO ONGI	92,4
3	AZPEITIA	8,6925	OSO ONGI	94,8
4	LEKEITIO	8,6387	OSO ONGI	96,1
5	ONATI	8,413	OSO ONGI	90,1
6	BEASAIN	8,2566	OSO ONGI	77
7	ZARAUTZ	8,2457	OSO ONGI	86,4
8	ONDARROA	8,1692	OSO ONGI	98
9	ARRASATE	8,0219	OSO ONGI	73,6
10	AZKOITIA	8,0139	OSO ONGI	90,7
11	BERGARA	7,8981	ONGI	84,4
12	GERNIKA-LUMO	7,8307	ONGI	86,6
13	HERNANI	7,5524	ONGI	74
14	TOLOSA	7,4127	ONGI	85,3
15	HONDARRIBIA	7,2073	ONGI	78,9
16	SORALUZE	7,1732	ONGI	76,7
17	ELGOIBAR	6,9456	NAHIKO	73,8
18	LESAKA	6,8786	NAHIKO	93,3
19	DONOSTIA	6,4666	NAHIKO	63
20	PASAIA	6,3909	NAHIKO	56,9

I.1.1- Pozteko ondorio orokorrak:

1.- Plan Estrategikoak ardatz hartuta, epe luzerako ekimenak abian jarri eta hizkuntza politikari iraupena eta egonkortasuna emateko aukera izan da, Legealdi batetik bestera kargu politikoak aldatu arren.

2.- Aurrekontuari dagokionean izandako bilakaera oso positiboa izan da. I. Plan Estrategikoan (2003-2008) hiru urterako finkatu ziren kopuruak (begira 4. orrian hitzaurreko 4. eta 5. puntuak) eta gaintu egin ziren; 2009-2012 epealdiko II. Plan Estrategikoan konpromiso ekonomikoa finkatu zen: udalaren aurrekontuko %2,2a gutxienez erabiltzea euskararen sustapenerako. Jokabide horri eutsi zaio III. Plan Estrategikoan ere (ikus 6. Orrialdeko koadroa).

3.- Euskara Zerbitzuaren giza baliabideei dagokienean, aurrerapausua izan da 2014-2017 epealdian, aldi baterakoak ziren lanpostuak estruktural bihurtu zirelako 2014an, nahiz eta lanpostu horiek betetzen dituztenak interinoak izan.

4.- III. Plan Estrategikoaren (2013-2017) betetze-mailari bagagozkio, esan behar %90a bete egin dela. Beste kontu bat da lortu diren emaitzak eta ekintzekin asmatu dugun. Hori, esparruka egingo den azterketan ikusi ahal izango dugu, txosten honetako bigarren atalean.

5.- Esparrukako bilguneak mantendu egin dira eta berriren bat sortu ere:

- Udal Eskola Kontseilua egonkortu egin da; Irakaskuntza (ikastetxeak)
- Berbalaguneko Talde Eragilea egonkortu egin da; Euskalduntze-alfabetatzea (AEK, Udal Euskaltegia, Busturialdean Euskaraz Bizi)
- Udaleko Talde Eragilea berbiztu egin da; Administrazio Erabilera Planarekin inplikaturakoekin (zinegotziak eta sindikatuak)
- Euskalgintzaren lan-mahaia (BEB, Seber Altube, AEK, Hitzarguneko arduraduna; Hitzargune kanpainari lotutako bilgunea)
- Bilgune BERRIA: Toki Garapenerako Sailaren inguruko Foroa (Turismo, merkataritza, ostalaritza). Euskara Zerbitzua partaide da.
- Bilgune BERRIA: Hiri Planeamendurako Lan Taldea. Planeamendu berria aitzakia, hizkuntza irizpideak kontuan hartzeko ELE metodologia aplikatzeko lan taldea (Planeamendua Moldatuko duen Talde zuzentzailea, udal Arkitektoa, Euskara zinegotzia, Euskara teknikariak). Lau urte ingururako lana dauka aurretik.

6.- Zenbait eragilerekin hasitako lan dinamikari eutsi zaio eta, kasu batzuetan, areagotu egin da:

- Ikastetxeak: euren normalizazio planak eta ESEP uztartzea (Udal Eskola Kontseilua bilgune eta Berritzegunearekin elkarlanean).
- Bertsozale elkarte: “Gu ere bertsotan” egitasmoa ikastetxeetan garatzeko hitzarmena
- AHIZE-AEK: Berbalagun, GUGAZTE, Eusliderrak eta ikastalde berezientzako ikastaroak (DBHko etorkinei errefortzua / gurasoen euskalduntzea)
- Artez: “hitzargune” kanpainaren kudeaketa (adjudikazioa)
- Soziolinguistika Klusterra: kale neurketa eta abarrak (jardunaldiak, hausnarketa jardunaldiak,...)
- Topagunea: “irakurri eta gozatu” kanpaina eta datorren urterako “365 egun euskaraz” ekimena.
- Badihardugu Elkarte: “ahotsak” proiektua (hitzarmena).
- Ziurtagiriaren elkarte: Bai euskarari ziurtagiriaren sustapena (hitzarmena)
- Kontseilua: euren urteko plangintzarekin bat egitea
- Urdaibai Rugby Eskola: hitzarmenak (Euskarazoka, Euskera olgetan erroto kanpaina, Asteburuetakoa aisialdia, jolasleketan ekiteko proiektua)
- Hitzargune kanpainako eragileak: enpresak, merkataria/ostalariak eta elkarteak.
- Hitza egunkaria eta Oiz-mendi telebista: hitzarmenak (diru laguntza eta publizitaterako konpromisoa)

- Gizarte Zerbitzuetarako Mankomunitatea eta Urtxintxa: “Gazterren” kale hezitzaileen ekimena lagundu eta Inmigrazio teknikariarekin elkarlana.
- Kirol Erakundea: harremanak estuak dira, Alkarbideko aisia-kirol lan-mahaia bitarteko eta kirol elkarteekin ditugun hitzarmenei jarraipena egiteko.
- Kultur Etxea: euskararen tratamendua programazio orokorrean, Gu ere bertsotan proiektuan elkarlana.

7.- Beste udalerrietako Euskara Zerbitzuekin elkarlana egonkortu egin da. 2001ean eratu zen Bizkaia mailan Euskara Zerbitzuen bilgunea, Alkarbide. Erakunde horretan osatu ziren lan-mahai desberdinetatik, D ereduko udalerriena (euskaldungoa %70etik gorakoa duten udalerriak) 2002an osatu zen, UEMA barru, eta 2004tik 2017ra geuk koordinatu dugu lan-mahai hori. Horrek guztiak, esperientzia trukaketa ahalbidetu du eta goi erakundeekin elkarlana bideratzeko aukerak areagotu. Orain, Alkarbideren eraldatze prozesu bat garatzen ari gara guztion artean.

8.- 2013-2017 epealdian aurrekonturik gehien gastatu den helburu estrategikoa “euskararen erabilera”-rena izan da (dagokion kopurutik langileen soldata gastuak -239.178€- kanpoan utzita ere bai) eta gure udalerriaren hiztunen tipologiari erreparatuta (euskaldunak %67,87 + ia euskaldunak %17,87), lehentasunezkoa horixe da.

9.- Ekintza kopuruei dagokienean, hiru helburu estrategikoen arteko alderaketa eginez gero, orekatu egin da ekintza kopurua. Horren arrazoia hauxe da: Administrazioeko esparrua Plan Estrategikotik kanpo geratu da 2009tik hona eta, ondorioz, esparru horretako ekintzak ez dira kontabilizatzen, bere Erabilera Plan propioa duelako.

10.- Hizkuntza politikari buruz Kontseiluak egindako neurketak nahiko positiboak izan ziren guretzat. Duela urte batzuk egin ziren neurketetan Gernika-Lumoko Udala 66 udalerrri handietako rankingean lehenengo postuetan zegoen (2006an 10garren, 7,50 punturekin, eta 2010ean 12garren 7,83 punturekin; ONGI kalifikazioa); 2014ko neurketaren emaitzekin leku berean gaudela esan dezakegu eta badaude arlo batzuk hobera egin dutenak (kaleko hizkuntza paisaia, langileriaren hizkuntza gaitasuna -udaletxean zein fundazioetan-, politikoen hizkuntza gaitasuna, zerbitzu hizkuntzari buruzko datuak,...).

11.- Udal administrazioaren menpeko erakunde autonomoekiko dinamika indartu egin da. Azken plangintzaldian (2014-2017) Kultur Etxean eta Kirol Patronatuan datu bilketak egin dira eta atera diren emaitzak pozik egoteakoak dira. Datu bilketa horrek ahalbideratu egin du bertako mikroplanak eratu ahal izatea.

I.1.2.- Kezkatzeko ondorio orokorrak:

2.- Administrazioko Erabilera Planean gora-behera asko izan dira, politikoen aldetik inplikazio falta batzuetan eta, beste batzuetan, Euskara Zerbitzuak daukan transbertsalitate-eza administrazio barrukoari begira, nahiz eta udal ordenantza hor egon, Erabilera Plana onartuta, erabilerarako irizpideak finkaturik, Gaineratu behar, Erabilera Planerako Talde Eragilearen dinamika egokia dela eta gutxienez urtean behin biltzen dela Erabilera Planaren jarraipena egiteko.

3.- Kultura Plana eratzeke dago. Horrek, zailago egiten du Euskararen Plan Estrategikoarekiko uztarketa, irizpideak finkatzerakoan zerbitzu/arduradun bakoitzarekin (Musika Eskola, liburutegia, programazioa, Gaztelekua, Informazio Bulegoa) landu beharra ekarri duelako. Aipatu beharra dago, Kultur Etxeko Estatutu berriak eratu zirenetik zain egon garela aurreikusitako partaidetzarako bilguneak (elkarleen Aholku Batzordea), teknikarien Batzordea (zerbitzu desberdinetako teknikarien bilgunea) eta abarrak noiz eratu, guretzat hizkuntza politika txertatzeko bide baliagarriak. Dena dela, Kultur Etxearen funtzionamenduaren hizkuntza egoera nahiko ona da.

4.- Bizkaiko Foru Aldundiaren ildo estrategikoak ez ditugu oraindik ezagutzen (Foru agintariak 2016an agindu zuten maiatzerako argituko zituztela...). Horrek oztopatu egiten du Udaletako Euskara Zerbitzuek sarritan egindako aldarrikapena: Alkarbide bilgunean Aldundiarekin elkarlana areagotzea, Lurralde mailan euskararen sustapenerako politika globala diseinatzeko. Aldundia eta Udalen arteko elkar eragina une orokoa da arlo guztietan (Ogasuna, eskola kirola eta kirol federazioekikoa, Biscaytik erakundea –baliabide informatikoak-, Gizarte Zerbitzuen orientabideak eta baliabideak, Hirigintzarekikoa, ...)

5.- Gernika-Lumoko Udalaren hizkuntza politikak baditu akats batzuk. Kontseiluak 2006 eta 2010 urteetako azterketa konparatiboa egin zuen eta honakoak azpimarratu ziren kezkatzekoak:

- **Hizkuntza paisaia:** kaleko obra iragarkiak erdara hutsez (azpikontratazioak kontrolatu beharra). Arartekotik ere kexa batzuk iritsi dira.

- **Udalaren komunikazioa.** Kasurik okerrenak: Udal aldizkarian euskararen tratamendu eskasa, ebatzita dauden hizkuntza irizpideekin bat ez datorrena (nahiz eta azken zenbakian aurrerapausu batzuk izan euskarazko portzentajearen alde -%60 euskaraz-) eta interneteko hizkuntza erabilera (udalaren web orria eta facebooken kudeaketa).

- **Azpikontratazioetan (zerbitzu kontratuetan zein obretarako kontratuetan)** euskara lehenesteko erabakia hartuta dago, baina Euskara Zerbitzuak ez du aukerarik horren ikuskapena egiteko, Kontratazio-mahaiaren informaziorik ez duelako jasotzen. Sarritan eskatu izan da Euskara Zerbitzuak partaidetza izan dezan protokoloen bat finkatu beharra (kontatazio-mahaiaren parte hartu ez arren, pleguen eta abarren informazioa jasotzeko moduren bat zehaztu).

6.- Erbestetik etorritakoek biztanlerian duten pisua handiagoa da (batik bat errumaniarrena) penintsulako beste lurralde batzuetatik etorritakoena baino. Beraz, euskararen mundura ez ditugu berez erakarriko, euren ama-hizkuntzari uko ez diotelako egingo; bide bakarra da euskararen beharra eta prestigioa sentiaraztea eta, hori, euskaldungoak erabilpenaren bidez erakutsi ahal diegu. Hor dago gure erronka.

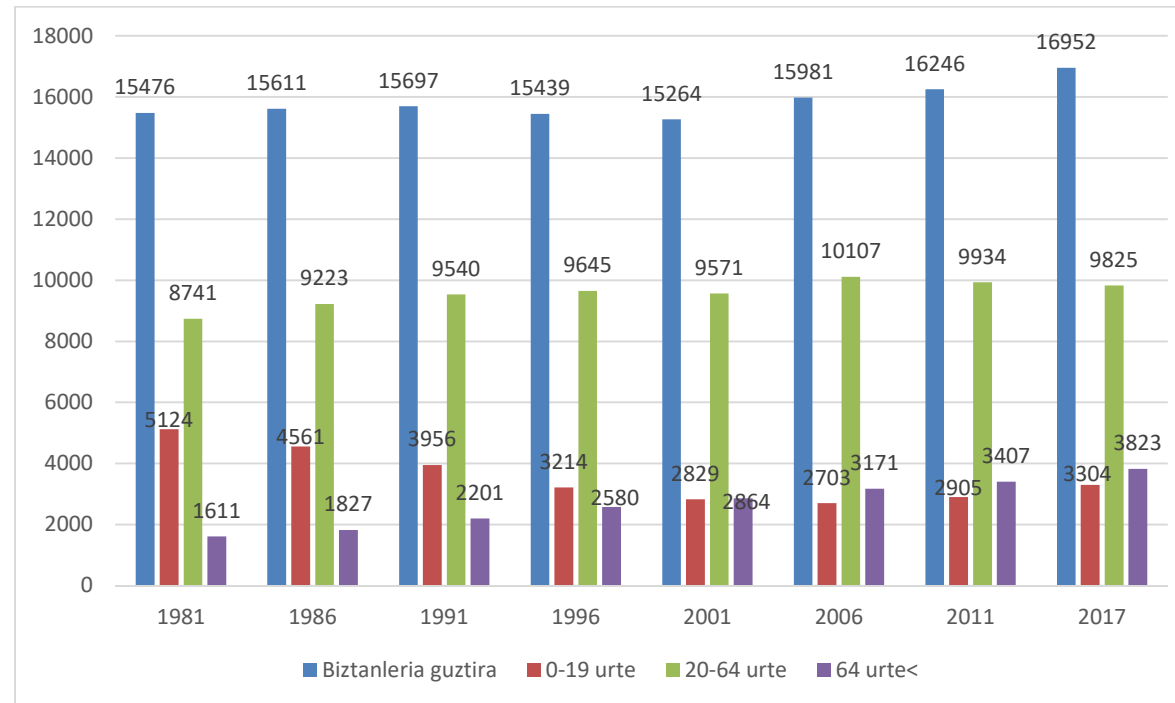
7.- Etorri berrien seme-alaben matrikulazioan eragin nahia. Azken urteetan matrikulazioa ikastetxe desberdinetan orekatu egin da zerbait, baina Mertzede ikastetxean matrikulatzeko joera da nagusi oraindik. Zentro horretan gertatzen den pilaketa hori kaltegarria da erabilerarako, euskaldunen dentsitate eskasak aukera gutxiago ematen duelako erabilerarako.

II.- BALANTZEA ETA EGOERAREN HAUSNARKETA, HELBURU ESTRATEGIKOKA ETA LAN-ESPARRUKA

II.1- Lehenengo helburu estrategikoa: EUSKARA ONDORENGOETARATZEA

ADIERAZLEAK (egungo biztanleria)

Gernika-Lumoko biztanleriaren bilakaera

- Biztanlerian helduen eta adinekoen pisua areagotzen joan da. Beraz, biztanleria zahartzen ari da; 0-19 urte bitarteko biztanleriaren kopurua gutxituz joan da, nahiz eta azken lau urteetan jaoitza-tasa zerbait berpiztu.

Atzerriko biztanleriaren bilakaera eskualdean, 2010-2015

2011ko URTARRILAREN 1ean			2015eko URTARRILAREN 1ean			Aldaketa	
Biztanleria orokorra	Atzerritarrak	%	Biztanleria orokorra	Atzerritarrak	%		
ARRATZU	393	8	2%	405	14	3,4	+7
BUSTURIA	1.795	62	3,4%	1.698	43	2,5	-19
EA	918	30	3,2%	859	41	4,7	+11
ELANTXOBE	425	23	5,4%	385	4	1	-19
ERRIGOITI	557	20	3,5%	508	15	2,9	-5
FORUA	997	56	5,6%	956	46	4,8	-10
ARTEAGA	898	45	5%	873	40	4,5	-5
GERNIKA	16.483	1.505	9,1%	16.811	1580	9,4	+75
IBARRANGELU	642	14	2,1%	644	8	1,2	-6
KORTEZUBI	432	12	2,7%	469	18	3,8	+6
MENDATA	386	6	1,5%	385	10	2,5	+4
MORGA	413	8	1,9%	425	16	3,7	+8
MUNDAKA	1.948	102	5,2%	1.906	79	4,1	-23
MURUETA	309	11	3,5%	314	5	1,5	-6
MUXIKA	1.493	50	3,3%	1.460	36	2,4	-14
NABARNIZ	236	5	2,1%	238	10	4,2	+5
SUKARRIETA	362	18	4,9%	374	16	4,2	-2
GUZTIRA	28.687	1.975	6,8%	28.967	1.996	6,8	+21

- Busturialdeko Mankomunitateko udalerrietan dauden atzerritar guztien **%79,15a biltzen da Gernika-Lumon.**
- 2005 urtean 802 etorri berriak (%4,9) eta 2015ean 1.996 (%9,4). Beraz, **ia bikoiztu egin da etorri berrien kopurua.**

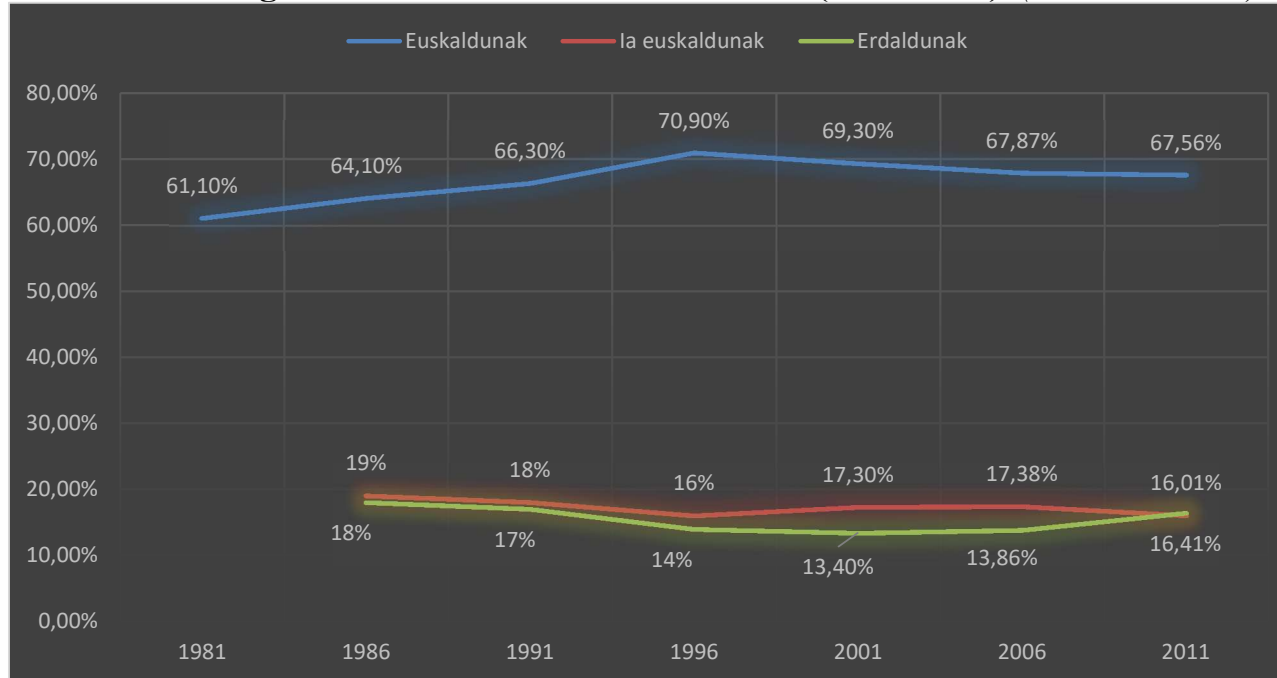
Atzerriko biztanleria Gernika-Lumon

NAZIONALITATEA	2014	2015	ALDAKETA
ERRUMANIA	902	953	+51
ARGENTINA	57	58	+1
MOLDAVIA	49	47	-2
SAHARA	47	45	-2
TXINA	44	44	-
BOLIVIA	49	41	-8
BRASIL	53	40	-13
MAROKO	41	39	-2
UKRANIA	33	34	+1
PORTUGAL	34	33	-1
SENEGAL	38	31	-7
PARAGUAI	32	31	-1
PAKISTAN	18	27	+9
ESTATU BATUA	20	21	+1
EKUADOR	17	14	-3
KAMERUN	12	8	-4
ERRESUMA B.	7	8	+1
KOLONBIA	10	8	-2
OROKORRA	1.579	1.580	+1

- Atzerriko biztanleetatik **%51,75a Europako Batasunetik dator (gehiengoa errumaniatik: 953)** eta gainerakoak kanpotik (mundu osoko lurraldeetatik).
- Eskualdeko atzerriar guztien **%50 dira emakumeak eta beste horrenbeste gizonezkoak**; 2008an %48a zen emakumeen portzentajea.
- 2015ean atzerriko 18-39 urte bitarteko biztanleen portzentajea %49,35a zen (2008an %50a zen) eta 0-17 urte bitartekoena %18,4a (2008an %16a zen). **Ez da aldaketa nabarmenik izan portzentajetan, baina bai kopurutan.**

ADIERAZLEAK (euskararen ezagutza eta bilakaera)

Euskararen ezagutza Gernika-Lumon – bilakaera (1986-2011) (Iturria: Eustat)

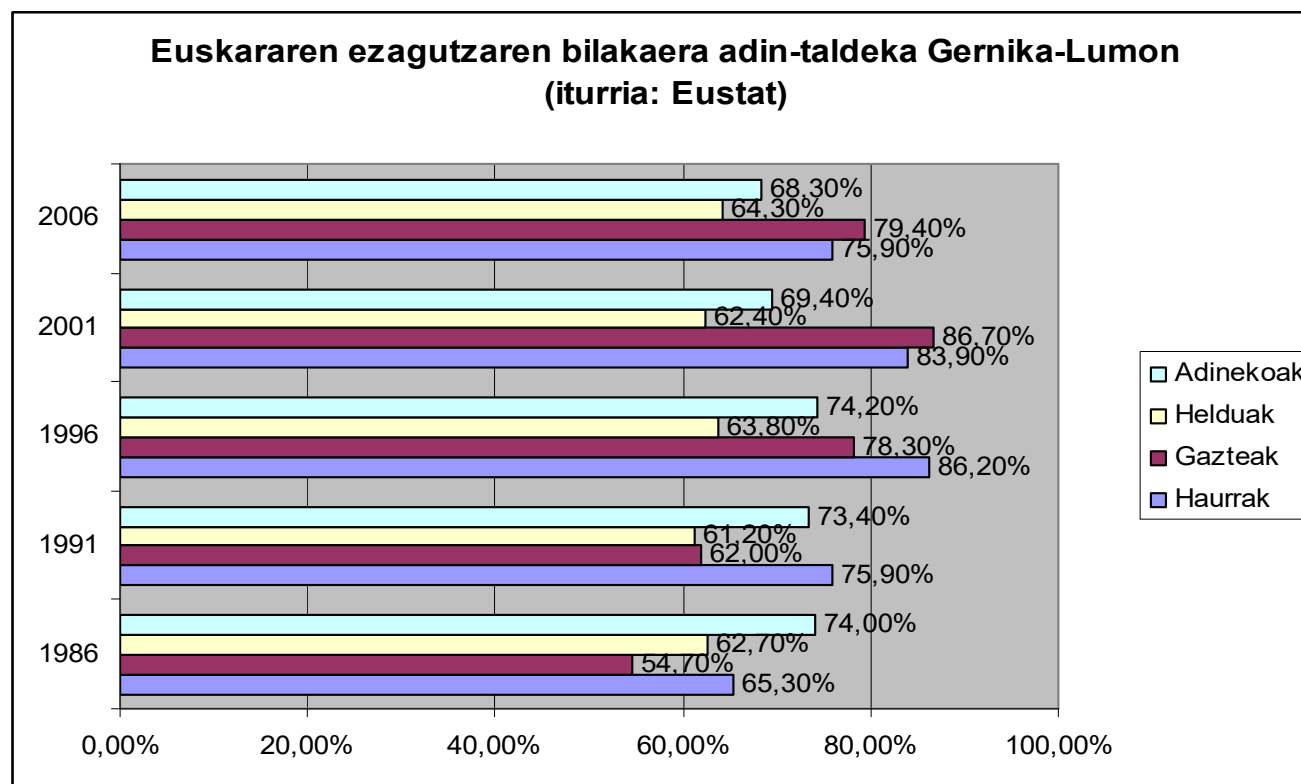
Konformatu beharko dugu 2011ko datuekin; 2016ko datuak oraindik prozesatzen dabiltza eta ez dira eskuragarri izango 2018ra arte.

Grafikoari erreparatuta, 1981etik 2011ra bitarteko datuen bilakaerak hauxe diosku:

- **Euskaldungoak gora egin du;** 1981-1996 tartean 10 puntu gora eta 1996-2011 epean 3 puntu behera.
- **Ia-euskaldunen portzentajea 1996tik hona mantendu egin da.**
- **Erdaldungoa jaitsi egin da 5 puntu 2001era arte eta ordutik gora egin du 3 puntu.**

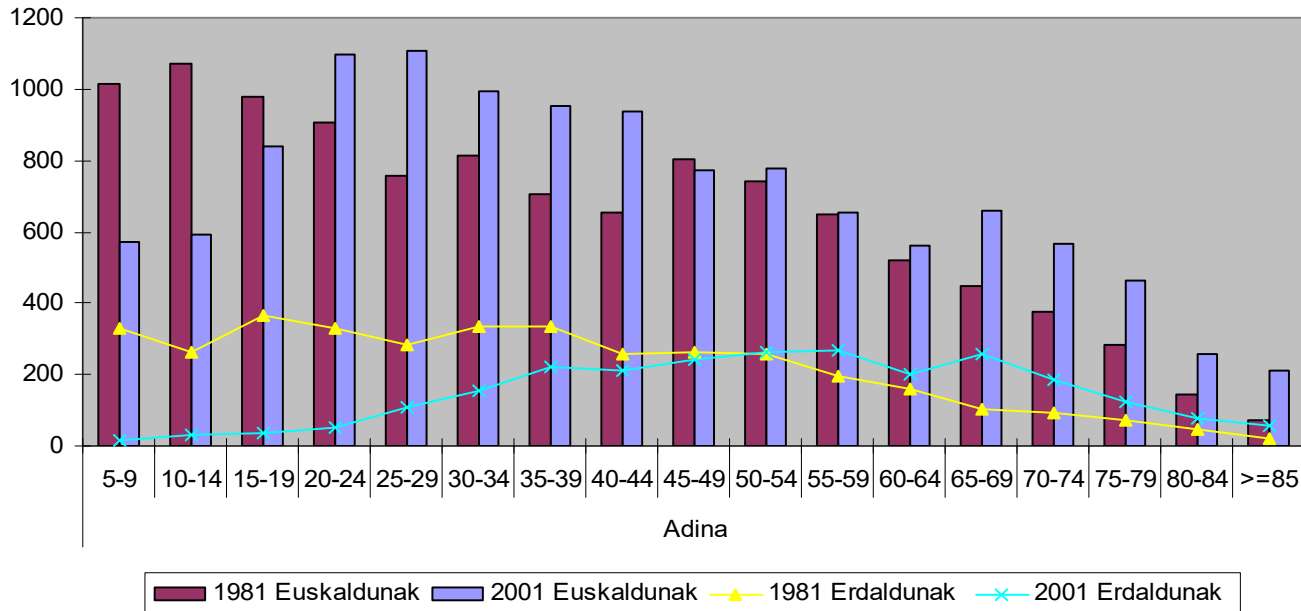
Euskaldungoaren bilakaera – udalerrien arteko konparaketa (Iturria: Eustat)

UDALERRIA	1981	1986	1991	1996	2001	2006	2011	Aldea
<i>Gernika-Lumo</i>	61,1	64,10	66,30	70,90	69,3	67,87	67,56	+6,46
<i>Bermeo</i>	73,8	74,6	77,4	78,0	75,7	73,52	72,69	-1,11
<i>Mungia</i>	56,1	60,1	59,3	58,8	55,09	55,92	53,18	-2,92
EUSK. AUT. ELK.	21,5	24,6	26,3	30,9	32,31	37,50	37,24	+15,74

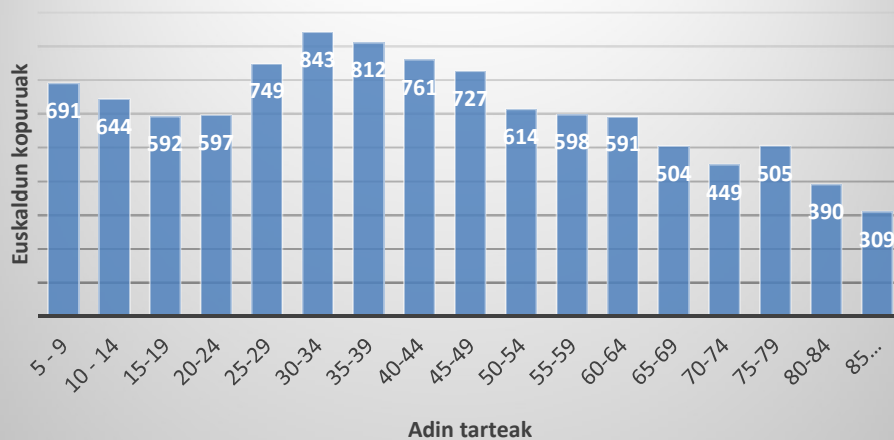
- Ez daukagu ezagutzari buruz adin-taldekako daturik 2006tik hona, Eustat-ek errolda lanak egiterakoan datu horiek ez dituelako prozesatu.
- Grafiko hau hurrengo orrialdeko grafikoekin erkatu behar da, zeren **gauza bat da portzentajeak eta beste bat biztanleria osoan adin-talde bakoitzak daukan pisua**. Adinaren arabera euskaldungoaren banaketa ikusita, euskaldun portzentajerik handiena haurren eta gazteen adin-taldeetan dago, baina euskaldun gehien kokatzen den adin tartea helduen multzoa da (29-54 adin-tartea) eta berau erabilera aldetik apalagoa da.

Euskaldunen bilakaera 1981-2001, adinaren arabera, Gernika-Lumon

- Aurreko orrialdeko grafikoan agertzen denez, portzentajetan **gazteak dira euskaldunenak gaur egun**, haurrekin batera, baina ez dezagun engainatu gure burua, biztanle kopuruei erreparatuta gazte eta haurren pisua biztanlerian gutxitu egin delako (1981ean 0-19 urte bitartekoak 5.124 biztanle ziren -%33,10- eta 2017an 2.905 biztanle -%19,49-).
- **Erdaldungoaren olatuaren gailurra 1981ean** 5-50 urte bitartean kokatzen zen, **haur eta gazteak nagusi** izanik.
- **2001ean euskaldungoaren olatuaren gailurra desplazaturik** zegoen eta 15-54 urte bitartean kokatzen zen. Nagusi gazteak eta 44 urtera arteko helduak.
- **2011ko olatuaren gailurra, ostera, kamustu egiten da** eta adin tarte guztietan euskaldun kopuruak berdintzeko joera dago. Gauza positiboa da eusladunen dentsitatea adin tarte guztietan gorantza eta berdintzen joatea, euskaraz aritzeko aukerak areagotu egiten direlako.

Euskaldunak 2011

Udalerrian elebidunen kokapena (2001: Eustat)

AUZOAK (neurtutako biztanleria 14.519)	ELEBIDUNAK		ELEB. HARTZ.		ERDALDUNA	
	KOP	%	KOP	%	KOP	%
Lumo (968)	718	75	84	8	166	17
Bizkaia kalea (1350)	959	70	191	18	200	12
S. Roke/Don Tello (1162)	909	79	121	9	132	12
Alde Zaharra (1108)	883	80	117	10	108	10
Sindik/Ospitalea (1217)	862	70	161	15	194	15
Lurgorri-Hilerria (1952)	1239	62	305	17	480	21
Erreterria (2279)	1420	62	312	15	547	23
Poligono-Calzada (2013)	1362	67	309	18	342	15
Txorraburu (2398)	1744	73	320	14	334	13
	10.096	69,3	1920	17,3	2503	13,4

Udalerrian elebidunen kokapena (2011: Eustat)

AUZOAK (neurtutako biztanleria 15.558)	ELEBIDUNAK		ELEB. HARTZ.		ERDALDUNA	
	KOP	%	KOP	%	KOP	%
Lumo (1571)	1.107	70	191	13	273	17
Bizkaia kalea (1282)	853	66	136	11	293	23
S. Roke/Don Tello (1182)	816	69	143	12	223	19
Alde Zaharra (1186)	878	74	109	9	199	17
Sindik/Ospitalea (1372)	940	68	160	12	272	20
Lurgorri-Hilerria (2435)	1.531	63	352	15	552	22
Erreterria (2236)	1.337	60	341	15	558	25
Poligono-Calzada (1916)	1.281	67	253	13	382	20
Txorraburu (2378)	1.743	73	270	12	365	15
	10.486	67,40	1955	12,56	3117	20,00

Bai 2001eko zein 2011ko datuen arabera, euskal hiztunen banaketa auzoka nahiko orekatua da Gernika-Lumon; euskaldunak auzo guztietan dira nagusi (%60/%74 bitartekoa), desberdintasunak desberdintasun. **Elebidunen (euskaldunen) kopuru orokorrak gora egin duen arren asko (10.096tik 10.486ra), portzentajea 2 puntu baxuagoa da.**

Horren zergatia, erdaldungoaren igoeran dago (2503tik 3117ra) eta horrek dakar erdaldungoa 2001-2011 epean %13,4tik %20ra igo dela.

Auzokako datuen irakurketak hauxe adierazten digu:

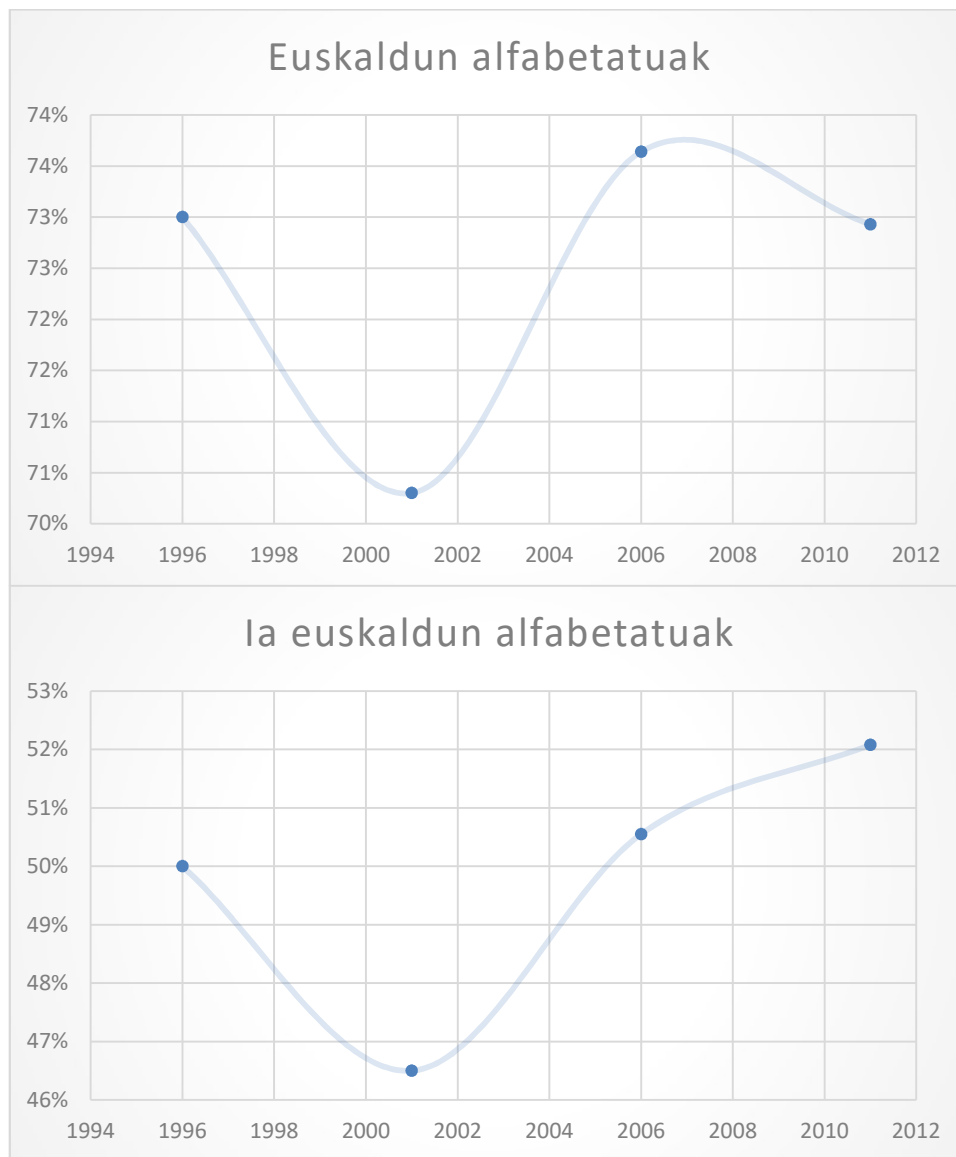
- (*) Horiz markatutakoak (Lumo eta Lurgorri) dira biztanle igoera handia izan dutenak 2001etik 2011ra bitartean.
- (*) **Elebidunen portzentajea oso orekatua dago**, baina zerbait baxuagoa da hurrengoetan: Erreterrian eta Lurgorriin. Alde zaharrean kopuru txikiagoa den arren, portzentajerik handiena daukagu.
- (*) **Elebidunen portzentajea jaitsi egin da zerbait auzorik gehienetan.** Mantendu hurrengoetan: Lurgorri, Poligono-Calzada eta Txorraburu.
- (*) **Elebidun hartzaileen portzentajea ere jaitsi egin da orokorrean.** Baina, azpimarratzekoa da Lumo aldean izan den igoera.
- (*) **Elebidun hartzaileen portzentajeak ere nahiko parekatuak daude auzoka**, Lurgorri eta Erreterrian zerbait gehitxoago bada ere.
- (*) **Erdaldun-alebakarren portzentajeak gora egin du nabarmen (ia 7 puntu)** eta nabarmen gora hurrengoetan: Bizkaia kalea (Juan Calzada), S, Roke/Don Tello eta Alde Zaharrean.
- (*) **Erdaldun-alebakar portzentajerik altuenak**, Erreterrian, Lurgorriin (hauetan mantendu egin da portzentajea) eta Bizkaia kalea/Juan Calzada (kasu honetan ia bikoiztu egin da portzentajea).

Gernika-Lumoko euskaldun alfabetatuak -2011:

Gernika-Lumoko euskaldungoa %67,56 izanik, gehiengoa, %72,93, alfabetatua da; portzentajeak mantendu egin dira 1996tik hona, baina kontuan harturik biztanleriak gora egin duela %7 bat.

Gernika-Lumoko ia euskaldun alfabetatuak – 2011:

Ia euskaldunen portzentajea %16,01a bada, hauetatik %52,08 alfabetatua da; kasu honetan ere kontuan hartu behar da biztanleriak gora egin duela, baina, gainera, alfabetatuen portzentajeak goranzko joera du (2001etik 2011ra 6 puntu gora).

Pozteko ondorioak (ondorengoetaratzeari):

- **Kontuan hartzekoa da Gernika-Lumoko kasuan 1981-1990 bitartean desanexioak izan zirela** eta, beraz, 1981eko datuetan inguruko herrietako (Nabarniz, Arratzu, Ajangiz, Foru, Murueta, Kortezubi) biztanle euskaldunak ere aintzat hartuta daudela; 2001etik aurrerako datuak, ostera, Gernika-Lumoko biztanleenak bakarrik dira; horrek esan gura du Gernika-Lumo bera bakarrik hartu izan bagenu, 1991tik honako tartean euskaldunen portzentajearen igoera askoz handiagoa izan zitekeela.
- **2011n egindako erroldaren arabera, Gernika-Lumon hamar lagunetik ia zazpi (%67,56) euskaldunak dira** (2006koaren parekoa). Eta azken hamar urteetan mantendu egin da portzentaje hori, nahiz eta etorkin andana izan; biztanleriaren %16,41 erdalduna da eta hor daude sartuta etorkinak, %10 bat, errumaniarrak %6,5 inguru. Beraz, 1981etik 2011ra euskaldunen portzentajeak gora egin du 6,46 puntu.
- Ondorioz, bada, **ezagutza nolabait gaztetzen** ari dela azpimarra genezake. Hau da, tradizionalki zaharrek bete duten lekua haurrek eta gazteek hartu dute orain. Datozen urteetan ere bide horri eutsiko zaiolakoan gaude eta hazi berriek helduen lekua hartu ahala euskaldungoak gora egingo du adin talde guztietan.
- **1986tik 2006ra bitartean erdaldungoa jaitsi egin zen 4 puntu.** Azpimarratzekoa da 2006an udalerrian erroldatutako etorri berriak %6/7 bat ziren arren, urte horietan etorritako erdaldun multzo horrek ez zuela erdaldun portzentajea handitu. Horrek esan nahi du, euskaldungoa nolabait mantentzeagatik eta ia euskaldunen kopurua gehitzeagatik oreka mantendu egin dela. Hezkuntza mundua eta euskaltegiak bitarteko euskaraz hezi eta trebatzeko egindako lanaren ondorioa, ziur.
- Inguruko udalerrri batzuekin konparaketa eginez gero, **Gernika-Lumon 1981-2011 bitartean euskaldungoaren goranzko joera nabarmenagoa izan da**, Euskal Autonomia elkartearen joerari eutsiz.
- 2001eko zein 2011ko datuen arabera, **euskaldunen banaketa auzoka nahiko orekatua da Gernika-Lumon**; euskaldunak auzo guztietan dira nagusi (%60/%74 bitartekoa), desberdintasunak desberdintasun.
- Gernika-Lumon, 1986-2006 urte bitartean, **ezagutzaren bilakaerarik positiboena jasan zuten adin taldeak haurrena eta bereziki gazteena** izan ziren; haurrek 10,6 puntuko igoera izan zuten eta gazteek 24,7 puntutan hobetu zuten hizkuntza gaitasuna tarte berean. Horrek ekarri du hurrengo urteetan (2011ko datuak) helduen adin taldeetan euskaldungoa areagotzea eta grafikoetako euskaldungoaren gailurra kamustu eta adin-talde guztietan berdintzeko joera izatea.
- **Euskaldun alfabetatuen portzentajea mantendu egin da eta ia euskaldun alfabetatuenak gora egin du 6 puntu** 2001etik 2011ra bitartean.

Kezkatzeko ondorioak (ondorengoetaratzeari):

- **2006tik 2011ra bitartean erdaldungoak gora egin du 2 puntu.** Azpimarratzekoa da 2006an udalerrian erroldatutako etorri berriak %6 bat zirela eta gaur egun %10 bat. Horrek ekarri du erdaldungoak gora egitea; %10 horretatik %7 bat dira errumaniarrak eta helduek gaztelaniarako joera dute errazago zaielako.
- **Ez dugu 2006tik honako datu zehatzik,** Eustat-ek egindako azken erroldetan ez zaiolako lehengo inkesta sistemari jarraitu (heziketa mailako eta euskararen ezagutza eta erabileraren gaineko galderak ez dira egin); 2011n ere datu globalak baino ez ditugu (euskaldunak, ia euskaldunak, erdaldunak); adin-taldekakoak falta ditugu.
- **1.981etik 2011ra euskaldunen portzentajeak gora egin duen arren 6,46 puntu, kontuan hartu behar dira bidean izan diren gora-beherak;** 1981-1996 epean gora 10 puntu, 1996tik 2006ra inflexioa (behera 3 puntu), 2006tik 2011ra mantendu. Beraz, etorri berrien eragina nabarmena da azken urteotan.
- **Haurren eta gazteen ezagutzak 1986tik izan zuen bilakaera positiboak, inflexio nabarmena izan zuen 1996-2006 epean:** jaitsi egin zen tarte horretan 8 puntu haurrena eta 7,3 puntu gazteena. Etorri berrien eragina hor dago, nahiz eta irakaskuntza tresna ezin hobea izan euskalduntzeko.
- **2001 eta 2006ko erroldetako datuetan, haurren ezagutza gazteen ezagutzaren azpitik dago.** Etorri berrien seme-alaba txikiak eskolaratuak izan eta gaztarorako euskaldunduak izatearen ondorioa; hezkuntza sistemaren lan nekegarria dago horren atzean.
- **Adinekoen adin-taldea izan da euskararen ezagutzan behera egin duena nabarmen 1984-2006 urte bitartean.** 1996tik 2006ra bitartean gertatu zen 5,7 puntuko jaitsiera hori. Arrazoia: 1960-1975 urte bitarteko fenomeno industrialaren ondorioz gure udalerrira etorri eta euskara bereganatzeko baldintzarik ez zutenek izan adin tarte horretan pilatzen ari dira urte hauetan.
- **Portzentajetan euskaldunenak gazteak diren arren, hurrekin batera, ez dezagun engainatu gure burua.** Biztanle kopuruei erreparatuta, **gazteak eta haurrak asko gutxitu dira** (1981ean 0-19 urte bitartekoak 5.124 biztanle ziren eta 2011n 2.905 biztanle) eta euskaldunik **gehien hartzen duen esparrua 29-54 urte bitarteko biztanleria da, erabilera aldetik apala** (%43,3) eta gora egiten ez duena.
- **2001ean elebidunen banaketa udalerrian orekatua bazen eta ordutik 2011ra elebidunen (euskaldunen) kopuru orokorrak gora asko egin duen arren (10.096tik 10.486ra), portzentajea 2 puntu baxuagoa da.** Elebidunen portzentajerik baxuenak Lurgorri eta Errenteria aldean daude (%62, urteetan zehar mantendu dena).
- **Erdaldun-alebakarren portzentajeak gora egin du nabarmen (ia 7 puntu) 2011ko datuen arabera,** eta nabarmen gora hurrengoetan: Bizkaia kalea (Juan Calzada), S, Roke/Don Tello eta Alde Zaharrean. Erdaldun-alebakar portzentajerik altuenak, Errenterian, Lurgorri (hauetan mantendu egin da portzentajea) eta Bizkaia kalea/Juan Calzada (kasu honetan ia bikoiztu egin da portzentajea).

II.1.1.- Familia jarraipenerako esparrua – Balorazioa:

ADIERAZLEAK

Ama-hizkuntza euskara (%)- Iturria: Eustat

UDALERRIA	1986	1991	1996	2001	2006	2011	ALDEA
Gernika-Lumo	60,8	60,6	60,7	59,80	55,42	53,50	-7,3
Bermeo	71,3	71,5	70,2	67,00	62,60	59,91	-11,13
Mungia	56,8	54,7	48,9	44,14	38,82	35,85	-20,95
EUSK. AUT. ELK.		20,6	20,6	18,80	19,41	19,27	-1,33

Hemen beheranzko bidea dugu orokorrean, apurka-apurka baina beherantza. Hizkuntza-gaitasunaren kasuan gertatu moduan, 2001-2006 urte bitarteko inflexioa ere nabarmentzen da hemen ere, beherakada handiagoa da beste urteetan baino eta.

Etxean euskaraz egiten dutenen portzentajea (iturria: Eustat)

UDALERRIA	1991	1996	2001	2006	2011	Aldea
Gernika-Lumo	% 41,07 6.448 hiztun. 15.697 biztanle	% 41,00 6.331 hiztun 15.439 biztanle	% 41,79 6.379 hiztun 15.264 biztanle	% 41,45 6.625 hiztun 15.981 biztanle	%40,89 6.361 15.558	-0,18
Bermeo	% 55,74 9.991 hiztun. 17.923 biztanle	% 55,89 9.601 hiztun 17.176 biztanle	% 53,56 9.072 hiztun 16.938 biztanle	% 49,24 8.267 hiztun. 16.789 biztanle.	%45,21	-10,53
Mungia	% 34,00 4.046 hiztun 11.900 biztanle	%31,57 4.044 hiztun 12.807 biztanle	%27,64 3.817 hiztun 13.807 biztanle	%22,59 3.451 hiztun 15.275 biztanle	%22,75	-11,41
EUSK. AUT. ELK.	% 13,79 290.329 hiztun 2.104.041 biztanle	% 13,63 286.092 hiztun 2.098.055	% 13,64 284.084 hiztun 2.082.587 biztanle	%13,02 277.277 hiztun 2.129.339 biztanle	%14,08	+0,29

Inguruko herrietan kontrako joera izan bada, Gernika-Lumon etxe barruan euskararekiko fideltasuna mantendu egin da, EAEn dagoen joerari eutsiz.

Anbulatorioko pediatria zerbitzukoek egindako datu-bilketa 2012ko ekainean zehar

Lagina	468 harreman gurasoekin eta 311 harreman hurrekin (ekainean zehar)	
Gurasoak Gernika-Lumokoak	%85	Gernika-Lumokoak baino ingurukoak esan beharko, anbulatorioak eskualderako zerbitzua ematen duelako
Gurasoak atzerritarrak	%15	Jaiotza tasaren igoera etorri berrien familiei diegu zor eta etorri berriak biztanleriaren %10a baino izan ez arren, pediatriako zerbitzuetan %15a dira.
Pediatriakoekin gurasoek euskaraz	%71	Pediatria zerbitzuan helduek ere gehiago erabiltzen dute euskara (zerbitzuko langileen motibazioa bitarteko? Bertako langileek euskaraz egin eta euren "prestigioa"-k erakarrita? Asertibitatea?) Datu honek, udalerriko euskaldunen portzentajea gainditu egiten du (%67,87) eta helduen kaleko erabilera ere nabarmen (%43,30)
Pediatriakoekin gurasoek euskaraz hala-hola	%4-5	Kopuru txikia da eta gurasoen zein umeen kasuan beretsua, baina datu interesgarria, konplejuak baztertzan ari direlako. Elebidun hartzaile direnak sar ditzakegu hemen.
Pediatriakoekin gurasoek erdaraz	%25	Guraso etorri berriak (%15) eta bertokoen %10a pilatzen dira hemen.
Pediatriakoekin umeek euskaraz	%85	Umeen erabilera ikusita (%85), ondorioa: kaleko umeen erabilera ere (%69,10) gainditu egiten da. Pediatriara joan diren guraso/tutore euskaldunen eta euskaraz aritu izan diren umeen portzentajeak berdinak dira (%85); horrek adierazten digu ume euskaldunen euskararekiko atxikimendua %100koa izan dela.
Pediatriakoekin umeek euskaraz hala hola	%6	Kopuru txikia da eta gurasoen zein umeen kasuan beretsua, baina datu interesgarria, konplejuak baztertzan ari direlako. Portzentaje hau guraso atzerritarrak dituzten umeen multzotik datorrela esan dezakegu, hizkuntza integrazioa nolabait gauzatzen delako seinale.
Pediatriakoekin umeek erdaraz	%9	Beraz, bertoko umeek guztiek dihardute euskaraz pediatriakoekin; gainera, atzerritarren bisiten portzentajea %15 izanik, esan nahi du beraietatik heren batek ere euskarari eusten diola guneretan.

Gernikaldeko gurasoen jarrera euskararekiko (iturria: Gernika-Lumoko Berritzegunea -2010)

LEHEN HEZKUNTZAKO LEHEN ZIKLOA

IKASLEAK	Guraso biak euskaldunak	Guraso biak erdaldunak	Guraso bat euskalduna	Jatorrizko hizk. euskera	Jatorrizko hizk. erdera	Jatorrizko hizk. biak
05-06 ikasturtea 372	206 %55.37	63 %16.93	103 %27.68	229 %61.55	58 %15.59	85 %22.84
09-10 ikasturtea 398	216 %54.27	72 %18.09	110 %27.63	246 %61.80	74 %18.59	78 %19.59

LEHEN HEZKUNTZAKO BIGARREN ZIKLOA

IKASLEAK	Guraso biak euskaldunak	Guraso biak erdaldunak	Guraso bat euskalduna	Jatorrizko hizk. euskera	Jatorrizko hizk. erdera	Jatorrizko hizk. biak
05-06 ikasturtea 370	201 %54.32	60 %16.21	99 %26.75	209 %56.48	84 %22.70	77 %20.81
09-10 ikasturtea 379	214 %56.46	64 %16.88	101 %26.64	224 %59.10	60 %15.83	95 %25.06

LEHEN HEZKUNTZAKO HIRUGARREN ZIKLOA

IKASLEAK	Guraso biak euskaldunak	Guraso biak erdaldunak	Guraso bat euskalduna	Jatorrizko hizk. euskera	Jatorrizko hizk. erdera	Jatorrizko hizk. biak
05-06 ikasturtea 321	147 %45.79	64 %19.93	110 %34.26	174 %54.20	71 %22.11	76 %23.67
09-10 ikasturtea 378	198 %52.38	75 %19.84	105 %27.77	220 %58.20	64 %16.93	94 %24.86

DBH-ko LEHEN ZIKLOA

IKASLEAK	Guraso biak euskaldunak	Guraso biak erdaldunak	Guraso bat euskalduna	Jatorrizko hizk. euskera	Jatorrizko hizk. erdera	Jatorrizko hizk. biak
05-06 ikasturtea 412	215 %52.18	73 %17.71	124 %30.09	235 %57.03	105 %25.48	72 %17.47
09-10 ikasturtea 437	272 %62.24	60 %13.72	105 %24.02	247 %56.52	60 %13.72	130 %29.74

DBH-ko BIGARREN ZIKLOA

IKASLEAK	Guraso biak euskaldunak	Guraso biak erdaldunak	Guraso bat euskalduna	Jatorrizko hizk. euskera	Jatorrizko hizk. erdera	Jatorrizko hizk. biak
05-06 ikasturtea 353	198 %56.09	67 %18.98	88 %24.92	193 %54.67	86 %24.36	74 %20.96
09-10 ikasturtea 354	177 %50	75 %21.18	102 %28.81	163 %46.04	53 %14.97	138 %38.98

Gernikaldeko 12 urteko ikasleei egindako neurketa (iturria: Gernika-Lumoko Berritzegunea – 2010)

(ULIBARRI programako GELARGAZKIA)

Tresnaren azalpenak: Koloreak eta zenbakiak (gehieneko puntuaketa 5)

Gaztelaniaz, nagusitasun argiz		Aita-amak, beren artean gaztelaniaz nagusitasun argiz		ZENBAKIAK	1: Beti erdaraz
Gaztelaniaz, nagusitasun ahulez		Aita-amak, beren artean gaztelaniaz nagusitasun ahulez			2: Erdaraz gehiago
Euskaraz, nagusitasun ahulez		Aita-amak, beren artean euskaraz nagusitasun ahulez			3: Bietara berdin
Euskaraz, nagusitasun argiz		Aita-amak, beren artean euskaraz nagusitasun argiz			

Batazbestekoa:

		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4	5.1	6.1
Berba egin	Egin	3.28	3.72		3.71	3.72	3.15	4.19	4.38	4.09	4.39	3.55	2.49			3.70	4.04
	jaso	3.28	3.72	2.52	3.67	3.60	2.95	4.20	4.50	4.07	4.53	3.55	2.49	3.03	2.49	3.30	4.04
Irakurri	Egin												2.49				
	Jaso												2.49		2.68		4.04
Idatzi	Egin												2.49				
	Jaso												2.49				

kodeak

1. Familia	4. Komunikazioa
1.1 Gurasoekin	4.1 Telefonoz
1.2 Anai-Arrebeekin	4.2 Interneten
1.3 Gurasoak beraien artean	4.3 Irratia-musika entzun
2. Auzoa	4.4 TB, Bideoa, Zinea, Prentsa
2.1 Kaleko lagunekin	5. Kirola
2.2 Auzoko ezagunekin	5.1 Kirolean
2.3 Auzoko ezezagunekin	6. Eliza
3. Eskola	6.1 Elizan
3.1 Gelako lagunekin	
3.2 Irakasleekin gelan	
3.3 Lagunekin jolastorduan	
3.4 Irakasleekin gelatik kanpo	

Parte hartu duten ikastetxeak:

- Publikoak LH: 2 (lagina: LH-ko 6. mailako talde bana)
- Publikoak BH: 2 (lagina: DBH-ko 1. mailako talde bana)
- Itunpekoak: 3 (lagina: DBH-ko 1. mailako talde bana)

Emaitzen irakurketa (Gernika-Lumoko Berritzegunea 2010):

Eremu erdaldunak:

1. Internet: **2.49**
2. TB, Bideoa, Zinea, prentsa: **2.49**
3. **Gurasoak beraien artean: 2.52 (%50,4)**. Gernikaldeko betiko arazoa: umeei euskaraz eta nagusien artean, erdaraz.
4. **Auzoko ezezagunekin: 2.95 (jaso). 3.15 (egin)**. Zergatik ezezagunei erdaraz zuzentzeko joera?

Eremu euskaldunenak:

1. Eskola: **4** eta **5** tartean, hau da, eremu euskaldunena
2. Eliza: **4**tik gora
3. Anai-arrebekin: **3,72 (%74)**. Gurasoekin baino gehiago egiten dute euskaraz. Guraso bat erdalduna den kasuetan ere, euren artean euskaraz aritzen direla ematen du.
4. **Kaleko lagunekin. Aztertze modukoa da**. Gelako lagunekin: **4.9 /4.20**, baina kaleko lagunekin: **3.71 /3.67**. Normalean, kaleko eta gelakoak berberak izanik, eragina al du eskolan egoteak?
5. Auzoko ezagunekin: **3.72 (egin) 3.60 (jaso)**. Aldea dago egin eta jasoren artean, handirik ez baina.
6. Gurasoekin: **3.28** (egin eta jaso -%65,6-). Anai-arrebekin egiten dutenarekin alderatuta (3,72) eta guraso erdaldunen kopurua kontuan hartuta, ondorioa: guraso bat erdalduna den kasuetatik ere %8,4 batek euskaraz egiten du ana-arrebekin.

Adin tarte honetako gurasoen datuak (**BRANKA**):

- Guraso biak euskaldunak: % 57
 - Guraso biak erdaldunak: % 16
 - Guraso bat euskalduna: % 27
7. Kirolean (eskolan): **3.70 /3. 30** eman du batzaz-bestekoa. Kasu honetan, komenigarria litzateke bereiztea eskolan egiten dena, nahiz eta ikastordutik kanpo izan. Kirol elkarte batzuk aztertze aukera emango luke, Gernikaldean behintzat.

II.1.1.1.- Pozteko ondorioak(familia jarraipena):

1.- Euskaldungoaren gehiengoa 20-45 urte bitartean pilatzen ari da eta hortxe kokatzen dira urte gutxi barruko gurasoak; D ereduan hezitakoak izanik, euskararen ondorengoetaraztea etxean gauzatzeko baldintza egokiak dira. Horixe adierazten zaigu helduen multzoko datuen arabera (euskaldunak 1986an %62 eta 2006an %64, portzentajeak gora 2 puntu, baina kopurua nabarmen handiagoa); esan daiteke 2016an joera hori mantendu egiten dela, nahiz eta datu zehatzik izan ez.

2.- Adinekoen artean euskaldunen portzentajea jaitsi egin den arren, kopurutan euskaldun gehiago dira: 1986an 1.827 biztanleetik %74, hau da, 1.351 euskaldunak; 2001ean 2.864 biztanleetik %69,4, hau da, 1.987 euskaldunak. Egungo attitte-amuma euskaldun gehiago ume gutxiagorako bada, ondo. Kontuan hartzekoa da 1960ko hamarkadan industriari erakarrirako kanpoko/erdaldun oso asko eta asko adineko talde horretan pilatzen ari direla gaur egun.

3.- Plan Estrategikoaren bitartez landu beharreko esparru berria zen 2003an familiarena eta lehenengotik eskaini zitzaion diru kopuru garrantzitsua (2003an 16.828 €, helburu nagusirako aurrekontuaren %9,17). Gero, jaitsi egin da asko (2011an 12.000 euro eta 2012an, krisia bitarteko, 1.500 euro), baina familiarena lantzeko zeharbidetik jo da, hezkuntza esparrutik eta jokabide horri eusten zaio 2017an ere: zentroetako Normalkuntza Planetarako diru laguntzen bitartez (“familia esparrua lantzeko ekintzak”: batik bat, gurasoei begirako estrategiak).

4.- Anbulatorioaren dinamikan eragitea posible izan da Alkarbideren bitartez. Emaginaren zerbitzuak euskaraz eskaini ahal izateko protokoloak finkatu ditu Osakidetza gure eskualdeari dagokionean.

5.- Anbulatorioko pediatria zerbitzua euskararen arnaguneetako bat dela esan dezakegu (2012ko ekainean zehar egindako inkesta oinarri).

7. Inguruko udalerrietan ez bezala, **etxean euskaraz berba egiten dutenen portzentajea mantendu egin da Gernika-Lumon** (1991ean %41,07 eta 2011n %40,89), nahiz eta ama-hizkuntza euskara dutenen portzentajea jaitsi (7,3 puntu gutxiago 1986tik 2011ra bitartean). Ondorioa: euskaldunberrietatik %7 bat sartu da etxean euskara erabiltzen dutenen multzoan 1991-2011 epean.

8.- Gurasoen transmisioari dagokionean datu oso onak atera ziren irakaskuntza mailan 2010ean (Berritzeguneak orduan LH eta DBHkoen ikasleen gurasoen artean egindako inkestaren emaitzak). 2005-2006 ikasturteko datuekin konparatuz, jatorrizko hizkuntza erdara zuten ikasleen kopurua jaitsi egin zen nabarmen ziklo guztietan (salbuespena, LH-ko 1. zikloa) eta jatorrizkoa biak dakartenak ere gehiago dira, aipatu albuespena kontuan. Ondorioa: guraso euskaldunen inplikazioa handia da, ume zaintzailea/attitte-amumak euskaldunak...

9.- Berritzeguneak 2010ean LH eta DBHkoen ikasleen gurasoen artean egindako inkestaren emaitzak: Ikasleek anai-arrebekin euskaraz egiten dutena 3,72 -%74- eta guraso erdaldunen kopurua kontuan hartuta (biak erdaldunak %16 eta euretako bat erdalduna %27). **Ondorioa: guraso bat erdalduna den kasuetatik ere %8,4 batek euskaraz egiten du anai-arrebekin.**

10.- Alkarbide Erakundearen koordinaziopean, **beste Euskara Zerbitzuekin elkarlanean kanpaina eta material asko ekoizten ari gara** (Udako urteroko sensibilizazio kanpaina, Ume elebidunen gurasoentzako eskuliburua, Ku-Ku! Liburuxka -haurrekin hitz egiten hasteko-, Aholkuak seme-alabek irakur dezaten, Euskaraz oparitu kanpaina...).

II.1.1.2.- Kezkatzeko ondorioak (familia jarraipena):

1.- Ama-hizkuntza euskara dutenen portzentajea jaitsi egin da 1986-2011 urte bitartean Gernika-Lumon (% -7,3). Autonomia Elkartearen beherazko bidea dugu orokorrean eta inguruko udalerrietan areagotu egin da jaitsiera hori.

2.- Ama-hizkuntza gaztelania dutenen portzentajeak gora egin du (1991n %32,5, 2006an %34,20 eta 2011n %36,17). Erdara ez beste hizkuntzetako ama-hizkuntzak nabarmenago egin du gora: 2001ean %0,89 (137 biztanle) eta 2015ean %7,63 (1.258 biztanle). Beraz, azken hamarkadan etorritako etorkinek biztanlerian duten pisua (%9,4) bat dator “euskara ama-hizkuntza” dutenen portzentajearen galerarekin.

3.- Biztanleriari dagokionean, Gernika-Lumoko biztanleria zahartzen ari da

- 0-19 urte bitartekoak: 1981ean %33,10, 2011an %17,88 -ia erdira jaitsi-, 2017an %19,49
- 20-64 urte bitartekoak: 1981ean %56,48, 2011an %61,14, eta 2017an %58
- 64 urte <: 1981ean %10,40, 2011an %20,97 eta 2017an %23,71

Azken urteetan jaiotza tasak zeozer gora egin badu, etorri berrien familiei eskerrak izan da. Beraz, euskararen ondorengoetaratzea ziurtatzeko familia esparruaren eragina gutxituz doa eta egoera hori orekatzeko, beste belaunaldi bat edo bi beharko dira; etorri berrien seme-alabak lehenengo euskaldundu, gero erabilerara erakarri eta, hizkuntza integrazioa lortu ondoren, eurek bihar-etzi sortuko dituzten familietan euskararen transmisioa ziurtatu (bide luzea eta ikuspunturik arrakastatsuen...).

4.- Euskararen ezagutzak gora egin duen arren, etxeko erabilera mantendu egin da 1991-2011 bitartean. Guretzat kezkatzekoa da eta ez da aitzakia inguruko herri batzuetan jaitsiera nabarmena izan dela (Bermeon %10 gutxiago eta Mungian %11ko jaitsiera).

5.- Beldur gara hizkuntza ohiturak finkatzeko erreferente bakartzat ez ote den ikastetxea hartuko, familiaren bidea bigarren mailan geratuz. Beharrezkoa da, hargatik, euskararen transbertsalitatea baliatzea familietara beste bide batzuetatik ailegatzeko (udal saila desberdinak, anbulatorioa, guraso elkarteak, kirola,...), ez dagoelako erakunde propiorik horretarako.

6.- Gurasoen transmisioari dagokionean, LH-ko 1. zikloko datuak zerbait kezkatzekoak dira (Berritzeguneak 2010ean LH eta DBHkoen ikasleen gurasoen artean egindako inkestaren emaitzak). Multzo horretan, 2005-2006 ikasturteko datuekin konparatuz, 2009-2010 ikasturtean gora egin zuen jatorrizko hizkuntza erdara zuten ikasleen kopuruak eta jaitsi euskara zutenena. LH-ko 1. zikloan gertatua ulertzeko, HH-ko 5 urteko gelak ere aztertu beharko ziratekeen, baina ez daukagu datu berririk kontrastatzeko.

7.- Umeez gurasoekin euskaraz dihardute %65,6ko portzentajea (Berritzeguneak 2010ean LH eta DBHkoen ikasleen gurasoen artean egindako inkestaren emaitzak) baina **gurasoek etxean euren artean gutxiago, euskaraz %50,4koan** (helduek kalean euren artean, oraindik gutxiago; 2016ko neurketaren arabera %41,07).

8.- Atzerritarren ia %80ak gaztelania du harremanetarako zubi hizkuntza (batzuk ama hizkuntza dutelako -%23 bat- eta gainerako %55ak erromantze hizkuntzatik datozelako –errumaniarrak-). Nahiz eta errumaniera guretzat arrotza izan, eurek erraz egiten dute errumanieratik gaztelaniarako bidea, euskararako bidetara eutsi behar izanik barik. Gainerakoek (Senegal, Ukraina, Aljeria eta Sahara, ...erromantze jatorririk ez dutenek) erreparo gutxiago diote euskara ikasteari, baina, tamalez, etorri berrien kopuru osoan gutxi dira.

II.1.2.- Euskalduntze-alfabetatze esparrua- Balorazioa:

Euskaltegiako matrikula kopurua (Gernika-Lumo)				
Euskaltegia	Mota	Sarea	Ikasleak 2011-2012	Ikasleak 2016-2017
AITA VILLASANTE U.E.	Publikoa	Udal Euskal2	158	153
BUSTURIALDEKO AEK	Homologatua	AEK	137	84
GUZTIRA			295	237

1986-2017 epeko matrikulazio portzentajeen bilakaera mailaka (Iturria: HABE)

Euskalduntze-alfabetatzearen eta bermatrikulazioaren bilakaera, ikasmilaren arabera (Gernika-Lumo)						
IKASTURTEA	GUZTIRA	Euskalduntze-alfabetatzea				
		101-106	107-109	110-112	Alfa	4. maila
1986-87	788	50,89	18,40	0,00	30,71	---
1987-88	483	41,82	7,87	0,00	50,31	---
1992-93	479	52,40	7,72	11,27	28,60	---
1999-00	350	33,71	14,57	5,14	46,57	---
2002-03	264	30,30	8,71	12,12	48,86	---
2003-04	310	25,16	9,35	10,32	55,16	---
2004-05	337	24,63	9,20	29,67	36,50	---
2005-06	392	29,85	9,18	22,70	38,27	---
2009-10	365	37,26	8,49	26,57	23,83	3,83
2010-11	243	28,57	12,75	32,92	18,10	7,40
2011-12	295	41,35	17,96	24,74	10,50	5,42
2012-13	327	33,89	10,96	20,27	13,29	7,64
2013-14	259	32,08	14,58	22,50	25,83	5,00
2014-15	268	23,02	14,29	17,86	21,43	4,37
2015-16	253	26,98	8,73	15,48	39,68	9,13
2016-17	237	26,36	17,73	19,09	23,64	13,18

II.1.2.1.- Pozteko ondorioak(euskalduntze-alfabetatze esparrua):

- 1.- **Plan estrategikoaren bitartez, indarrik gehien hartzen joan den esparruetako bat dugu alfabetatze-euskalduntzea** (Plan Estrategikoan aintzat hartutako aurrekontuari Udal Euskaltegiko aurrekontua gehitu behar zaio urterokoari, baina aurrekontua alde batera utzita, esan behar da atal honetan kokatu izan dugula beti Berbalagun egitasmo potoloa; 2017an Berbalagun “zehar-lerroetako” esparrura pasatu da osorik eta sendo darrai).
- 2.- **Esparru honetako betetze-maila ehunetik ehunekoa izan da** (aurreikusitako ekintza guztiak gauzatu dira), euskalgintzako eragileekin (Udal Euskaltegia eta AEK euskaltegia) izandako elkarlana bitarteko.
- 3.- Gernika-Lumoko euskaldungoa 2011n %67,56a izanik (2006an pareko datuak), **gehiengoa, %72,93, alfabetatua da**; 2001eko datuen arabera % 70,2a zen alfabetatua. Beraz, **gora egin du ia 3 puntu.**
- 4.- Ia euskaldunen portzentajea 2011an %16,01a bazen, hauetatik **%52,08 alfabetatua zen**. 2001 urtean, ostera, ia-euskaldunak %17,30 eta, hauetatik, alfabetatuak %46,50. **Gora egin du sei puntu** datu honek 2001-2011 urte bitartean.
- 5.- Udalerrri mailan dauden **eragileen arteko koordinazioa egonkortzeari ekin zaio 2014-2017 urte bitartean**. Aipagarriak hurrengo foroak: Berbalagun egitasmorako Talde Eragilea (2004tik bizirik) eta Merkataritzakoa (2016an sortua). Partaideak: Udal Euskaltegia, Gernikako AEK, Busturialdean Euskaraz Bizi., Merkatarri Elkartuak.
- 6.- Euskaltegiek eskaintzen dituzten **moduloak, ordutegiak eta herritarren eskaerak uztartzeko ahaleginak egin eta lorpenak izan dira**. Egia esan, horren konponbidea ez dago euskaltegien eskuetan, HABErean baizik, eta 2016-2017 ikasturtean onartuak izan dira euskalduntzeko guraso talde bereziak.
- 7.- Euskaltegiako matrikulazio orokorra punturik baxuenean egon arren, mantendu egiten da alfabetatzearen indarra (C1/EGA, Institutuko ikasleen prestakuntza).
- 8.- **Azpimarratzekoa dugu 2008an abian jarri zela Udal Euskaltegian 4. maila** (euskara teknikoa). Matrikulazioa gorantza doa urtero (2009an %3,83 eta 2017an %13,18), emaitza onak izanik. Agian, lan-mundura sartzeko (Administrazioa?) goi mailako tituludunen prestakuntza dago bitartean eta, jokabide hau, Euskararen kalitatearen mesederako da.
- 9.- 2001eko datuen arabera, **geografikoki udalerrian elebidunen presentzia nahiko orekatua zen** (9 gunetan elebidunen portzentajea %60tik gorakoa zen). Euskaldunen dentsitatea zenbat eta handiagoa izan, orduan eta baldintza hobek euskararen erabilpenerako. 2001eko mapa hori, gaur egun aldatu egin da (Lurgorriko eraldaketa erraldoia), baina, tamalez, Eustatek ez du jaso horrelako daturik egindako azken erroldatze lanetan. Dena dela, kale neurketaren erabilera datuek adierazten digute erdialdean jaitsi egin dela erabilera eta Lurgorri, ostera, gora egin duela nabarmen (agian, euskaldunen dentsitatearen aldaketa bitarteko?).

II.1.2.2.- Kezkatzeko ondorioak (euskalduntze-alfabetatze esparrua):

- 1.- **Giza-talde bereziei begirako eskaintza indartu egin beharko litzateke gehiago oraindik**, (merkataritza, ostalaritza, etorkinak,...) HABEk eskaintzen dituen moduluetatik kanpo baleude ere. Horra hor eredu guraso taldeena.
- 2.- **Ekiditu egin behar da Berbalagun egitasmoa heziketa prozesu batekin lotzeko pertzeptzioa sortzea, hau da, euskaltegien dinamikatik kanpora atera behar da**. Berbalagun heziketa ez formalarekin lotzeko, berbalagunkideen jarduerak gizarteko egoera arruntetan txertatu behar dira. Irizpide horri begira eratzten da Berbalagun proiektuaren ekintza planteamendua, baina, esan behar da, planteatutako dinamika ikasturtekoa dela eta arriskua daukagula heziketa formalarekin lotzeko.
- 3.-1994-2003 epean **matrikulazioak** izandako beheranzko joera 2004tik 2008ra bitartean gairitu zen arren,**2009tik ona beheranzko joera dago eten barik. Une honetan, 2017an, bilakaera kontrolatzen dugunetik matrikulazio kopururik baxuenean gaude.**
- 4.- **Alfabetatzerako matrikulazioa erdira jaitsi da 1986-2011 urte bitartean**, baina ez da sasoi pentsatzeko alfabetatze beharizanik ez dagoenik, kontuan hartzen badugu Gernika-Lumoko biztanleria zahartzen doala eta heldu eta adinekoen artean dagoela euskaldungoaren gehiengoa. Honen aurrean, beste estrategia batzuk landu beharra dago eta BERBALAGUN egitasmoa oso egokia da helduen erabileran eta trebakuntzan eragiteko.
- 5.- Euskalduntze-alfabetatze esparrurako ekintzak sendotu beharra daukagun sasoi honetan, arazo bat daukagu: bizi dugun krisia bitarteko, **Berbalagun egitasmorako diru gehiago bideratzea zaila egiten zaigu**, ez badiogu lehentasun osoa ematen honi eta beste zerbait baztertzen.
- 6.- **2011ko datuen arabera, euskaldungoaren %27 bat da euskaraz ezer alfabetatu bakoa** (2.960 biztanle); suposatzen da hezkuntza munduak belaunaldiz belaunaldiko bere lana betetzen ari dela, baina prozesu horretatik kanpo geratu zirenak (50 urtetik gorako euskaldunak) kontuan hartu beharra dago eta neurri batean alfabetatzeko modurik dagoen hausnartu.
- 7.- **Ia euskaldunetatik %47,92a da alfabetatu bakoa** (1.247 bizilagun). Hortxe ere zuloa daukagu, ia euskaldunen multzoan eragin eta alfabetatu beharra dago, euskaldunen otzaran pilatzeko.

II.1.3.- Irakaskuntza esparrua - Balorazioa

ADIERAZLEAK

Matrikulazioaren bilakaera (1984-2017)

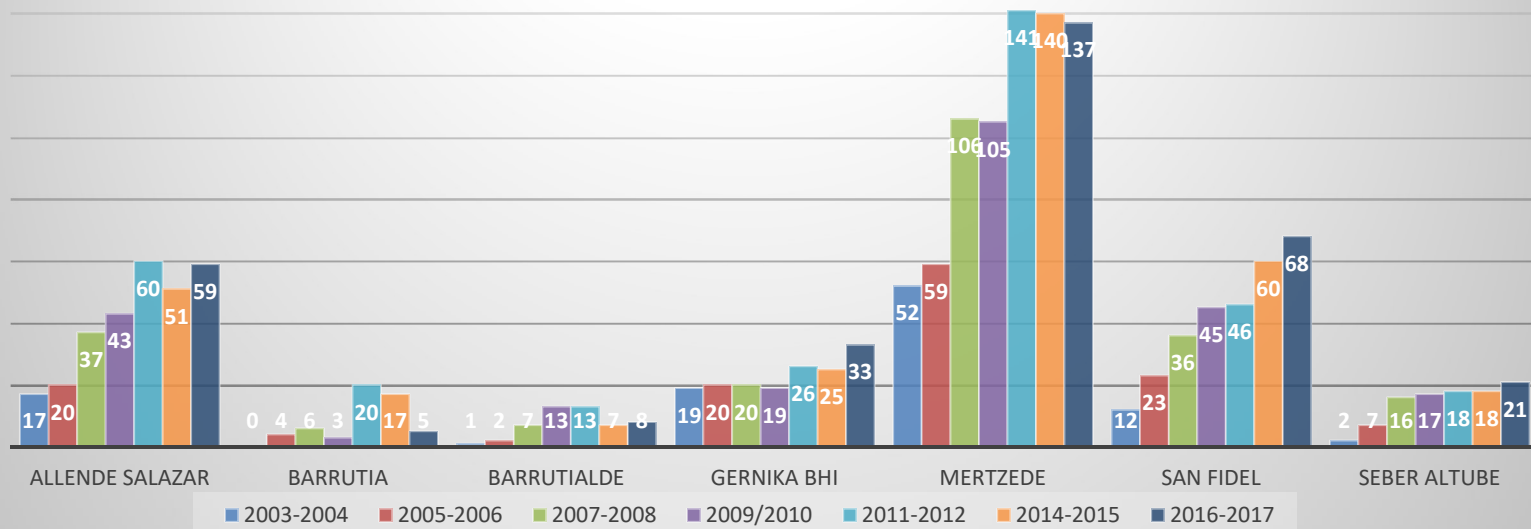
IKASTURTEA	<i>Eskol</i>	<i>BBB</i>	<i>Lanb.</i>	<i>Esk.</i>	<i>BBB</i>	<i>Lanb.</i>	<i>Esk.</i>	<i>BBB</i>	<i>Lanb.</i>	<i>GUZTIRA EREDUKA</i>		
	<i>OHO</i>	<i>UBI</i>	<i>Hez.</i>	<i>OHO</i>	<i>UBI</i>	<i>Hez.</i>	<i>OHO</i>	<i>UBI</i>	<i>Hez.</i>	<i>(A)</i>	<i>(B)</i>	<i>(D)</i>
	<i>(A)</i>	<i>(A)</i>	<i>(A)</i>	<i>(B)</i>	<i>(B)</i>	<i>(B)</i>	<i>(D)</i>	<i>(D)</i>	<i>(D)</i>			
84 / 85 G. A.	829	866	360	897	-	-	1758	216	-	%46	%18	%40
	<i>Eskol</i>	<i>BBB</i>	<i>LH IEE</i>	<i>Esk.</i>	<i>BBB</i>	<i>LH IEE</i>	<i>Esk.</i>	<i>BBB</i>	<i>LH IEE</i>			
	<i>OHO</i>	<i>UBI</i>	<i>(A)</i>	<i>OHO</i>	<i>UBI</i>	<i>(B)</i>	<i>OHO</i>	<i>UBI</i>	<i>(D)</i>			
	<i>(A)</i>	<i>(A)</i>		<i>(B)</i>	<i>(B)</i>		<i>(D)</i>	<i>(D)</i>				
88 / 89	126	687	270	883	35	61	1987	454	31	%24	%21	%55
91 / 92	-	440	252	666	96	30	1908	626	159	%17	%19	%64
	<i>Haur,</i>	<i>BBB</i>	<i>LH IEE</i>	<i>Haur,</i>	<i>BBB</i>	<i>LH IEE</i>	<i>Haur,</i>	<i>BBB</i>	<i>LH IEE</i>			
	<i>Lehen</i>	<i>UBI</i>	<i>Modu(A)</i>	<i>Lehen</i>	<i>UBI</i>	<i>Modu</i>	<i>Lehen</i>	<i>UBI DBH</i>	<i>Modu</i>			
	<i>Hezk.</i>	<i>DBH (A)</i>		<i>Hezk. (B)</i>	<i>DBH (B)</i>	<i>(B)</i>	<i>Hezk..</i>	<i>(D)</i>	<i>(D)</i>			
	<i>(A)</i>						<i>(D)</i>					
96 / 97	-	310	-	365	154	-	1366	911	222	%9	%16	%75
97 / 98	-	174	189	230	176	-	1349	1150	160	%10,5	%11,8	%77,5
99 / 00	-	113	86	200	147	-	1408	1214	50	%6,1	%10,7	%83
2001/2002	-	-	64	134	112	-	1581	698	618	%1,9	%7,6	%90,3
2005/2006	-	-	29	106	86	-	1793	716	538	%0,95	%6,30	%93,23
2010/2011	-	-	18	-	83	-	2245	1270	-	%0,50	%2,29	%97,21
2012/2013	-	-	11	-	77	-	2370	1341	-	%0,29	%2.02	%97,69
2015/2016	-	-	14	-	-	-	2420	1489	-	%0,35	%0	%99,65
2016/2017	-	-	-	-	12	-	2433	1511	-	%0	%0,30	%99,70

D ereduaren goranzko joera etenik bakoa izan da 1984tik ona eta gaur egungo ikaslegoaren % 99,70 dabil eredu horretan, ikasle etorkinen matrikulazioa azken sei urteetan nabarmena izan den arren. Horrek esan nahi du udalerriko hezkuntza-sistemak apostua egin duela etorkinak D ereduari integartzeko, arazoak arazo eta horrek dakarren lan zamari aurre eginda.

- 2003tik 2017ra ikasle etorkinen matrikula kopurua ia hirukoiztu egin da, baina matrikula kopurua orokorrak ere gora egin du ikasle etorkinen kopuruak baino gehiago.
- Bertoko jatorria duten familien jaiotza tasa zerbait igo den arren, ikasle etorkinei zor zaie ikaslegoaren kopuru orokorrak gora egitea; 2003-2017 epean 576 ikasle gehiago dira kopuru orokorrean eta, horietatik, ikasle etorkinak gehiago direnak 228 (igoeraren %57a).

Ikasle etorkinak - matrikulazioaren bilakaera zentroka

	Allende Salazar	Barrutia	Barrutialde	Gernika BHI	Mertzede	San Fidel	Seber Altube	GUZTIRA
2003-2004	17	0	1	19	52	12	2	103
2005-2006	20	4	2	20	59	23	7	171
2008-2009	37	6	7	20	106	36	16	245
2011-2012	60	20	13	26	141	46	18	324
2014-2015	51	17	7	25	140	60	18	318
2016-2017	59	5	8	33	137	68	21	323

Iturria: Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila (Bizkaia)

- Ikasle etorkinen matrikulak, Gernika-Lumon eta 2012-2013 ikasturtean, %61,51 zentro kontzertatuetan eta %38,49 zentro publikoetan; 2016-2017 ikasturtean %70 kontzertatuetan eta gainerakoak publikoetan. Areagotu egin da zerbait kontzertatueterako joera.
- Mertzede Ikastetxea da etorkinak pilatuta dauden ikastetxea. Urteak pasatu ahala pilaketa horri galga jarri zaiola esan dezakegu, baina ez guk nahi beste; 2003an ikasle etorkinen %50,5a Mertzede ikastetxean zegoen eta 2016-2017 ikasturtean portzentajea %42,4an dago.

EUSKARAREN NORMALIZAZIO PLANGINTZAK DITUZTEN ZENTROETAN GERNIKA-LUMOKO UDALAK DIRUZ LAGUNDUTAKO EGITASMOAK

EKINTZA MOTA	PROGR. KOP. 2011-2012	PROGR. KOP. 2013-2014	PROGR. KOP 2014-2015	PROGR. KOP 2015-2016	PROGR. KOP 2016-2017
Familia transmisioan eragiteko egitasmoak	12	11	11	10	10
Irakurzaletasuna	24	25	27	24	26
Euskara Zine Aretoetara	7	7	7	6	6
Normalkuntza planak martxan jartzeko eta daudenetan garatzeko	17	16	20	23	21
Etorkinen seme-alabei zuzendutakoa	8	5	4	4	3
Barru/kanp. Komunikazioan euskararen erabilera areagotzeko ekintzak	4	5	6	6	5
GUZTIRA	72	69	75	73	71

- Zentroetako Normalkuntza Planak eta Udalaren Plan Estrategikoa uztartzearen adierazgarri goiko taula. Normalizaziorako diru laguntza deialdiaren arabera urte bakoitzean irakaskuntza zentroetan garatu izan diren programa kopuruak azaltzen ditu.
- Banatu den kopuruaren bilakaera: 2007-2010 urte bitartean 25.000 euro natu ziren urtero eta gero gutxituz joan da, krisia aitzakia eta beste arlo batzuen lehentasunen arabera (lan-mundua,...); 2012an 15.000 euro banatu ziren eta 2017rako 18.000 euro daude aurreikusita.

II.1.3.1.- Pozteko ondorioak(irakaskuntza esparrua):

- 1.- Esparru hauxe zen **euskararen normalizazioaren ikuspuntutik garatuen genuena** 2003/2008 urteetako Plan Estrategikoa prestatzerakoan eta, gure ustez, emaitzarik onenak izan dituen egindako inbertsioarekin; 2008-2013 eta 2014-2017 epeetako Plan Estrategikoetan neurritatu beharra egon da, beste esparru batzuetako lehentasunei aurre egin ahal izateko (familia esparrua eta lan-mundua, batik bat).
- 2.- **Udalerriko zentro guztiek hartzen dute parte Udal Eskola Kontseiluan**, gehi Barrutia ikastetxeak eta Barrutialde Institutuak, Arratzuko udalerrian kokaturik egon arren bertoko ikasleak doazelako euretara. Guztiek dute Normalkuntza Plana.
- 3.- **Betetze-mailari dagokionean, aurreikusitako ekintzak ia denak burutu izan dira**, esparru honetan bizi-bizirik dagoen bilgunea/koordinazio-gunearen egonkortasunari eskerrak: Udal Eskola Kontseilua.
- 4.- Aztertu beharreko gaiaren arabera, **gainerako agenteek ere hartzen dute parte** (inmigratzaile teknika, berritzeguneko teknikariak, udal euskaltegia, AEK euskaltegia) Udal Eskola Kontseiluan modu iraunkorrean.
- 5.- Zentro bakoitzaren normalkuntza beharizanak desberdinak izan arren, **guztien artean eskolaz-kanpoko egitarau komun bat mantendu da**, horretan ekiteko hizkuntza irizpide bateratuekin jokatu ahal izanik.
- 6.- Ezagutzari eta erabilerari dagokionean, familia esparrua aztertzeo arestian azaldutako grafikoak kontuan (ikus Berritzegunearen azterlanak), **irakaskuntza esparrua da euskaldunena** eta erabilerari dagokionean ere arnagunetzat daukagu (askoz gehiago erabiltzen dute haurrek eta gurasoek euskara ikastetxe inguruan kalean baino).
- 7.- **Udalerriari D eredia da nagusi eta goranzko joera etenik bakoa izan da 1984tik hona**, ikasle etorkinen matrikulazioaren pisua areagotu egin den arren azken hamalau urteetan. Azpimarratzekoa da Mertzede ikastetxearen ahalegina, normalizazioarako inplikazioa eta martxan jarritako baliabideak, eta lortutako emaitzak.
- 8.- **Familia esparrua lantzeko aukera eman digu irakaskuntzakoak**. Normalkuntza Planetan 2010etik hona diruz lagundutako egitasmoak horren seinale; 2014-2017 epeko Plan Estrategikoarekin ere familia esparrurako egitasmo puntualak abian jartzeko aukera izan dugu (HIK HASI aldizkariaren harpidetza lehenengoz matrikulatzen diren gurasoentzat).

II.1.3.2.- Kezkatzeko ondorioak(irakaskuntza esparrua):

1.- Irakaskuntzarena mantentzearekin nahikoa lan dugula uste dugu eta **beldur gara krisiak ekarri duen baliabide mozketak** (laguntzarako irakasleak, normalkuntzarako aduradunen ordu kopurua murriztea,...) eraginik izango duen normalizazioan. Bilakaerak esango digu.

2.- **Hezkuntzako baliabide murrizketak arazoak sor ditzake ikasle etorkinen integratzearako.** Normalizatuen jotzen dugun esparruan, ikasle etorkinen matrikulazioak ekarri du azken hamar urteetako matrikula igoera “D” eremuan. Irakaskuntzako agenteen aparteko esfortzua dago bitartean eta krisiak murrizketak ekarri ditu (normalkuntzarako arduradunen ordu kopurua murriztea, laguntzarako irakasleak eta euren orduak murriztea,...).

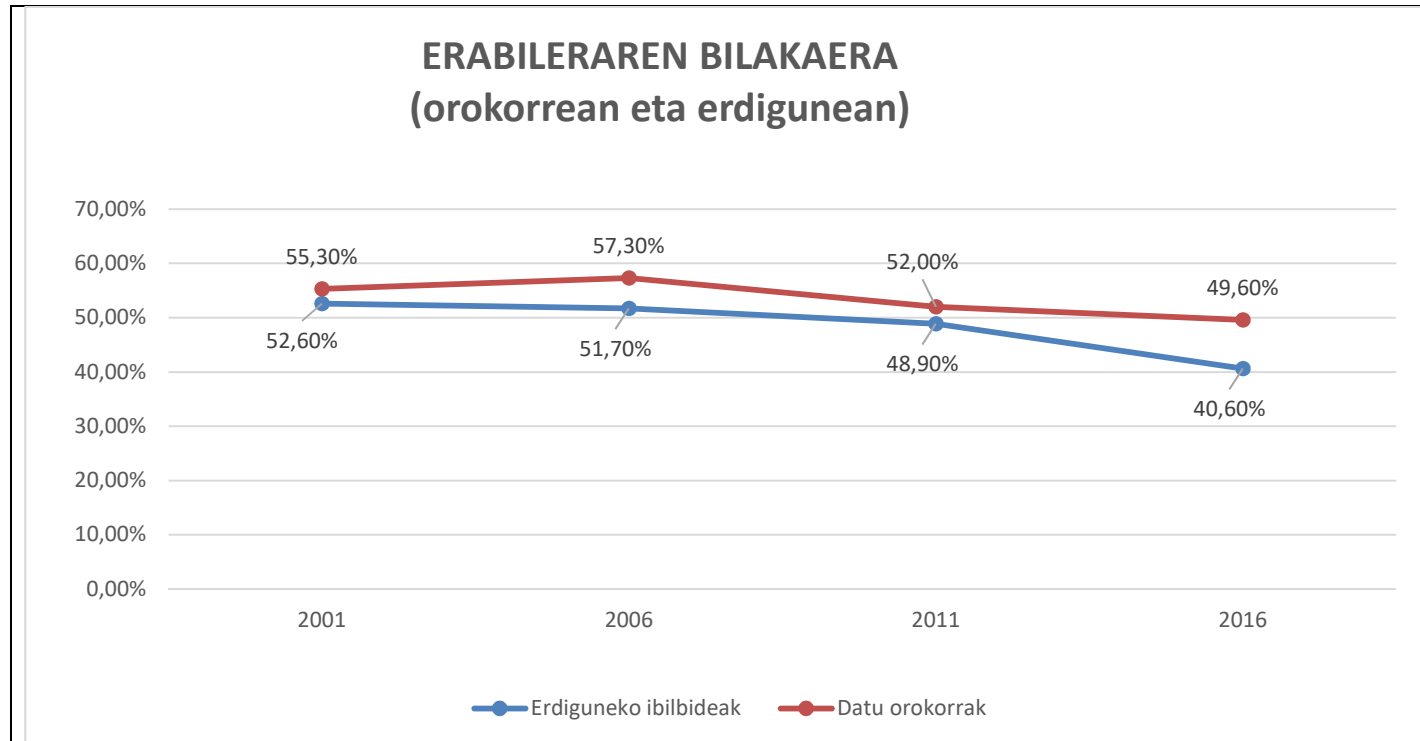
3.- Kezka horren ildotik, **Mertzede ikastetxean ikasle etorkinen pilaketa mantendu egin da.** Hezkuntza Sailak zeukan protokoloa nahiko ez eta 2005ean Udal Eskola Kontseilua bihurtu genuen foro etorkinen matrikulazioarako ahozko konpromisoak hartzearen. Mertzede ikastetxeko ikasle etorkinen portzentajea: 2003an %16a, 2011/2012 ikasturtean %46,8 eta 2012-2013 ikasturtean %40a. Dentsitate handiegia bertan euskararen erabilera ziurtatzeko.

4.- **Ikasle etorkinen kopurua bikoiztu egin da azken lau urteotan** eta, bertoko jaiotza tasa zerbait igo den arren, ikasle kopuru orokorrak gora egin du ikasle etorkinen kopuruak gora egin duen neurrian.

5.- **Zentro kontzertatuetan zailago egiten zaie erakunde publikoei ekitea.** Beste eskualde batzuetako joeraren kontra, Gernika-Lumon zentro kontzertatuetan daude pilatuta ikasle etorkinak (kontzertatuetan –Mertzede, San Fidel, Seber Altube- %61,5 eta publikoetan –Barrutia, Allende Salazar- %38,5).

II.2.- Bigarren helburu estrategikoa: EUSKARAREN ERABILERA

ADIERAZLEAK

Iturria: Soziolinguistika Klusterra

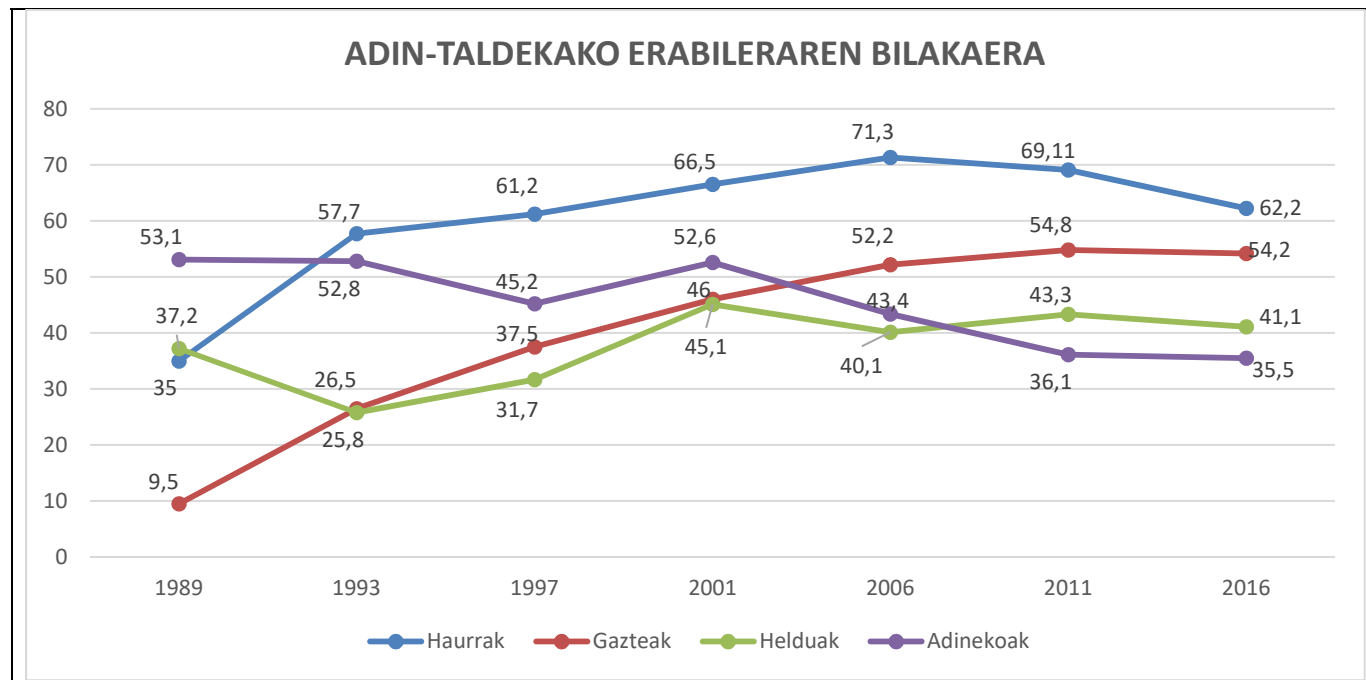
- **Gernika-Lumon euskararen erabilera orokorrak bilakaera positiboa izan du** 1989-2016 bitartean: 17 puntu gora.
- **2006tik 2016ra beheranzko joera eten bakoa izan da eta behera egin du 8 puntu.**
- **“Beste hizkuntzak”**: euskara edo gaztelera ez diren beste hizkuntza batzuk entzuteko fenomeno nabarmendu da azken urteetan: 2006an %1,78a zen (61 pertsona); 2011n, %5,2 (320 pertsona) eta 2016koan %3,3 (181 hiztun).

GERNIKA-LUMON ERABILERA ZONALDEKA

IBILBIDEA	2001eko erabilera	2006ko erabilera	2011ko erabilera	2016ko erabilera
1. Erdialdea	% 57,2	% 52,5	%47,2	%39,9
2. Lurgorri	% 51,6	% 54,3	%57,3	%43,3
3. Errenteria/Lorategieta	% 43	% 44,8	%37,4	%37,0
HERRIAN	% 52,6	% 51,7	%48,9	%40,6
4. Seber Altube ikastola	% 84,1	% 77,3	%68,0	%74,2
5. Merkatu plaza - Institutua-...	% 60,5	% 66,2	%51,6	%42,5
6. Allende Salazar ikastetxea	% 65	% 53	%62,9	%69,0
IKASTETXE INGURUETAN	% 68,5	% 65,8	%59,5	%61,8

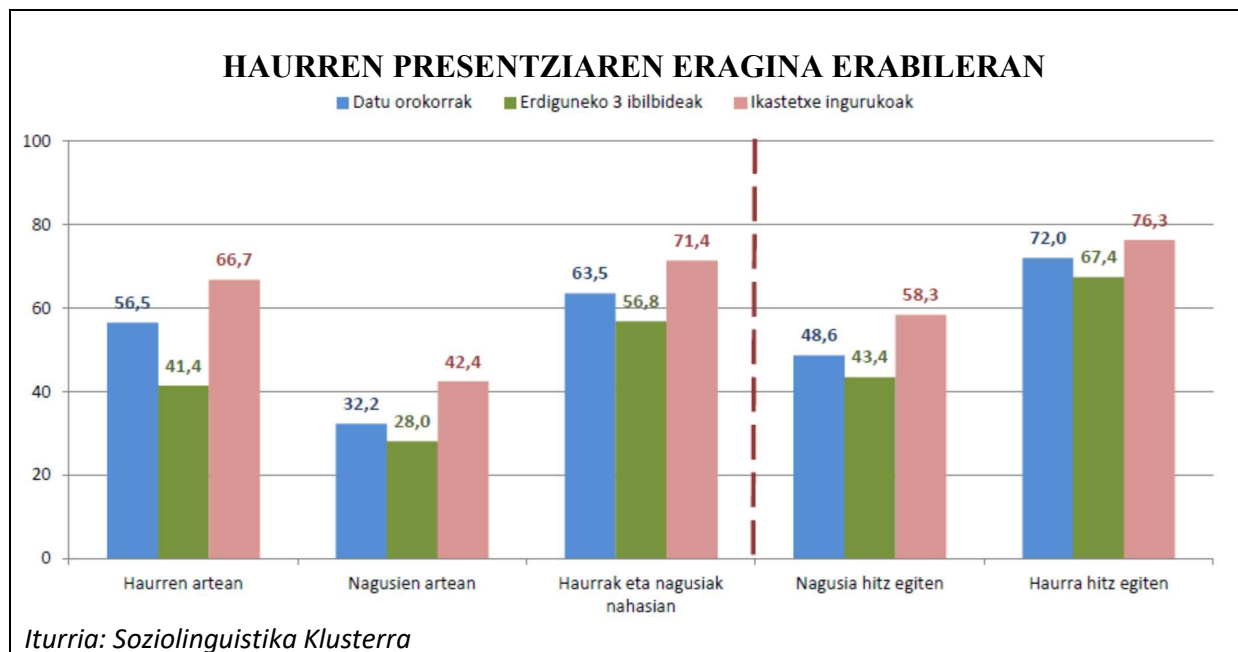
Iturria: Soziolinguistika Klusterra.

- Erdiguneko kaleetan eta Lurgorriin erabiltzen da euskararik gehien, baina azken bi neurketetan jaitsiera izan da (2011tik 2016ra 7 puntu egin du behera). Errenteria/Lorategietan gutxien erabiltzen bada ere, mantendu egin da erabilera.
- Badakigu emaitzok orientagarriak direla eta azken urteetan gure udalerriaren egitura asko aldatu dela, baina Lurgorriko kasua kezkarria da, bertan kokatu izan direlako bikote gazteak eta umerik gehien ere bai.
- Neurketa guztietan, erdiguneko kaleetan behatutako erabileratik ikastetxe inguruetan behatutakora alde nabarmena dago: 2011n 10 puntuko alde eta 2016an 21 puntukoa (hausnartzekoa...).

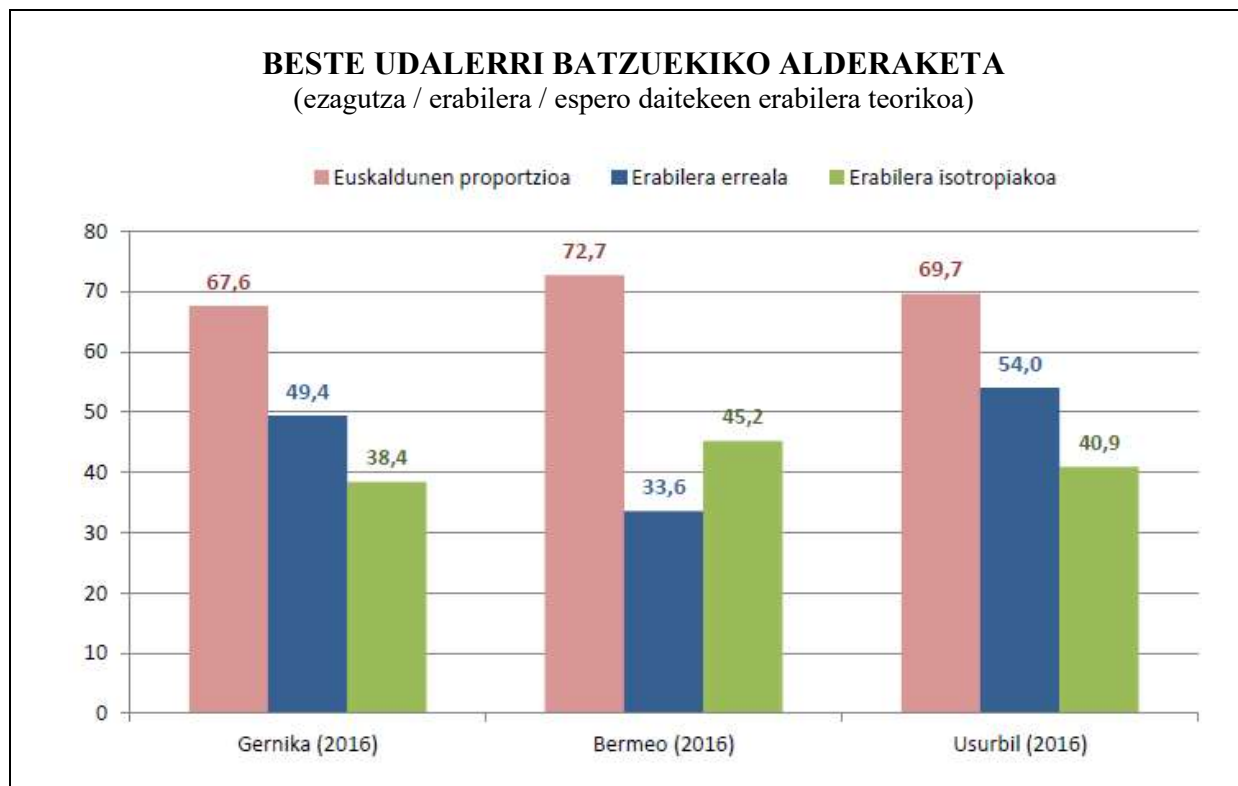

Iturria: Soziolinguistika Klusterra

- **Belaunaldi gazteenak dira, 1989-2016 urte bitartean erabileran hazkunderik altuena bizi izan dutenak:** gazteen erabilera 45 puntu areagotu da, eta haurrek, berriz, 27,2 puntu gora egin dute erabileran. **Baina kezkatzekoa da haurren erabilerak behera egin duela 2006tik 2016ra ia 9 puntu, beste adin taldeena mantendu denean.** Gazteena ere mantendu egiten da.
- **Helduen erabilera,** oro har, **4 puntu igo** da aztertutako hogeita zazpi urteko epean; 1989tik 2001era bilakaera positiboa (8 puntu gora) eta 2001etik 2016ra behera 4 puntu.
- **Adinekoetan,** berriz, **gutxika beheranzko** joera dago erabileran: 18 puntu. Beherakada horrek etena izan du 2011-2016 urte bitartean.

- Dakusagunez, **erabilerak nabarmen egiten du gora haurrak mintzakide direnean** (bai erdiguneko kaleetan zein ikastetxeetan. Ikastetxeetan haurrak eta nagusiak nahasian ari direnean %71,4ra igotzen da erabilera).
- Egindako neurketa desberdinetan (2001, 2006, 2011, 2016) antzeko joera ikusi da, baina gauza pare bat argitu behar:
 - 1.- **Haurrak bakarrik daudeneko datuetan kezkatzekoa da azken 5 urteetan izan den beherakada nabarmena, ikastetxetik kalera dagoen alde handia.**
 - 2.- **Nagusiak haurrik barik daudeneko datuetan jaitziera izan da** eta haurrak eta nagusiak nahasturik daudenekoetan ere bai. Argitu behar baita ere, haurren presentzia soilak ez duela eragiten helduen/adinekoen erabileran, elkarriketan parte hartzeak baino.

- Hizkuntza-gaitasunari dagokionez, Gernika-Lumon euskaldunen proportzioa %67,6 da, Bermeokoa %72,7, bost puntu gehiago, eta Usurbilgoa %69,7, bi puntu gehiago.
- Espero daitekeen erabilera teorikoari bagagozkio, Gernika-Lumon erabilera erreala (%49,4) erabilera teorikoaren (%38,4) gaintik dago. Bermeon, ostera, kasu kurioa, erabilera erreala (%33,6) erabilera teorikoaren (%45,2) azpitik dago.
- Euskararen erabileran, ostera, Gernika-Lumokoa %49,4koa da, 16 puntu gehiago Bermeokoa baino (%33,6); Usurbilgoa (%54), aldiz, bost puntu gehiago Gernika-Lumokoa baino.

II.2.1.- Administrazioa – Balorazioa:

ADIERAZLEAK

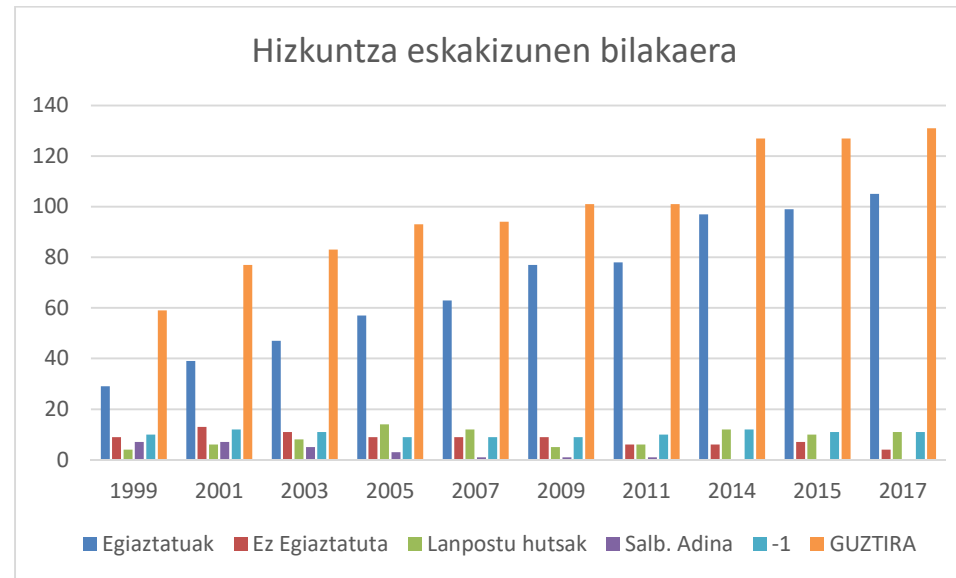
LANPOSTU FINKOEN KOPURUA: 143				DERRIGORTASUN DATA DUTEN LANPOSTUAK: 130 (143 ken 13: 8 TGA /HNT+itzult+ trebatz+5euskara irakasle/ eta 5 lanpostu derrigortasun bakoak)				
1996KO DERRIGORTASUN INDIZEAREN (%77,27) ARABERAKO DERRIGORTASUN KOPURUA: 111 (beraz, gainditu egin da legez bete behar den kopurua, hogeitahi gehiago baitira dutenak: 130)								
HIZKUNTZA ESKAKIZUNEN EGOERA DERRIGORTASUN GUZTIAK KONTUAN HARTUTA (Lanpostu finkoak):								
DERRIG. HE	GUZTIRA (1)	EGIAZTAT. (2)	EZ EGIAZT (3)	LANP.HUTSAK (4)	SALBUET ADINAGA	-1 (5)	-2	-3
1.HE	10	10						
2.HE	64	52	2	7		3		
3.HE	49	41	1	3		4		
4.HE	7	4		1		2		
GUZT	130	107	3	11		9		
	90,90	%82,30	%2,30	%8,4		%6,9		

- (1)** Derrigortasun kopuruak eta derrigortasun indize orokorra (143 lanpostutik, derrigorrezko HE dutenen portzentajea: %90,90 /130 lanpostu). Gainerako 13ak: TGA-dunak 8 (kalkulu honetarako kanpoan utzi behar direnak) eta derrigortasunik ez dutenak 5.
- (2)** EGIAZTATUAK.- Lanpostuari dagokion HE bete duten langileen kopurua (107 langile, finkoak eta interinoak barru): %82,30.
- (3)** EZ EGIAZTATUAK.- Lanpostuari dagokion HE bete ez duten langileen kopurua 3 (ezer ez dutenak bete): %2,30.
- (4)** HUTSIK dauden lanpostuak (11), kasu horietan interinorik ere ez dagoelako lanpostua betetzeko: %8,4.
- (5)** (-1) Dagokien HE baino bat beheragoko HE bete duten langileen kopurua (9): %6,9.

Kontuan hartu perfilen portzentajeak kalkulatzeko lanpostu zerrendatik (143) hamahiru lanpostu kanpo geratzen direla (8 TGA-dunak eta perfilik bako 5 lanpostu).

Bilakaera (1999tik 2017ra bitartekoa)

	Lanpostuak guztira	Derrigortasundun lanpostuak	Egiazatatu dutenak
1999 urtea	79	59 (% 74,68)	29 (% 49,15)
2008 urtea	110	101 (% 91,82)	67 (% 66,33)
2011 urtea	110	101 (% 91,82)	78 (% 77,22)
2015 urtea	140	127 (%90,71)	97 (%76,37)
2017 urtea	143	130 (%90,90)	107 (%82,30)

- Hizkuntza eskakizuna duten lanpostuen kopurua gora doan heinean baino azakarrago joan da gorantza egiaztatutakoen kopurua.
- Kontuan hartu behar 2011tik 2014rako jauzia, lanpostu huts asko bete zirelako eta ondorioz egiaztatutakoen heineak gora egin zuelako.
- Salbuetsitakoak desagertu egin dira. Normala denez, beherantza joan da adinekoak jubilatu ahala.
- Ez egiaztatutakoen kopurua (ezer egiaztatu ez dutenen kasua da berau) gutxika beherantza joan da jubilazioen arabera. Banaka batzuk daude ezintasunagatik-edo aurrera egin ez dutena edo egin nahi izan ez dutena.
- Dagokien baino beheragoko perfila (-1) lortuta dutenen kopurua ere mantendu egin da.

Gernika-Lumoko udala – lanjardunak eta lanurratsak (bilakaera: 2001-2018) - Udaletxean

Urtea	Lanurratsak Euskaraz		Lanurratsak Eleberaz		Lanurratsak gaztelera	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop	%
2001 (aztertutako lanurratsak 767)	120	15,60	23	2,90	624	81,30
2008 (aztertutako lanurratsak 1053)	224	21,27	38	3,66	791	75,12
	Erdarara itzuli				Euskarara itzuli	
	71	6,74			431	40,93
2012 (aztertutako lanurratsak 725)	232	32	106	19,62	387	53,38
	Erdarara itzuli				Euskarara itzuli	
	36	4,96			187	25,79
2018an (inkesta bidezko datu bilketa)		48,5		20,1		30,9 Itzuli da %16a

Koadroetan jasotzen diren datuak sortze-hizkuntzari buruzkoak dira. Kontuan hartu behar da 88 lanjardun edo espediente mota landu direla 2012ko datu bilketan, aurreko datu bilketetan konprobatu ahal izan diren bikoizketak ekidituz. Guztira 725 lanurrats.

- Euskarazko lanurratsetan eta sortze lanean izan da igoerarik nabarmenena, 2008tik 2018ra 26 puntuko aldea.
- Eleberazko lanurratsetan ere gorakada nabarmena baina apalagoa, %3,66tik %20,1era, baina kontuan hartu behar da sortze-hizkuntza gaztelera dela.
- Gaztelera lanurratsen kopuruak, ostera, beherantz egin dun nabarmen (2001ean %81,30 eta 2018an %30,9).
- Euskaratik erdarara itzulitakoa gutxitu egin da eta gaztelera euskarara itzulitakoa ere bai. Zergatia: euskaraz eta eleberaz sortzen dena asko areagotu delako.
- Erdaratik euskarara itzulitakoa 2018an %36a izan da (erdaratik euskarara itzulitakoa %16+eleberazkoa %20) / 2012ko datu bilketan %45,41a.
- 2018ko datu bilketan, gaztelania hutsez geratu da %15,6a (2012an %27,58a / 2008an %34,18a).

Lanurratsen hizkuntza – Barne harremanak eta kanpo harremanak (udaletxean)

2001 urtea 765 lanurrats guztira	BARNE HARREMANAK (331 lanurrats)						KANPO HARREMANAK (434 lanurrats)					
	Euskaraz		Eleberaz		Gazteleraz		Euskaraz		Eleberaz		Gazteleraz	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
	59	17,82	6	1,81	266	80,30	61	14,05	17	3,90	356	82,00

2008 urtea 1053 lanurrats guztira	BARNE HARREMANAK (472 lanurrats)						KANPO HARREMANAK (581 lanurrats)					
	Euskaraz		Eleberaz		Gazteleraz		Euskaraz		Eleberaz		Gazteleraz	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
	139	29,45	20	4,24	313	66,31	85	14,63	18	3,10	478	82,27

2012 urtea 725 lanurrats guztira	BARNE HARREMANAK (355 lanurrats)						KANPO HARREMANAK (370 lanurrats)					
	Euskaraz		Eleberaz		Gazteleraz		Euskaraz		Eleberaz		Gazteleraz	
	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%	Kop.	%
	142	40,00	47	13,23	166	46,76	89	24,05	60	16,21	221	59,73

2018 urtea Inkesta bidezko datu bilketa (langileak)	BARNE HARREMANAK						KANPO HARREMANAK					
	Euskaraz		Eleberaz		Gazteleraz		Euskaraz		Eleberaz		Gazteleraz	
	% 43,40	% 31,00	% 25,60	% 19 herritarrei % 46 erakundeei	% 65 herritarrei % 53 erakundeei	% 15,6 herritarrei % 1,0 erakundeei						

Koadroetan jasotzen diren datuak, sortze-hizkuntzari buruzkoak dira

- **Barne harremanetako euskarazko produkzioaren goranzko joera eten bakoa izan da** eta hementxe dago euskarazko produkzioaren sorleku nagusia (2001ean %17,82, 2012an %40,00 eta 2018an %43,4). Gaztelarazko produkzioak jaitziera nabarmena izan du barne harremanetan eta eleberazkoak gorakada dexentea.
- **Kanpo harremanetako lanurratsetan, euskara hutsezko produkzioaren portzentajea ere gorantza joan da.** Azpimarratu behar da 2018ko datu bilketan desberdindu direla herritarrei begirako kanpo harremanak (euskaraz %19) eta beste herri erakundeekikoak (euskaraz %46), kontuan hartuta herritarrekiko euskarazko harremana euren hizkuntza hautaketaren arabera dela eta erakundeekikoa, ostera, guztia euskarazko izan beharko lukeela hizkuntza irizpideen arabera. Zeregin handia dago oraindik.
- **Itzulpen lanaren beharrezko asko murriztu den arren, nabarmena da itzulpena beharrezkoagoa dela kanpora begirako harremanetan,** erdarazko lanurrats/komunikazioak gehiago direlako.

Itzulpen lana – Bilakaeraren balorazioa (2008-2016)

Jarraian dagoen koadroan, udaleko atal bakoitzak urte bakoitzean sortarazi duen itzulpen-lan bolumenaren berri ematen da (megabytes kopuruak adierazten dira, kontuan hartuta erdarazkoa eta euskarazkoa ezin izan ditugula desberdindu eta bolumen horretan aintzat hartuta daude itzulitako agiriak osotasunean, euskarazkoa eta erdarazkoa):

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Alkatetza	10,2	4,94	2,58	1,12	0,893	0,782	0,443	0,806	0,555
B. Teknikoa	0	0	0	0	0	0	0	0,439	0
Dekretuak	0,953	4,65	6,81	5,86	6,92	4,55	3,28	0,762	0,460
Ekonomia	8,92	2,76	1,29	0,284	1,57	0,784	0,333	0	0
Estatistika-Erreg.	0,842	0,422	0,190	0,950	0,270	0,985	0,103	0	0
Hirigintza	186	117	30	26,9	33,3	26,0	26,4	18,4	7
Idazkaritza	74,1	71,1	53,6	24,4	17,3	20,9	15,9	12,5	1,62
Ingurumrna	3,14	20,0	0,850	49	2,24	1,7	0,102	0,79	0
Kultura/K. Etxea	2,83	3,15	8,19	9,76	5,96	3,50	5,87	9,92	1,91
Lanbide	0	0	0	0	0,599	0,026	0,141	0,580	0
Udaltzaingoa	0	0	2,59	5,66	0,422	0,197	0,208	0,262	0
Zerb. Orokorrak	39,4	26,7	122	14,9	4,30	15,1	10,9	7,70	0,752
Prentsa kabinetea	---	---	---	---	---	---	---	5,45	5,85
	326,385	250,722	228,1	138,834	73,774	96,524	63,68	52,159	18,147

Ondorioak (itzulpengintza):

- **Itzulpenen bolumenak beherantz egin du oro har** (ereduak erabiltzen dira eta itzuli beharrekoa askoz ere laburragoa da); agian, **krisiaren eraginaren ondorioa ere bada**, udal saila batzuetan dinamika moteldu egin da eta (hirigintzako lizentziak, obra kontratazioak,...).”
- Lau udal saila/zerbitzu dira itzulpen beharrezana dutena bereziki (Hirigintza, Idazkaritza, Kultur Etxea, Prentsa kabinetea). Pertsonal arloko langilerian izan den aldaketa onerako izango da euskarazko ekoizpenerako.
- Gero eta gehiago da gaztelaniatik euskarara itzuli beharrekoa (Plenoetako aktetan, batik bat).
- Aldunditik jasotzen diren Hirigintza eta Ingurumen sailtako noiz behinkako txosten teknikoak euskara hutsean datoz eta gaztelaniara itzultzea nahiko lan konplexua eta erantzukizun handikoa gertatzen ari da (partikularrei doazkien neurri zuzentzaileak eta aginduak zehatz itzuli beharra,...).
- Bestalde, **atzera pausuak** ekarri behar hona:
 - Iaz azaldu genuen berbera. Euskara hutsean funtzionatzen izan duen **Gazteen Informazio Bulegoak** proposamenak erdaratu beharra, arloko arduradunaren gaitasun falta aitzakia. Irtenbidea: Euskara Planak esaten duena, Euskara Zerbitzuak itzuliko du gaztelaniara langileak euskaraz ekoizten duena. Egia esan, berak langileak ekoizten ditu elebitan behar denean.
 - **Prentsa kabinetea**: kaleratzen duen den-dena itzuli behar zaio (2015ean 5,45 MB neurrikoa), baina horrekin lotuta dago hizkuntza irizpideen tratamenduarekin dagoen ardura falta, guk ezin dugu kontrolatu eta. Kexak jasotzen ditugu sare sozialetan gaztelania erabiltzeagatik edota Euskara Zerbitzuaren eskutik pasatu gabeko euskarazko testu traketsak agertzen direlako.
- **Urdinez** koloreztatutako lan-sailak dira itzulpen **bolumenean jaitsiera** nabarmena izan dutenak (Alkatetza, Ekonomia, hirigintza, Idazkaritza, Zerbitzu Orokorrak –Langileria-)
- **Laranjaz** daude itzulpen **bolumenean mantendu direnak edo gora-beherak izan dituztenak**:
 - Dekretuak: batzuetan ereduetatik kanpoko testuak ekoizten dira eta horrek eragiten du mantentze hori. Dena dela, hurrengo datuen arabera ikusten da Dekretu kopuru osotik gutxi direla itzulpena eskatzen dutenak: 2012an 906 Dekretutik 80 itzuliak (%8,83); 2013an 900etik 43 /(%4,7); 2014an 900 ingurutik 32 (%3,55)
 - Ingurumena: oso barietatea da itzulpenen beharrezana saila honetan (kanpainak, esleipenen baterako txostena edo memoria,...)
 - Kultura / Kultur Etxea: berau izan daiteke urteetan zehar egonkorrena itzulpen bolumenean.
 - Udaltzaingoa:

- **Gorritz itzulpen lanik apenas** eskatzen dutenak (Bulego teknikoak -kontrataturiko Arkitektoaren gaitasuna nabaria da-, Estatistika / Erregistro saila, Lanbide Ekimenak, Udaltzaingoa).
- **Brigadak (Lan-taldea) egun ez du dokumentu idatzirik sortzen** eta Bulego Teknikoa Hirigintzakoaren baitan sartuta dago. Erabiltzen diren ereduak euskara hutsezkoak dira (lan-fitxak,...).
- **Azken urteetan areagotu egin da euskaratik gaztelaniarako itzulpen lana** eta, batik bat, Idazkaritzan. Nabarmena da joera hori Plenoetako aktetan. Honako datua zehaztu barik daukagu eta komeniko litzateke moduren bat asmatzea neurtzeko.

Sarrerak/irteerak Erregistroan (bilakaera 2012-2015) - Udaletxean

	Euskaraz			Elebitan			Gaztelaniaz		
	2012	2013	2015	2012	2013	2015	2012	2013	2015
Erregistroko sarrerak %	17,88	21,04	19,93	16,77	22,07	23,04	65,35	56,26	57,03
Erregistroko irteerak %	19,71	16,60	23,64	78,84	81,00	75,79	1,45	2,40	0,54

Datuen irakurketa (datu orokorren bilakaera):

- Euskarazko idatzizko sarreretan gora 2 puntu aztertutako urteetan (gora-beherak urte batetik bestera); eleberazkoak ia 7 puntu gora egin du, etenik barik; gaztelaniazkoak beherantz nabarmen 8 puntu.
- Udalak emandako irteerei dagokienean, euskara hutsezkoak %23,64 dira, goranzko bilakaera izanik; eleberazkoa da nagusi nabarmen, %75,79, nahiz eta behera egin duen; gaztelaniazkoa ia testimoniala da gaur egun.

2015eko datu bilketa Udaletxean

Aurreko bi kanpainetan datu orokorrak besterik ez ziren jaso, baina oraingoan, desberdinu egin da datu bilketan herritarrengandik eta administrazioetatik datozen agiriak edo eurei doazkienak, bai sarreretan eta bai irteeretan, kasu bakoitzeko balorazioari inplementazio berezia dagokiolarako.

Lagina (2015) udaletxean:

Sarrerak			Irteerak		
Guztira	Herritarrenak	Beste erak.	Guztira	Herritarrei	Beste erak.-ei
768	550 (%71,61)	218 (%28,39)	537	337 (%62,75)	200 (%37,24)

	Euskaraz			Elebitan			Gaztelaniaz		
	Orok.	Herrit.	Beste erak.	Orok.	Herrit.	Beste erak.	Orok.	Herrit.	Beste erak.
Erregistroko sarrerak 768	%19,93 153	%24,72 136	%7,79 17	%23,04 177	%4,36 24	%72,20 153	%57,03 438	%70,90 390	%20,01 48
Erregistroko irteerak 537	%23,64 127	%10,08 34	%46,5 93	%75,79 407	%89,31 301	%53,00 106	%0,54 3	%0,59 2	%0,5 1

Datuen irakurketa (2015):

- Sarreretan herritarrenak (esparru pribatua) dira nagusi alde handiarekin. Heren bat bakarrik beste erakunde publikoetatik datorrena.
- Sarreretan, herritarren jokabidea erdararen aldekoa da (%70,90), nahiz eta herritarren sarreretatik laurden bat (%24,72) izan euskarazkoa eta gora egin duen 2012tik hona.
- Sarreretan, beste administrazioen jokabidea elebitan funtzionatzea da (euren sarreretako %72,20 elebitan); euskarazko sarrerak oso gutxi dira (%7,79).
- Irteeretako kopuruak orekatuagoak dira, nahiz eta aldea egon herritarrei eta beste administrazioei bidalitakoen artean.
- Irteeretan euskarazko erabilera altuagoa da sarreretan baino, 4 puntu, eta nagusi dira beste administrazioetara doazen irteerak (bidalitako 200etik, 93 izan dira euskarazkoak).
- Irteeretako kopuruetan islatzen da Udalak erabakita daukan hizkuntza irizpidea noraino betetzen den. Portzentajeen arabera (beste administrazioetara bidalitako euskarazkoa %46,5 eta herritarrei bidalitakoa %10,08) esan dezakegu hizkuntza irizpidea %50ean edo betetzen dela.

KIROL PATRONATUKO DATU BILKETA (2015)

Kirol Patonatuan 2015ean egindako datu-bilketarako 20 espediente mota aztertu ziren eta, horietan, 104 lan-urrats. Hona hemen emaitzak:

LANJARDUNAK (20)	LAN URRATSAK (104)			BARNE HARREMANAK (31)			KANPO HARREMANAK (73)		
	Eusk	Biak	Gazt.	Eusk	Biak	Gazt	Eusk	Biak	Gazt
2015 urtea	64	38	2	30	0	1	34	38	1
	%61,53	%36,53	%1,92	%96,77	0	%3,22	%46,77	%52,05	%1,37

KULTUR ETXEKO DATU BILKETA (2016)

Iaz, 2016an, Kultur Etxea Fundazioko datu bilketari ekin zitzaion (Musika Eskola aparte, aurreko plangintzaldian lehenetsita landu zelako).

LANJARDUNAK (15)	LAN URRATSAK (107)			BARNE HARREMANAK (28)			KANPO HARREMANAK (79)		
	Eusk	Biak	Gazt.	Eusk	Biak	Gazt	Eusk	Biak	Gazt
2016 urtea	95	9	3	24	3	1	71	6	2
	%88,79	%8,41	%2,80	%85,71	%10,71	%3,58	%89,87	%7,60	%2,53

II.2.1.1- Pozteko ondorioak (administrazioa):

1.- Gaur egungo egoera hobea (2018an euskaraz eta elebietan sortutakoa %68,6) euskararen tratamendu orokorrari dagokionean; 2001ean %18,60, 2008an %24,93 eta 2012an %51,62.

2.- Plangintzaldi bakoitzean onartu den Administrazio Erabilera Plana, tresna eragingarria bilakatu da Administrazio barruko euskararen erabilpena areagotzeko.

3.- Diru laguntzetarako udal ordenantza orokorra moldatu zuen Udalak 2012an, Euskara Zerbitzuaren ekarpenak txertatuz. Euskararen babes juridikorako tresnak ere hor kokatzea ezinbesteko jo dugu. Administrazio Erabilera Planaren ildotik doan gauza bat dugu hau.

4.- Esparru honen aurrekontua da potoloena (2003an 21.636 €, helburu nagusirako erabilitakoaren %11,78 eta 2016an 220.000 €, aurrekontu osoaren %39,41), hortxe dagoelako aintzat hartuta Euskara Zerbitzuaren giza-baliabideen kontua eta ez dugu ahaztu behar giza-baliabide horiek direla gainerako esparruetako dinamizazioa eta kudeaketa burutzen dutenak.

5.- Erabilera plan berrirako geure aplikazio informatiko berezia erabili ahal izan dugu, udaleko informatika zerbitzuari eskerrak, nahiz eta HPSren IRATI aplikazioa erabili behar izan datu-bilketak bertan txertatzeko.

6.- Hizkuntza eskaizunei dagokienean, betetze mailak bilakaera positiboa izan du. 1999an 59 derigortasundunak eta 29 egiaztatuak (%49,15); 2012an 101 derigortasundunak eta 78 egiaztatuak (%77,22) 2017an 130 derigortasuna dutenak eta 107 egiaztatuak (%82,30). Joera hori areagotu egin da nabarmen hutsik egon diren lanpostuak perfildun langileek bete dituztenean.

7.- Euskaraz sortutakoa dela-eta izandako igoera, barne harremanetan gertatu da batik bat (2001ean %17,82 eta 2018an %43,40).

8.- Eleberazko produkzioak izugarri egin du gora, bai barne harremanetan (2001ean %1,81 eta 2018an %31) zein kanpo harremanetan (2001ean %3,90 eta 2018an %65 herritarrekiko eta %53 erakundeekiko).

9.- Erdarazko produkzioak izan du beherakadarik handiena, barruko zein kanpoko harremanetan. Jaitsiera hori antzekoa izan da barru (2001ean %80,30 eta 2018an %25,60) zein kanpo harremanetan (2001ean %82 eta 2018an %15,60)

10.- Itzulpengintza lanaren bolumena asko murriztu da. Arrazoiak: udal saila batzuetan lan gutxiago dagoelako (Hirigintza), beste batzuetan euskaraz gehiago sortzen delako (Estatistika, Ekonomia, Udaltzaingoa). Bestalde, aipagarria da erdaratik euskarara askoz gehiago itzultzen dela (nabarmena da hori Osoko Bilkuretako aktetan) eta alderantzizkoa baino konplexuagoa da.

11.- V. Plangintzaldi honetan Kultur Etxea Fundazioko eta Kirol Patronatuko datu-bilketak egin eta mikroplanak eratu ahal izan dira. Egia esan, datu bilketa horietan emaitza oso positiboak azaldu zaizkigu.

II.2.1.2.- Kezkatzeko ondorioak (administrazioa)

- 1.- Euskarazko produkzioa erdia baino gutxiago da**, eta gaztelaniaz sortzen dena (gehi eleberazkoaren zati handi bat) euskarara itzultzen da. Gaztelaniatik euskararako itzulpengintzaren murrizketan jarraitzen dugu eta egiten den apostua hori bada, normalizaziorako kaltegarria da oso, euskara ere lan hizkuntza bilaka dadin oztopo.
- 2.- Administrazioko erabilera plana aurrera ateratzea, politikarien pentsura egon da** neurri handi batean eta ez litzateke horrela izan behar, maila subjektiboak baldintzatu egiten duelako eta plana, bera, gauza objektiboa dela deritzogu.
- 3.- Administrazioko Erabilera Planaren sustapenaz ardura duen Talde Eragileak ez du eskumenik/aginterik.** Osoko Bilkuran onartutako Erabilera Plana gauzatzeko eta betearazteko bideak eskasak dira.
- 4.- Ezin izan da Administrazio barrurako Euskara Batzorde bat eratu**, nahiz eta horretarako Tokiko Gobernu Batzarrak konpromiso politikoa 2007an onartuta eduki. Gaur egun, funtzio hori Talde Eragileak bete beharko lukeelakoan gaude.
- 5.- Udal administrazioaren kontratazioetarako Erabilera planak irizpideak** finkatzen izan ditu, modu orokorrean egia esan, baina Euskara Zerbitzuari **ez zaio aukerarik eman irizpideok betetzen izan diren kontrolatzeko**, ez maila politikotik ez eta teknikarien aldetik. Honakoa errepikatu egiten da plangintzalditik (2009-2013 epekoa) plangintzaldira (2014-2017 epekoa).
- 6.- Udal administrazioak kanpo harremanetarako sortutakoan dago akatsik handiena**, euskarazko produkzioa erdira jaisten delako kanporako harremanetan eta erdarazko produkzioa heren bat gehiago da kanporakoan.
- 7.- Udalaren azpi-erakundeetako normalizazio egoera oso ona izan arren, jokabide batzuk aldatu beharra dago.** Gauza bitxia: Kirol Patronatuan barne harremanak ia guztiak euskaraz gauzatzen diren arren (%96,77), kanpo harremanetan elebitan burutzen da %52a eta horren arrazoiak aztertzea dagokigu. Kultur Etxean, alderantzizkoa: barne harremanetan euskaraz %85 eta kanpo harremanetan euskaraz %89, hizkuntza irizpideak betetzen direneko seinale.

II.2.2.- Enpresa mundua – Balorazioa:

ADIERAZLEAK

Hitzarmengintza kanpaina (kopuruak)

Urtea	Denda kop	Enpresa kop	Elkarte kop	guztira
1993	58	-	-	58
1997	68	-	-	68
2001	84	7	-	91
2004	100	22	37	159
2008	113	34	57	204
2011	137	48	58	243
2014	161	47	59	267
2015	171	52	59	282
2016	184	51	59	294
2017	204	51	60	315

Kanpainako diru eta giza baliabideen bilakaera

Urtea	Diru kop	arloak	Giza-baliabideak
1993	4.000 €	Merkataritza	- Artez (Tekn. + monitorea) - Udaleko Eusk. Teknikaria HNT1
2001	12.000 €	Merka+enpresa	“ “
2004	35.600 €	Merka+enpr+elkart	“ “
2006	45.000 €	“ “	- Artez (Tekn. + monitorea) - Udaleko Eusk. Teknikaria HNT1 - Udaleko euskara dinamizatz.
2012	71.392 €	“ “	“ “
2016	72.927 €	“ “	“ “

- Datu hauetan, 2004tik aurrera elkarteena ere agertzen da, kanpaina berean hiru atal daudelako (merkataritza, enpresak, elkarteak). Atal bakoitzak tratamendu berezia du, baina ez dago bereiztuta diru baliabideen kontua zenbat den atal bakoitzerako. Nabaria da 2004 urteko urratsa, hiru atalak kanpainan sartzeaz gain hitzarmenkide berri asko sartu zirelako kanpainan eta aurrekontuak dexente gora egin zuelako.
- Giza baliabideen zutabearen, berdez azpimarratuta dago Euskara Dinamizatzaillearen kontratazioari dagokion urtea, hitzarmengintza dinamizatzeko helburuarekin kontratatua. Horixe da hitzarmengintza kanpainaren historian izan den jauzi kualitatibo eta kuantitatiborik (aurrekontuari dagokionean...) handiena, 2004-2006 urte bitartekoa.

Merkataritza eta enpresetan euskararen erabileraren bilakaera (hitzarmenkideena)

Atala	Neurketak egindako urteetako erabileraren portzentajeak							
	1993 urtea Dendak 58	2001 urtea Dendak 84 eta enpresak 7	2004 urtea Dendak 100 eta enpresak 22	2006 urtea Dendak 117 eta enpresak 30	2008 urtea Dendak 120 eta enpresak 36	2011 urtea Dendak 137 eta enpresak 48	2014 urtea Dendak 161 eta enpresak 47	2016 urtea Dendak 184 enpresak 51
Merkataritza euskaraz	%38,35	%71	%53,99	%66,23	%67,40	%66,92	%66,04	%68,66
Enpresetan euskaraz	--			%49,88	%58,69	%55,76	%57,03	%62,26

Kontuan hartu behar da erabileraren datuak hitzarmenkideei doazkiela eta erabileraren portzentajea aldatuz doala kide kopurua aldatzen den neurrian. Kide berriak kanpainan sartzeak, erabileraren portzentajea jaisteak dakar.

16 urte eta gehiagoko biztanleria landuna, jarduera-adarren arabera Gernika-Lumon (2001-2016)

	Guztira	Nekazaritza eta arrantza	Industria	Eraikuntza	Zerbitzuak (merk/ostal/zerbitzuak...)
2001 urtea	6.065	116 (%1,91)	1.955 (%32,23)	415 (%6,84)	3.579 (%59,01)
2006 urtea	6.832	74 (%1,08)	2.185 (%31,98)	535 (%7,83)	4.038 (%59,10)
2011 urtea	6.602	74 (%1,08)	1.571 (%23,79)	455 (%6,89)	4.516 (%68,40)
2016 urtea					

Beste adierazle batzuk

	2005	2007	2008	2010	2011	2014	2016
Dendak + enpresak hitzarmenkide (portzentajea)		%11,36	%11,14	%12,92	%14,46	%14,46	%18,08
Erabilera plana duten enpresa kopurua	1	3	4	7	7	4	4
Euskara hutsean + eleberaz aurkeztutako fakturak udaletxean	-	%20	-	-	%34,72 %20 eusk / %14,72 eleb.	-	
Egindako aldaketak + errotuluak + itzulpenak (merkataritza)	-		156	401	677	630	313
Egindako aldaketak + errotuluak + itzulpenak (enpresetan)			67	92	40	91	75
Eskaintako euskarri informatikoak (enpresak + merkat)	3	3	3	3	3	3	3

II.2.2.1.- Pozteko ondorioak (enpresa mundua):

- 1.- 1993az geroztiko **merkataritza kanpaina Plan Estrategikoetan txertatzea oso erraza izan da** eta esperientzia estimagarria honako esparrua garatzeko orduan (merkataritza kanpainaren dinamika baliatu dugu enpresen eta elkartearen atalak abian jarri eta moldatzeko).
- 2.- **2002tik 2016ra bitartean eten barik goranzko bide izan du hitzarmen-kide kopuruak**, merkataritzan gehiago enpresetan baino (azken bolada honetan ostalaritzako esparrua astindu da).
- 3.- **2008-2013 epealdiko Plan Estrategikoa garatu ahala bikoiztu egin zen esparru honetan erabili beharreko aurrekontua** eta gastua mantendu egin da 2014-2017 epekoan (70.000 €-tik gora). Komunikabideen esparruaren atzetik, lan-munduarena izan da gehien potolotu den aurrekontua. Are gehiago, 2012ko aurrekontuan izan diren murrizketek ez dute ukitu esparru hau.
- 4.- **Esparru honetako betetze-maila ia ehunetik ehunekoak izan da** (aurreikusitako ekintza guztiak gauzatu ahal izan dira neurri batean edo bestean).
- 5.- **Enpresa munduan emaitza oso onak lortu dira eta merkataritzan baino azkarrago**; 2001ean 7 enpresa, 2008an 34 eta 2016an 51. Erabileran ere 2006tik 2016ra bitartean enpresa-hitzarmen-kideek gora egin dute 13 puntu (2006an %49,88 eta 2016n %62,26), kontuan harturik gainera enpresa hitzarmen-kideen kopurua urte gutxitan zazpikoiztu egin dela eta urtetik urtera sartzen diren enpresa berriek erabileraren portzentajea jaitsi egiten dutela.
- 6.- **Merkataritzan asko areagotu da aldageta; itzulpen eta material eskaera kopurua gorantz azken hiru urteetan** (2008an 156 eta 2014n 630). Enpresen atalean, oster, itzulpen/material eskaerak gutxitu egin dira, indar gehiago ematen zaiolako barruko erabilerari eta euskara planak edo mikroplanak finkatzerakoan langilearen prestakuntzari.
- 7.- **Merkataritzako euskara erabileraren (%66/%68) nabarmen dago kaleko erabileraren gainetik (%49,6).**
- 8.- **Poztekoa da HPS-k eta BFA-k enpresetako euskara planak garatzeko azken urteetan indarrean jarritako diru laguntza bidea**, LANHITZ programaren magalean, udalaren ekimenaren osagarri modura planteaturik (udalak helburu berberarekin ematen dituen diru laguntzak, HPS-k eta BFA-k emandakoan arabera esleitzen dira).
- 9.- **Udal-erri mailako merkataritza elkartearekin elkarlana areagotzeko hitzarmena sinatu da**. Horren arabera planteatu den dinamika gauzatu den eta ondorioak izango dituen ikustekoa da.
- 10.- **Udaletxean sarrera izan duten euskarazko fakturen kopurua ia bikoiztu egin da** (euskaraz + eleberazko fakturak 2007an %20; 2011n %34,72 eta 2017an

II.2.2.2.- Kezkatzeko ondorioak (enpresa mundua)

- 1.- Merkataritzako erabilera (hitzarmen-kideena) bere horretan dago azken sei urteetan (%66/%68), nahiz eta enpresetako erabilera (%62,26) baino 6 puntu gehiagokoa izan. Agian, kale erabileraren ondorioa (2016ko kale neurketan %49,6koa zen erabilera portzentajea) izan daiteke eta berau ere gorantza ez doan bitartean, merkataritzakoa ere geldirik dago.**
- 2.- Adierazleetan ikusten denez, kopuru osotik portzentaje txikia da hitzarmen-kide ditugunak (%18,08 enpresa eta merkataria) nahiz eta eredu-garri edo garrantzirik gehien dutenak kanpainan izan. Hutsunerik handiena profesionalen munduan daukagu.**
- 8.- 2011n zazpi enpresa ziren Erabilera Plana onartu eta garatzeari ekiten ziotenak eta 2016an lau; beherakada, krisia bitarteko.**
- 3.- Esparru honetan azpikontrataturik daude zerbitzu asko, kudeaketa eta aholkularitza enpresen eskuetan uzten direnak (nominak, gizarte segurantzak, erakunde publikoekiko harremanak, aholkularitza juridikoa) eta horien artean batzuk kanpainan sartuta dauden arren, hutsune bat daukagu, indartsuena ezin izan dugulako orain arte kanpainara erakarri (Torrealdai Aholkularitza).**
- 4.- Udalerriz gaindikoa erakundeetan ezin eragin izana edo eragiteko arazoak (Merkatal ganbarak, enpresari elkarteak eta federakuntzak, enpresa matrize delakoaren menpe daudenak –aseguru etxeak, banketxeak, frankiziak-). Aldundiaren eta Jaurlaritzaren lidergoa beharrezkoa da honetan.**
- 5.- Lan-munduan eragiteko udal eta goi erakundeen arteko koordinazioa landu barik dago. HPS-ren LANHITZ egitasmoa eta udal erakundeetan abian ditugun egitasmoen arteko uztarketa argia beharko litzateke, giza eta diru baliabideei etekin osoa ateratzeko.**
- 6.- Kontsumitzaileen eta Erabiltzaileen Hizkuntza Eskubideei buruzko 123/2008 Dekretua indargabetu egin zuen Jaurlaritzak. Horixe dugu oztoporik handiena kontsumitzaileen hizkuntza eskubideen izenean merkataritzan, ostalaritzan eta enpresen munduan eragin ahal izateko eta gutxieneko jokabide batzuk legez ziurtatzeko. Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen hizkuntza eskubideak errespetatzea, merkatarien eta enpresarien borondatearen kontua da gaur egun, zoritxarrez.**

II.2.3.- Aisia – Balorazioa:

ADIERAZLEAK

Bi mila eta zortziko diagnostikoan esaten genuen aisiaren kontzeptu zabalago bati eutsi behar geniola, kultura, ongizate eta gaztedi arloko elkarteak honekin lotuz; kirol esparrukoak ere aintzat hartu ditugu konparaketa egiteko). Jarraiko datuak, hitzarmen-kide diren elkarteetarako dagozkie:

Hitzarmen-kide diren ELKARTE GUZTIAK (ezagutza eta erabileraren bilakaera)

	2001 urtea	2006 urtea	2008 urtea	2010 urtea	2012 urtea	2014	2016 urtea
Ezagutza	%80	%82	%85	--	%82,33	---	--
Erabilera	%52,04	%62,58	%65,15	%64,05	%68,82	%65,79	%66,59
					Barru %44,66 / Kanpo %65,00		

KULTUR/GAZTE ELKARTEAK (ezagutza eta erabileraren bilakaera)

	2001 urtea	2006 urtea	2012 urtea	2014 urtea	2016 urtea
Ezagutza	%86	%88	%91	---	
Erabilera	%56,50	%72,76	%87,69	%81,78	82,26
			Barru %66 / Kanpo %91		

ONGIZATE ELKARTEAK (ezagutza eta erabileraren bilakaera)

	2001 urtea	2007 urtea	2012 urtea	2014 urtea	2016 urtea
Ezagutza	---	---	%84		
Erabilera	---	---	%55,73	%51,24	51,24
			Barru %26 / Kanpo %47		

KIROL ELKARTEAK (ezagutza eta erabileraren bilakaera)

	2001 urtea	2006 urtea	2012 urtea	2014 urtea	2016 urtea
Ezagutza	%78	%80	%79	---	----
Erabilera	%44	%56,50	%63,05	%63,13	%66,29
			Barru %42 / Kanpo %57		

Beste adierazle batzuk	2004 urtea	2005 urtea	2006 urtea	2007 urtea	2009 urtea	2011 urtea	2016 urtea
Kultur elkarteak guztira / Hitzarmen kideak	32 / 18 %56,25	33 / 25 %75,75	34 / 26 %76,47	36 / 28 %77,77	34 / 26 %76,47	40 / 29 %72,50	40 / 29 %72,50
Gazte elkarteak guztira / Hitzarmen kideak	4 / 4 %100	5 / 5 %100	5 / 5 %100	5 / 5 %100	5 / 5 %100	5 / 5 %100	4/4 %100
Ongizate elkarteak guztira / Hitzarmen kideak	14 / 4 %28,57	15 / 6 %40,00	15 / 7 %46,66	15 / 9 %60,00	15 / 9 %60,00	15 / 9 %60,00	15 / 9 %60
Itzulitako testuak: laburrak + luzeak (elkarte guztiak)	-	53	49	40	62	57	29

Gazteei begirako aisialdiko programak eta ekintzak	2004 urtea	2005 urtea	2006 urtea	2007 urtea	2008 urtea	2011 urtea	2014 urtea	2016 urtea
Gazte elkarteak: kopurua / hitzarmen	5/5	5/5	5/5	5/5	5/5	4/4	4/4	4/4
Kale hezitzaileekin GAZTERREN egitasmoa lantzen duten gazteen kopurua	---	---	40	45 16 etork.	45 16 etork.	24 11 etork	26 10 etork	
Asteburuetako aisia (URE – hitzarmena): 8-12 urteko partaideen kopurua batz bestea	100	100	100	150	150	210	---	---
Gaztelekuko zapatuak (URE- hitzarmena): 13-16 urteko partaideen kopurua batz bestea	80	80	80	100	100	80/100	70/100	80/160
Udako kaleko kanpamenduak (Udan zer egin + URE): 8-12 urteko partaideen kopurua batz bestea	---	---	---	200	200	244	---	292

II.2.3.1.- Pozteko ondorioak (aisia):

- 1.- **Esparruko betetze maila %100koa izan da**, esparruan diharduten eragile nagusien inplikazioagatik (Gaztelekua, Informazio bulegoa, gazte elkarteak –euskara hutsean dihardute-).
- 2.- **Esparruan erabilitako aurrekontua laukoiztu egin zen 2003tik (16.000 € inguru) 2010era (65.000 €) bitartean** eta hurrengo urteetan gora-beherak izan arren, mantendu egin da kopurua.
- 3.- **2003ko Plan Estrategikoa eratzeko egin zen diagnostikoan, Gazte Elkarten esparrua normalizatuenetako bat zela atera zitzaigun** eta horri eusteko ahalegina egin da hurrengo Plan Estrategikoetan ere.
- 4.- **18-25 urte bitarteko gazteei begirako aisiaren egoera poztekoa da Astra proiektuaren norabidea ikusita**. Lehenengo urratsetatik euskara hutsean garatu den proiektua izan da eta gazteen artean sortu den dinamika euskaraz funtzionatzekoa da. Nabarmendu behar da kale erabileraren 2016ko neurketan gazteen arteko erabilera mantendu egin dela (beste adin talde guztietan behera egin du).
- 5.- **Gernika-Lumon euskararen erabilera orokorrak bilakaera positiboa izan du 1989-2016 bitartean: 17 puntu gora**.
- 6.- **Elkarteei (kultura, gaztedia, ongizatea eta kirol arloko elkarteei) zuzendutako hitzarmengintza egitasmoa oso eraginkorra suertatu da; hitzarmenakide ditugun elkarteetan euskararen erabilera orokorraren bilakaera oso positiboa dugu (2001ean %52,04 eta 2016n %66,59). Kultur/gazte elkarten erabilerak 8 puntu egin du gora azken 10 urteetan (2007an %74 eta 2016an %82,26); kirol elkarten erabileraren gorakada ere (9 puntu) azpimarratu behar da (2007an %57,50 eta 2016an %66,29). Poztekoa da bai kultur elkarten zein kirol elkarten erabilera kale erabileraren (%49,6) gainetik egotea alde handiarekin.**
- 7.- **Euskarazko ikuskizunetako ikusleen portzentajeak eta kopuruak mantendu egin dira** (ikus 73. orrialdea: 2005ean %44; 2007an %30; 2011n %47; 2016an %44), nahiz eta kultur ikuskizunetako euskarazko merkatua izan ez handia.
- 8.- **Eliza dugu gune euskaldunenetako bat**. Elizbarrutia bera, Karitas eta aisialdirako Parrokiako Kosnoaga elkarteak hitzarmenakide ditugu. Beraz, normalizazioari begirako lana betetzea ez da diru kontua erlijioaren esparruan, hizkuntza irizpideak bere jardueran aintzat hartzen direlako.
- 9.- **Belaunaldi gazteenak dira 1989-2016 urte bitartean erabileran hazkunderik altuena bizi izan dutenak: gazteen erabilera 45 puntu areagotu da eta azken hamar urteetan mantendu egin da (%54); haurren erabilerak, ostera, epe horretan 27,2 puntu gora egin du, baina azken hamar urteetan 10 puntu jaitسي da (haurren erabilera 2016ko kale neurketan %62,2koa izan da).**
- 10.- Euskararen **erabilerak nabarmen egiten du gora haurrak mintzakide direnean** (bai erdiguneko kaleetan zein ikastetxeetan. Ikastetxeetan haurrak eta nagusiak nahasian ari direnean %71,4ra igotzen da erabilera). Beraz, familiarteko aisialdirako eskaintza da areagotu behar dena.

II.2.3.2.- Kezkatzeko ondorioak (aisia)

1.- Hirugarren plan estrategikorako (2014-2017) aisiaren esparrua modu orokorragoan planteatu nahi genuen, aurreko plangintzaldirako asmoari eutsiz, baina %100ean ezin. Udal sailen arteko banaketa oztopo da (gaztedi sailak atal batzuk ditu Kultur Etxearen menpe eta beste batzuk Udaletxean).

2.- Gaztediaren arloan eragiteko Gazte Plana ezinbesteko tresna izanda, ez da erabilia izan, plana hilda dago. Horren inguruan bilguneak eta koordinazio guneak izan ezean, kaltea besterik ez Gaztediaren Arlorako eta baita Euskara arloaren eraginkortasunerako. Horrekin lotuta, Euskara Zerbitzutik 2008an ere aipatzen zen **Gaztedirako giza baliabide eskasia eta gaur egun berdin jarraitzen dugu;** sasoi batean kontrataturiko dinamizatzailearen esperientzia positiboa (lanaldi erdia Gaztedirako eta beste erdia Jai arlorako), 2011n eten egin zen.

3.- Helduen aisia eratu eta sistematizatzeko koordinazio bilgune edo erreferentzia baten falta. Kultur Etxearen ardurapean Kultura Plana eratu beharra legoke, helduen aisia egituratzeko. Diagnostikotzat eman daitekeena burutu zen Elhuyar enpresarekin, baina ez daukagu Kultur Planaren berririk.

4.- “Asteburuetako aisialdia” deituriko egitasmoa, 8-12 urte bitarteko gaztetxoei begirakoa, bertan behera geratu da azken urteetan; 2003an Euskara Zerbitzuak eratu, bultzatu eta gero Gaztedi Sailaren ardurapean utzi zena diru partida barik geratu da....adin tarte horretan hutsune handia.

5.- Elkarteei begirako “hitzargune” kanpaina orokorrean positiboa izan bada ere (2016an erabilera %66,59), gizarte ongizate arloko elkarteen erabilera bereiztu eta askoz baxuagoa da (2012an %55,73) eta 2016an egindako neurketan ere jaitsi egin da (%51,24).

6.- Haurren ikuskizunetara ikusle gutxi doaz (2011n guztira 35 ikuskizun euskarazkoak; 13 haurrei zuzenduak eta 22 helduei; haurretan 1675 ikusle, batz besterik 129 ikusle ekialdi bakoitzeko). Aisialdirako, antza (kopuruek hori diote), haurrek eta gaztetxoei beste esparru batzuetara jotzen dute (kirol esparrua?).

7.- Gernika-Lumon euskararen erabilera orokorrak bilakaera positiboa izan duen arren (1989-2016 bitartean: 17 puntu gora) bi mila eta seitik ona beheranzko joera eten bakoa izan da eta behera egin du 8 puntu; kezkatzekoa da haurren erabilerak behera egitea (2006tik 2016ra ia 9 puntu); gazteena, ostera, mantendu egiten da; helduen erabilerak 2001etik 2016ra behera 5 puntu; adinekoetan, apurka, baina beheranzko joera dago erabileran etenik barik.

8.- Neurketa guztietan, erdiguneko kaleetan behatutako erabilera ikastetxe ingurukoa baino baxuagoa da nabarmen: 2011n 10 puntuko aldea eta 2016an 21 puntukoa (hausnartzekoa...). Lurgorriin erabiltzen da euskararik gehien, baina azken bi neurketetan jaitsiera izan da (2011tik 2016ra 14 puntu egin du behera). Jaitsiera erdialdean ere. Errenteria/Lorategietan gutxien erabiltzen bada ere, mantendu egin da erabilera.

9.- Kale neurketa guztietan agertzen da haurrak bakarrik daudenean euskararen erabilerak behera egiten duela ikastetxetik kalera; gainera alde hori areagotu egin da 2016ko neurketan (ikastetxe inguruan %66,7 eta kalean %41,04). Haurren aisialdi ez-formalean eragiteko moduak aztertu behar.

10.- Nagusiak haurrik barik daudenean erabilera datuetan jaitsiera izan da eta haurrak eta nagusiak nahasturik daudenean ere bai. Argitu behar baita ere, haurren presentzia soilak ez duela eragiten helduen/adinekoen erabileran, elkarrizketan parte hartzeak baino.

II.2.4.- Kirola - Balorazioa

ADIERAZLEAK

Kontuan hartu behar da atal honetan gizarte mailako kirol esparruko hausnarketa egiten dela eta hortik kanpo dagoela Administrazioaren atalean Kirol Patronatuari buruz egin duguna (ikus 54. orrialdea).

Kirol elkarten ezagutza eta erabileraren bilakaera (hitzarmenakideak)

	2001 urtea	2006 urtea	2012 urtea	2014 urtea	2016 urtea
Ezagutza	%78	%80	%79	---	----
Erabilera	% 44	% 56,50	%63,05 Barru %42 / Kanpo %57	%63,13	%66,29

- Azken bolada honetan, kirol mota bereziko elkarteak sortu dira, kirolkide gutxikoak; horrek, desoreka sortu du hitzarmenakide direnen portzentajearen. Nahiz eta elkarterik garrantzitsuenak hitzarmenakide izan, buelta bat eman beharko zaio hitzarmenakide berriak egiteari kirol esparruan.
- 2006an hitzarmenakide ziren kirol elkarten erabilera orokorra %56,50a bazen, 2016ra bitartean gora egin du 10 puntu (%66,29); aipagarria, erabilera horrek kaleko erabilera (%49,6) aise gainditzen du.
- Baina, barruko eta kanpoko harremanetarako erabilerak alderatuz, desoreka itzela agertzen zaigu: 2012ko neurketan kanporako erabilera %57 eta barrurakoa %42, askoz baxuagoa. Entrenatzaile eta kirolarien arteko hizkuntza ohituretan sumatzen genuen hutsunea kontuan hartuta, hurrengo urteetan kirol arloan bereziki eragitea erabaki zen; 2014-2017 epeko Planaren barruan hainbat ekimen berezi burutu izan dira (Eusliderrak Gernika Futbol taldean, erabilera areagotzeko tailer bereziak,...).

Urte osoko ikastaroen hizkuntza (2016/2017)

Ikastaroen hizkuntza	2016/2017		
	urte osoan	neguko ikastaroak	udako ikastaroak
Gaztelaniaz	9 (4%)	9 (5%)	0 (0%)
Ele bietan (*)	27 (13%)	24 (14%)	3 (9%)
Euskaraz	167 (82%)	139 (80%)	28 (90%)
Guztira	203	172	31

Ikastaroak euskaraz ematen dira gehienak: %80a urtean zehar eta %90a udan.

(*) Ele bietan: oro har agindu orokorrak euskaraz. Gaztelaniaz galdetzen duenari gaztelaniaz erantzuten zaio eta azalpen zehatza eman behar bazaio, gaztelaniaz.

Begiraleen jatorria eta euskara gaitasuna 2017

Elkartea edo erakundea	begirale kopurua	euskaldunak
Arku Jaurtiketa	1	%100
Arkupe Pilota taldea	3	%100
Gernika FS	1	%100
Gernika Saskibaloia alkartea	8	%80
Gernika Sub Urpekaritza alkartea	8	%80
Judo-Karate alkartea	3	%100
Kosnoaga Igeriketa alkartea	4	%100
Lumo Kirol eskola	6	%100
Ogoñope Surf alkartea	4	%100
Udalaren Kirol Patronatua	9	%100
Xixili alkartea	11	%90

Hizkuntza erabilera elkarteka 2017

Elkartea edo erakundea	gaztelaniaz	ele bietan	euskaraz
Arku Jaurtiketa	%0	%0	%100
Arkupe Pilota taldea	%0	%0	%100
Gernika FS	%0	%0	%100
Gernika Saskibaloia alkartea	%0	%0	%100
Gernika Sub Urpekaritza alkartea	%33	%0	%66
Judo-Karate alkartea	%0	%25	%75
Kosnoaga Igeriketa alkartea	%0	%0	%100
Lumo Kirol eskola	%0	%0	%100
Ogoñope Surf alkartea	%0	%0	%100
Udalaren Kirol Patronatua	%0	%0	%100
Rugby eskola	%0	%0	%100
Xixili alkartea	%37	%54	%9

- Euskara gaitasunari dagokionean, Urpekaritza elkarteko eta Xixili elkarteko begiraleengan 2008an zegoen hutsunea zuzendu egin da. Begiraleak 68 badira guztira, 3 dira erdaldunak: 1 Xixili elkartekoa, 1 urpekaritzakoa eta beste bat Saskibaloikoa). Elkartekako erabilerari bagazozkio, Xixili elkartearen datuak dira kezagarriak.
- Kirol elkarterik garrantzitsuenak kontuan hartuta (beheko taula), Gernika Futbol Elkartea da indize baxuena daukana (%57,55).

	Esku pilota	Saskibaloia	Rugbya	Igeriketa	Futbola
Baliabideak	12	15	62	100	16
Ezagutza	63	93	88	85	62
Kanpo erabilera	94	63	70	100	69
Barne erabilera	64	72	66	100	46
Motibazioa-komunizazioa	51	67	95	100	32
Corpus kalitatea	20	27	80	100	20
INDIZE OROKORRA	71,89	69,00	76,13	95,50	57,55

II.2.4.1.- Pozteko ondorioak (kirola):

1.- Izan dugun lanik gogokoena Kirol Patronatuarekin elkarlan emankorrari eustea izan da, honek nahiko finkatuta dituelako hizkuntza irizpideak, bai barrurako (administrazio lanak, kontratazioak) zein kanporako (elkarteeikiko harremanak, bazkideei arreta, herritarrekiko eskaintza). Hargatik, esparru honetarako erabilitako aurrekontua ez da aipagarria, kudeaketa izan delako lan nagusia kasu honetan. Betetze maila, ia %100koa izan da, planteatutako ekintza guztiak garatu ahal izan dira eta.

2.- Hitzarmengintza kanpainan kirol talde garrantzitsu eta indartsuenak ditugu sinatzaile (Gernika Futbol Elkartea, Racing Elkartea, Gernika Rugby Taldea, Gernika Saski-Baloi elkartea, Arkupe Pilota Taldea, Goi-zale elkartea).

3.- Kirol elkarteetako kideen ezagutza mantendu den arren, erabilera orokorrak gora egin du asko (2001ean %44 eta 2016an %66,29), kaleko erabilera orokorraren (%49,6) gainerik.

4.- Kirol arloan kanpainak abian jartzeko bideak erraztuta daude, Kirol Patronatuak bilgunea daukalako kirol elkarteekin zerbait eratu behar denerako eta sarritan antolatzen dituelako kirol elkarteekin elkarlanean hainbat gauza.

5.- Kirol Patronatutik egiten den eskaintza udalerrriaren egoera soziolinguistikoaren ildotik doa eta, ondorioz, normalizazioaren bideari darraio, euskararen erabilerari lehentasuna emanez (eredua: ikastaroen eta prezioen publizitaterako euskarria euskara hutsean dago eta atzealdean **hiztegi txiki bat darama ulermen arazoak dituenarentzat**).

6.- Bizkaiko Foru Aldundiak hitzarmena sinatu zuen 2014an Futbol Federazioarekin eta Itzarri enpresarekin. Horren atzean, Alkarbideko D ereduko lan-mahaiaren akuilua egon da. Horren fruituak: begiralerako ikastaroa (25 ordu) eta entrenatzailerako ikastaro homologatua (400 ordu) eratu ziren, dagozkien manualak prestatuz, eta hurrengo ikasturtean Busturialdean ere hedatu zen eskaintza. Hurrengo urteetan “saski-baloian” ere dinamika bera sortzeko asmoa dago, Aldundiko Kirol Zuzendaritza eta Euskara Zuzendaritza bitarteko.

II.2.4.2.- Kezkatzeko ondorioak (kirola):

1.- Kirol arloko goi erakundeetara jotzeko ahalmenik ez daukagu udal mailan eta udalerrri mailako kirol elkarte askok goi erakunde horien araberako funtzionamendua dute (idatzi ereduak, batzarrak, ikastaroak, ...). Ahalegin berezia egiten ari gara Euskara Zerbitzuen Koordinakundetik, Alkarbideko D ereduko lan-mahaiaren bitartez federazioetan eragiteko Aldundiarekin elkarlanean.

2.- Administrazioaren goi erakundeek ez dute betetzearazten Euskal Federazioen legea (urtarrilaren 31ko 16/2006 Legea) eta Federazioei diru laguntzak eta baliabideak eskaintzerakoan hizkuntza irizpide zorrotzagoak erabili beharko lituzteke. Aipatu legeak, XIII. Tituluan, federazioen hizkuntza normalizaziorako aginduak ematen ditu eta lege-hauspenaren kasurako zigorrak ere ezartzen ditu. Hori guztia ez da aplikatzen.

3.- Kirol elkarteen barruko erabilera (2012an %42) baxua da, ezagutzarekin (%79) eta kanpo erabilerarekin (%57) alderatuta. Halandaze, gehiago ekin behar diogu kirol elkarteen jardunean, hitzarmengintza kanpaina bitarteko.

4.- Esan behar da kirol elkarteen erabilera (%66) urrun dagoela kultur elkarteen erabileratik (erabilera orokorra %82,26), nahiz eta 2014tik 2016ra kirol elkarteen erabilera orokorrak gora egin duen 3 puntu.

5. Udalerrri mailako elkarteen artean, arreta berezia eskaini behar zaio Gernika Futbol Elakrteari, erreferentea delako jende asko eta askorentzat eta bera da ezagutza zein erabilera aldetik makalen daukaguna.

6.- Udalerriz kanpoko jatorria duten elkarteak sartzen dira jokoan kasu batzuetan, kirol mota berezi bateko ikastaroak emateko orduan, esaterako. Euren zerbitzuak ezinbestekoak diren kasurako zorrotzago jokatu beharko litzateke; begiraleen gaitasun falta saihesteko laguntza eman eta hizkuntza irizpide egokiak finkatzeko baliabideak eskaini.

7. Azken bolada honetan, kirol mota bereziko elkarteak sortu dira, kirolkide gutxikoak; horrek, desoreka sortu du kanpainako elkarte guztien portzentajeetan eta erabilera datuetan. Nahiz eta elkarterik garrantzitsuenak hitzarmenkide izan, buelta bat eman beharko zaio hitzarmenkide berriak egiteari kirol esparruan.

II.3.- Hirugarren helburu estrategikoa: EUSKARAREN ELIKADURA

Plan Estrategikoa onartu orduko emandako urratsak (1987-2002) (elikadura)

- 1.- **1987 urtea: Berritzegunearekin elkarlanean argitalpenak prestatzeari ekin zitzaion eta batzuk corpusarekin lotuta.**
- 2.- **1991 urtea: Euskararen erabilpenerako Udal Ordenantza onartu zen eta bertan finkatu ziren diru laguntzak emateko eta lagundutako ekitaldi publikoetarako hizkuntza irizpideak.**
- 3.- **Betidanik jokatu da estu-estu Kultur Etxea Fundazioarekin, kultur programazioan euskarazko eskaintza orekatzea helburu.**
- 4.- **Hedabideei dagokienean, udalerrri mailan euskarazko prentsa idatziaren faltaz, Deiadar aldizkaria sortu zen 1990ean udalaren ardurapean. Zortzi urtez jardun ondoren, Eutsi izena hartu zuen 1999an eta elkarte baten menpe aritu zen beste urte bat, kazetari faltagatik funtzionatzeari utzi zion arte.**
- 5.- **Publizitateari dagokionean, 1997an argitaratu genuen Merkataritza kanpainako berripaperaren 1. alea, hitzarmenkieen “publizitatea” eginez, esparru honetan euskara erabiltzera motibatu nahian. Orduetik onra, urtero atera izan da bat gutxienez eta urte batzuetan bi ale.**
- 6.- **2002 urtean Bagabiz aldizkaria enpresa gisa sortzeko asmoaren berri izan eta Euskara Arloak laguntzeko konpromisoa hartu zuen. Gaur egun, arazo batzuk bitarteko, ez dago indarrean laguntza hori.**

2003-2008rako Plan Estrategikoaren magalean emandako pausu nagusiak (elikadura):

- 1.- **Liburugintza esparruan hainbat eragilerekin aritu izan da Euskara Arloa 2003tik onra (EHU, Labayru, Gernikazarra,...)**
- 2.- **2003ko uztailaren 23an Busturialdeko Irrati Telebista S.L.-ri esleitu zitzaion udal albisteen zabalkundea egiteko kontratua, euskararen erabilpenerako irizpide zehatzak finkatuz. Gaur egun 11telebistako kide dugu eta indarrean dago berekiko lotura.**
- 3.- **2003tik aurrera, urtero argitaratzen izan den berripaperari “Geure berbie euskeraz” izena jarri eta urteko bi ale argitaratzeko erabakia hartu zen. Berripaperean hitzarmengintza hiru atalak lantzen dira gaur egun (merkataritza, enpresak, elkarteak).**
- 4.- **“Geure berbie euskeraz” hitzarmengintza egitasmoa elkarteen esparrura hedatu zen 2004tik aurrera, kultur elkarteak barru.**
- 5.- **2007ko abenduan Busturialdeko Hitza egunkariari diru laguntza eskaintzeko hitzarmena sinatu zuen Udalak eta indarrean jarraitzen du lotura horrek.**
- 6.- **Corpusaren inguruan, udalerriko toponimia lanari eutsi zitzaion 2003an eta 2007an “toponimia mapa” argitaratu zen.**

2008-2013rako Plan Estrategikoa oinarri izandako ebatzi eta urrats nagusiak (elikadura)

- 1.- Toponimia lana borobildu eta argitalpena prestatzeko, Euskaltzaindiarekin hitzarmena sinatu zen 2008an.
- 2.- Euskara arloko Web gunea moldatu eta martxan jarri zen 2010ean.
- 3.- Diru laguntzetarako udal ordenantza orokorra moldatu zuen Udalak 2012an eta Euskara Zerbitzuak bere ekarpenak egin zituen irizpideak eta arauak txertatzeko. Esan behar da onartuak izan zirela proposatutako guztiak.
- 4.- Toponimia datu-basea digitalizatu eta web gunean jarri zen 2012ko azaroan.
- 5.- HITZA-rekin beste lau urteetarako hitzarmena sinatu zen (2012-2015). Harpidetza sustatzeko kanpaina bereziak burutu izan dira urtero (2012koa Lurgorri inguruan burutu zen).
- 6.- Udalak BiskayTIK erakundearekin hitzarmena sinatu zuen 2010ean. Alkarbideko D ereduko lan-mahaiaren kezka bultzatuta, ordutik elkarlanean aritu izan gara Aldundiarekin eta BiskayTIK erakundearekin, udalei eskaini zaizkien hainbat abantaila informatiko praktikara ekartzeko orduan udal langileei eta herritarrei (online tramitazioak) euskarazko aukera erraztu asmoz. Udala eta herritarren arteko harremanetan teknologia berrien erabilera areagotuko duen oinarria jarri zen martxan; guri dagokigu oinarri hori euskara ulergarrian eta erosoan erabiltzeko moduan prestatzea.
- 7.- “Gernika-Lumoko ahotsak” proiektua burutzeko Badihardugu Elkartearekin hitzarmena sinatu zen (2009-2012), 80 urtetik gorako 50 lekukoen grabazioak egin eta zintak kodifikatzeko. Honi gehitu zitzaizkion Gernikazarrak Lumoko historiari buruzkoliburua osatzeko egindako elkarrizketak eta Udal Euskaltegiko Josu Erkiagak alfabetatzerako grabatutakoak. Guztira, 77 lekuko eta 116 zinta.

2014-2017rako Plan Estrategikoa oinarri izandako ebatzi eta urrats nagusiak (elikadura)

- **Diru laguntzak emateko udal saila desberdinetako araudiei buruz txostenak emateari ekin zaio.**
- **Ahotsak.com plataformarako jaso ziren bideoak digitalizatzeko lau urteko konpromisoa sinatu zen Badihardugu Elkartearekin 2015ean.** Indarrean egongo da 2016tik 2020ra.
- **HITZA-rekin beste lau urterako hitzarmena sinatu da (2016-2019),** publizitaterako eranskin berezi bat izanik.
- **Gazteek sarean erabiltzen duten informazioa eta tresnak euskaraz egon daitezten ahalegin berezia;** Gaztezuloren BEITU egitasmoarekin bat egin eta DBH 4. Mailako ikasleei aldizkari digitalaren harpidetza doan eskaini zaie urte osorako.
- **Aurrekoarekin lotuta, haurrek euskararen erabilpenean ikastetxetik kalera duten aldeari aurre egiteko IAMETZA enpresarekin adostu** esperientzia pilotu bat burutzea (teknologia berrien kontuarekin uztartuta).
- **Udal liburutegiarekin elkarlana sendotu,** kontuan izanik herritarrekin dituen loturak (bazkide kopurua, facebook-eko kide kopurua) eta, gainera, adin-multzo desberdinetako herritarrekin. Areago, konturatu gara familiartean aritzeko tailerrak antolatzerakoan arrakastatsua gertatzen dela liburutegia.

II.3.1.- Kulturgintza - Balorazioa

ADIERAZLEAK

Zenbait eragilerekiko kaleratutako argitalpenak (1987-2017)

Berritzegunearekin: <ul style="list-style-type: none"> Gure Ohiturak I, Neguaren bihotza, 1987 (Berritzegunea) Gure Ohiturak II, 1988 (“ ”) Busturialdeko jolasak, 2003 (Berritzegunea) 	3
Irakaskuntza zentroekin: Idazlan koadernoak (LHkoa eta DBHkoa) urtero. Guztira 14 argitalpen (2002-2012)	14+8
Saure Editorialarekin elkarlanean argitaratutakoak: <ul style="list-style-type: none"> Tolerantzia (baliabideak eta arronkak) 2002 Aritz pilotaria (Nayarit-eko altxorra) (komikia) 2003 Knosossos-eko Ondarea (komikia) 2004 Harri pintatzaileak (komikia) 2005 Marraztu PIRATAREKIN (komikia) 2006 	5
Labayru Institutuarekin elkarlanean argitaratutakoak: <ul style="list-style-type: none"> Euskaldunak Madrilen (eleberria) (Jose Basterretxea “Oskillaso”) Kurloiak (eleberria) (Jose Basterretxea “Oskillaso”) 	2
BBK Fundazioarekin elkarlanean argitaratutakoak: <ul style="list-style-type: none"> Urdaibai artean (literatura gida) Urdaibai artean (paisaiaren alkimia) 	2
Gernikazarra Historia Taldearekin elkarlanean: <ul style="list-style-type: none"> Gernika-Lumo, kalerik-kale, 2003 (toponimia urbana) Errenteria auzoko historia liburua Unitate didaktikoak (hiribilduaren historia) 2008-2012 (zortzi unitate) 	2+8

Elai Alai dantza taldearekin: <ul style="list-style-type: none"> Gernika-Lumoko urtaroak eta Elai-Alai dantzari taldea 	1
--	---

Euskara zerbitzuak taxutu eta argitaratutakoak:

<ul style="list-style-type: none"> Agenda interkulturala (2006) Udaleko tramiteen esku-liburua (gida) (2006) Etorkinentzat zerbitzu-gida (2007) Etxebizitzaren erabilera eta mantentze estilo-liburua (Alkarbide bitarteko) - 2005 Merkataritzako unidate didaktikoa (Artez enpresa bitarteko) - 2006 Toponimia liburua (Euskaltzaindiarekin) 2011 Gernika-Lumo inguruko ibilbideak (BERBALAGUN-2017-2017) 	7
---	---

Dakusagunez, arlo desberdinetako materiala lantzen ahalegindu gara (literatura, etnografia, corpusari buruzkoak, gaztetxo eta gazteei begirakoak, heldueei erabilera erraztekoak,...), gizarte esparru eta adin desberdinetarako proposak.

Lan oparoagoa urte aberatsak izan direnetan eta ezer ez zegoelako ere aitzakia. 2006tik 2012rako ibilbidea apalagoa izan zen argitalpenei dagokienean, baina emankorra izandako uztagatik (unitate didaktikoak, toponimia, idazlan koadernoak,...).

Hitzarmengintza kanpainarako moldatutako hiztegiak (hitzarmenkodeentzat)

Merkataritza eta enpresa ataletarako sortutako hiztegiak (Artez enpresa): Hitzarmengintza kanpainaren magalean Abere, aholkularitza, altzariak, animaliak, argazkigintza, aroztegiak, arraindegiak, arropak, atea, aseguruak, autoeskolak, banatzaileak, belar-dendak, bidegoklubak, kirolak, liburuak, lorak, bitxiak, brikolajea, denetarikoa-orokorra, drogeria, egunkariak, ahiza, alektrizitatea, frutak, gozotegiak, harategiak, higiezinetakoa, ile-apindegiak, informatika, irudia, janariak, jatetxeak, mertzeriak, musika, ortopedia, sukaldeak, supermerkatuak, tabernak, txokoa, ume-dendak, zapata-dendak)	44
Hitzarmengintza kanpainaren barruan kirol mundurako prestaturiko hiztegiak (Artez enpresa)	8

Udal liburutegiaren euskarazko fondoa (bilakaera 2004-2011)

	2004 urtea		2008 urtea		2011 urtea		2016 urtea	
	Guztira	Eusk + eleber.	Guztira	Eusk + eleber.	Guztira	Eusk+eleber.	Guztira	Eusk+eleber.
Bildumaren ale kopurua	20.513	5.228 %25,48	30.172	7.906 %26,20	35.585	9.194 %25,83	31.027	10.265 %33,08
Inprimaturiko dokumentuen ale kopurua	20.217	5.178 %25,62	28.119	7.645 %27,18	31.478	8.572 %27,23	25.896	9.526 %36,78
DVD euskarrikoak	246	43 %17,48	1.834	196 %10,68	3.466	389 %11,22	4.313	424 %9,83
CD euskarrikoak	44	5 %11,36	169	36 %21,30	575	262 %45,56	818	231 %28,23
Eskuraketak (*)	-----	-----	-----	-----	2.058	553 %26,87	1.555	228 %14,66
Mailegatutako liburuak			-----		10.473	2.534 %24,19	13.871	3.642 %26,25
Beste maileguak (DVD, CD,...)					10.886	1.849 %16,98	9.339	753 %8,06

Iturria: Udal liburutegia

(*) “Eskuraketak” atalean gertatu den jaitsieraren arrazoia: orain arte Eusko Jaurlaritzak programa bat zeukan argitaletxe guztietatik argitalpen bakoitzeko kopuru bat jaso eta udal liburutegietara bideratzeko. Programa hori desagertu eta igarri egin da (euskarazko “eskuraketa” kopurua erdira jaitsi da)

Beste adierazle batzuk	2005 urtea	2006 urtea	2007 urtea	2009 urtea	2011 urtea	2016 urtea
Kultur ikuskizunak guztira / ikusleak guztira	39 / 7875	59 / 8238	53 / 8689	---	75 / 14.820	61/8.139
Ikuskizunak: euskarazkoak / euskarazkoetako ikusleak	16/3490 %41 / %44,32	26 / 3118 %44 / %37,90	26 / 2671 %50 / % 30,74	---	35 / 8.476 %47 / %57,19	27/3.361 %44 / %41,29
Jaietako ekitaldiak: guztira / euskaraz	-	-	120 / 110 %91	100 / 90 %90	-	-

Badihardugu Elkartearekin sinaturiko hitzarmenaren faseak (“ahotsak.eus”)

Gernika-Lumoko 80 urtetik gorako lekukoen testigantzak jaso (77 hizlari, 116 zinta, 1.095 pasarte) eta digitalitzatzeko lanean egiteke daudenak osatzearren, 2016an hitzarmena sinatu zuen Udalak Badihardugu elkartearekin 4 urterako:

Lana	Urtea	Diru kop.
1).- Gernika-Lumoko Ahotsak proiektuko zintak kodifikatu, landuriko zintarik ez duten hiztun bakoitzaren zinta bat gutxienez (15 ordu bideo) EGINDA DAGO	2016	2.400
2).- Dagoeneko kodifikatuta dauden zintetatik falta diren 162 pasarteak editatu eta sareratzea EGINDA DAGO	2017	1.944
3).- Gernika-Lumoko Ahotsak proiektuko zintetatik ateratako pasarteak editatu eta sareratzea (225 pasarte x 12€)	2018	2.700
4).- Lumoko Historia proiektuko zintak eta gainontzeko proiektuetakoak kodifikatu (15 ordu audio)	2019	2.400
5).- Lumoko Historia proiektuko zintetatik eta gainontzeko proiektuetakoetatik ateratako 225 pasarteak editatu eta sareratu (225 pasarte x 12€)	2020	2.700
GUZTIRA		12.144

II.3.1.1.- Pozteko ondorioak (kulturgintza):

1.- Aurrekontuari dagokionean, Kulturgintza esparrurako ez da kopuru handirik aurreikusi behar izan (8. orrialdea), kulturgintzako eragileen (Kultur Etxea Fundazioa eta elkarteak) hizkuntza irizpideekiko funtzionamendua eta kudeaketarako laguntza eskaintzea izan delako Euskara Zerbitzuaren eginkizun nagusia. Burututako ekintzak Kultura Arloko aurrekontuaren bizkarrekoak izan dira, corpusarekin zerikusia duten ekintzen kasua salbu.

2.- “Hitzargune” kanpainan daude kultur elkarte gehienak (40tik 29) eta euren artean garrantzitsuenak. Atal honetan, gure alde daukagu kultur elkarteek ez izatea goragoko erakundeekiko menpekotasunik, kirol elkarteek dituzten Federazioen antzeko oztoporik eza.

3.- Kultur elkarteetako kideen euskararen erabilera altua da (61. Orrialdea: 2016an %82,26), ezagutza ere altua delako (%91 ingurukoa). Horrek adierazten digu kultur elkarteetan (gazte elkarteak barru) biltzen den biztanleria euskalduna dela ia guztia: gazteak hein handi batean eta inplikazioa duten helduak. Kaleko erabilerarekin alderatuta (%49,6) alde makala. Giza-talde batean dagoen euskaldunen dentsitatearen eragina dogu honakoa; zenbat eta euskaldun dentsita handiagoa, hainbat eta aukera gehiago euskaraz aritzeko.

4.- Jaietako ekitaldiak/ikuskizunak euskarazkoak dira ia guztiak, maila informalean eta kaleko erabilera orokorrean eragiteko tresna preziatua.

5.- Euskarazko ikuskizunen portzentajea mantendu egin da (2005ean %41; 2007an %50; 2011n %47; 2016an %44), nahiz eta euskarazko ikuskizunetako ikusleen portzentajeak gora beherak izan azken urteetan (2007an %31; 2011n %57; 2016an %41).

6.- Esparru honetan gizarte eragileekin izandako elkarlana eredugarria izan da, gizarte esparru desberdinetako eragileak (irakaskuntza, fundazioak, elkarteak, editorialak, euskaltzaindia).

7.- Argitalpenetan landutako gaiak baliagarri ditugu beste esparru batzuetan ekiteko (irakaskuntza, alfabetatzea, familia, aisia eta gaztedia, kulturgintza,...) Azkena izan zen Toponimia liburua, urte askotako lanaren fruitu. Argitalpen oriek eskuragarri daude: <http://www.gernika-lumo-euskaraz.com/euskara/argitalpenak>.

8.- Corpusari lotuta, ahozkoa zen egiteke geneukana; 2008-2012 epean bete zen hutsune hori “Gernika-Lumoko Ahotsak” egitasmoarekin; Badihardugu elkartearekin hitzarmena sinatu zen lau urterako eta 2012ko azaroaren 30ean aurkeztu ziren 50 lekukoren bideo grabaketa lanak. Orain, indarrean dago beste hitzarmen bat 2016-2019 eperako, falta diren digitalizazio eta interneteratze lanak bukatzeko.

9.- Udal liburutegian euskarazko + elebietako euskarrietako fondoa nabarmen igo da (2004an %25,48 eta 2016an %33,08). Maileguetan ere igoera txiki bat izan da: 2011n %24,19 eta 2016an %26,25.

10.- Kultur Elkartei begirako diru laguntza deialdietan hizkuntza irizpide zehatzak finkatu dira. Lehenengo aldiz 2016an izan da hizkuntza irizpideak modu zehatzean finkatu direna deialdi horretarako.

II.3.1.2.- Kezkatzeko ondorioak (kulturgintza):

1.- Udalerri mailan Kultura Plan baten falta sumatzen da, hizkuntza irizpideak bere baitan jasoko lituzkeena, programaziorako, kultur ekoizpena eta eskaintzarako eta erakundearen funtzionamendurako tresnarik eraginkorra.

2.- Kultur Etxea Fundazioaren euskarazko ikuskizunen portzentajea (%44), udalerriko egoera soziolinguistikoaren (euskaldunak %69,3 eta ia euskaldunak %17,3) azpitik dago eta kaleko euskararen erabileraren parean (%49,8). Agian errealitatearen ondorioa dugu, kultura esparruak euskaraz ekoizten duenaren heinekoa, baina euskararen sustapenerako lagungarria litzateke euskarazko eskaintza areagotzea.

3.- Udal liburutegian euskarazko fondoa apur bat igo den arren, komenigarria litzateke portzentaje hori areagotzea.

4.- Kultura Arloko bilgune teknikorik ez dago. Horrek, zailago egiten digu Kultur Etxeko zerbitzu desberdinen jarduna Euskararen Plan Estrategikoarekiko uztartzea (Musika Eskola, liburutegia, programazio lana, Gaztelekua, Informazio Bulegoa, Astra-?-). Esan behar, aipatu Batzorde tekniko hori (zerbitzu desberdinetako teknikarien bilgunea) Kultur Etxeko estatutuetan aintzat hartuta dagoela.

5.- Liburugintzari eutsi eta hainbat argitalpen egokitu ostean, material horrekin helduen munduan zabalkundea egin eta etekina ateratzea zailagoa gertatzen da. Kasu honetan, bide desberdinak jorratu izan ditugu (eskolak eta institutuak, Berbalagunkideak, Euskarazoka -hileroko lehenengo zapatuetako azoka berezietan salgai prezio sinbolikoan edo opari-, web gunea,...) baina ez daukagu indize zehatzik aztertzeko.

6.- Hutsunea dago kulturgintzatik egiten den tailer berezien eskaintzari buruzko datuetan (arte eskola, zeramika, bitxigintza, komikia,... tailerrak).

7.- Corpusetik abiatu eta ahozko akatsen datu-bilketa eginda, zuzenketarako moduak asmatu beharra dago. Kasu honetan, neurri batean alfabetatzearekin egiten dugu topo, baina helburua kaleko erabilera zuzenean eragitea litzateke.

II.3.2.- Hedabideak - Balorazioa

ADIERAZLEAK

Oiz Mendi Telebista	2003 urtea	2004 urtea	2005 urtea	2006 urtea	2007 urtea	2008 urtea	2012 urtea	2016 urtea
Hedabidearen aurrekontuaren bilakaera	24.000	---	185.000	244.000	258.000	418.000	358.200	212.454
Langile kopuruaren bilakaera	5 (irratia barru)	5 (irratia barru)	5 (irratia barru)	5 (irratia barru)	6 (irratia barru)	6 (irratia barru)	2 irratian 6 telebistan	5(irratia barne)
Ikusleak (neurketa bakarra eskualde bietan: Busturialdea eta Lea-Artibai – Ondarru ez-)	---	---	---	---	8.200 (etxe/familia)	---	14.100 (etxe-familia) Eskualde biak + Euskaltel	30.000 Ikus-entzule potenzial eskualde bietan

Iturria: Oiz-mendi

Busturialdeko Hitza egunkaria	2005 urtea	2006 urtea	2007 urtea	2008 urtea	2012 urtea	2016 urtea
Harpidedun guztiak eskualdean	2789 Doanekoa	2101 Ordaintzekoa	1813 Ordaintzekoa	2410 Ordaintzekoa (*)	1.835 Neurriratu	1.049
Harpidedunak guztira: Gernika-Lumon / Bermeon					632 / 955	467/378
Harpidedun ordaintzaileak: Gernika-Lumon / Bermeon	---	---	---	525 / 503	472 / 345	414/268
Gastuen aurrekontua	---	463.380	363.524	399.746	621.445	623.315
Sarrerren aurrekontua		256.741	315.913	334.416	630.082	629.713
Publizitateko diru sarrerak		86.679	118.513	---	159.690	143.388
Irakurle kopurua eskualdean	---	---	11.000 hitza	---		25.000 Bizkaia osoan

Iturria: Busturialdeko Hitza / () Kontuan hartu behar da hainbat Udalek harpidetzak erosi zituztela, herritarren artean banatzeko.*

Bagabiz aldizkaria, hilabetekaria	2002 urtea	2004 urtea	2007 urtea	2017 urtea
Tirada Gernika-Lumon (banaketa buzoietan)	5.000	5.000	5.000	5.000
Publizitatea (iragarki kopurua)	18	44	62

Iturria: Bagabiz aldizkaria

II.3.2.1.- Pozteko ondorioak (hedabideak):

1.- Hedabideen esparruan Plan Estrategikoaren betetze-maila nahiko altua da, nahiz eta komunean burutzeko egitasmo geneukan ekintzaren bat ez den bideragarri ikusi (publizitatea, hizkuntza irizpideak,...aztertzeko foro bat sortu udal eta eskualde mailako hedabideen artean).

2.- Esparru honetan 2008tik hona erabilitako aurrekontua mantentzeko ahalegin berezia egin da, lehentasunezko eta estrategikotzat jo delako; 2003an 12.621 €ko aurrekontua (guztiaren %6,87), 2008an 107.000 € (guztiaren %16,34), 2012an 95.400 € (guztiraren %15,78) eta 2016an (%13,52). Honekin lotuta dago Hitza eta Oiz-mendiren aurrekontuen bilakaeraren kontua: eskualde bietako Hitza egunkeriek bat egin dute (aurrekontu murrizketa) eta Oiz-mendi telebistaren kasuan ere murrizketa nabarmena izan da.

3.- Hedabideen esparruan eskaintza zabala euskaraz izatea lortu egin da neurri handi batean (telebista, egunkaria, hilabetekaria). 1990-1999 urte bitartean Udalaren magalean euskarazko Deiar/Eutsi astekaria abian egon zenetik, asko garatu da esparru hau gizarte eragileen ekimenari eskerrak (Gernika irratia-Oiz-mendi telebista, Busturialdeko Hedabideak S.L.-rekin lotutako elkarteak, Bagabiz aldizkaria), herri erakundeen diru laguntzekin.

4.- Abian dauden egitasmoak enpresa ekimenak dira. Horixe azpimarratzen genuen 2008an ere eta, horrek, nolabaiteko balio erantsia ematen die proiektuei, ekonomikoki bideragarriak izan daitezcan ahaleginari eusten zaiolako; errealitate artifizialari uko eginda, komunikabideekiko herriak duen atxikimenduaren arabera neurritatzea dakar jokabide horrek.

5.- Etxe guztietan dago euskarazko hedabideekin lotura izan eta hurbileko albisteak euskaraz dastatzeko aukera. Bertoko albisteak bitarteko, modu erakargarrian euskararen erabilera areagotzeko baldintzak sendotu egin dira.

6.- Udalerriko hedabideen potentzialitatea eta eragina handia da, kontuan hartuta euren hedapena. Aurreko hamar urteetako neurketen arabera, eskualdean gehien irakurtzen zen egunkaria zen Hitza (10.000 irakurle), nahiz eta harpidetza kopurua zerbait jaitsi den azken lau urteetan (krisia bitarteko...?). Oiz-mendi Telbistari dagokionez, 30.000 ikusle potentzial ditu eskualde bietan (Busturialdea eta Lea-Artibai).

7.- Gernika-Lumoko harpidedunen fideltasuna handia da (konparatu harpidedun guztien kopurua eta ordaintzen dutenena); alderatu beste herrietako datuekin.

II.3.2.2.- Kezkatzeko ondorioak (hedabideak):

- 1.- Ez da oraindik euskarazko hedabideen arteko elkarlanerako fororik sortu**, nahiz eta euren arteko lehiarik izan ez (publizitatea, hizkuntzaren tratamendurako irizpideak,...). Interesgarria izango litzateke horretarako bilgune bat sortzea.
- 2.- Udalerriko hedabideek erabiltzen dituzten hizkuntza ereduak ez dira berdinak** eta hiztunekiko komenigarria litzateke horretan nolabait bateratuta jokatzeko, hizkuntza eredu antzekoak eskainiz hedabide desberdinetan eta hiztunen begietarako horrenbeste nahaste ez sortzea.
- 3.- Euskarazko hedabideak administrazioaren diru laguntzen pentsura daude gaur egun**, enpresa egitura duten arren. Horrek sor dezakeen dinamika kaltegarria da bihar-etzirako, kalitate eta hobekuntza prozesuaren beharrezanik ez eta bezeroen gogoak kontuan hartu barik jokatzeko ekar dezakeelako.
- 4.- Hitza egunkariaren kasuan, aztertzea da harpidedun kopuruak behera egitea**, krisiaren eraginez akaso, nahiz eta Gernika-Lumoko harpidedunak fideltasun handikoak izan (harpidedunen kopurua eta ordaintzen dutenena konparatu).
- 5.- Esparru honetan ekiteko irizpideak finkatzearen, diagnostiko sakona egin beharra dago.** Hedabideen arrakasta “erreal” neurtu eta euskal hiztunen azebetetze maila ezagutu, aurrera begirako hobekuntzak moldatzeko.
- 6.- Aipatu diagnostikoa oinarri, euskarazko hedabideen bideragarritasun finantzarioa ziurtatzeko bideak jorratu behar dira.** Baina, ez dugu ahaztu behar euskararen normalizaziorako lehentasunezkoa dela euskarazko hedabide osasuntsuak eta sendoak izatea. Beraz, Administrazioak eskaini behar duen diru laguntza ezin izango dugu inoiz baztertu, batez ere krisia bizi dugun sasoi honetan. Aipagarria Bagabiz aldizkariaren kasua, aurreko legegintzaldian udalaren “babesa” galdu zuena eta gaur egun bizirik dirauena.

II.3.3.- Teknologia berriak – Balorazioa:

Gernikaldeko 12 urteko ikasleei egindako neurketa (iturria: Gernika-Lumoko Berritzegunea – 2010)

(ULIBARRI programako GELARGAZKIA / gehienezko puntuaketa 5)

Gaztelaniaz, nagusitasun argiz		Aita-amak, beren artean gaztelaniaz nagusitasun argiz		ZENBAKIAK	1: Beti erdaraz
Gaztelaniaz, nagusitasun ahulez		Aita-amak, beren artean gaztelaniaz nagusitasun ahulez			2: Erdaraz gehiago
Euskaraz, nagusitasun ahulez		Aita-amak, beren artean euskaraz nagusitasun ahulez			3: Bietara berdin
Euskaraz, nagusitasun argiz		Aita-amak, beren artean euskaraz nagusitasun argiz			

Batazbestekoa:

		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4	5.1	6.1
Berba egin	Egin	3.28	3.72		3.71	3.72	3.15	4.19	4.38	4.09	4.39	3.55	2.49			3.70	4.04
	Jaso	3.28	3.72	2.52	3.67	3.60	2.95	4.20	4.50	4.07	4.53	3.55	2.49	3.03	2.49	3.30	4.04
Irakurri	Egin												2.49				
	Jaso												2.49		2.68		4.04
Idatzi	Egin												2.49				
	Jaso												2.49				

kodeak

1. Familia	4. Komunikazioa
1.1 Gurasoekin	4.1 Telefonoz
1.2 Anai-Arrebekin	4.2 Interneten
1.3 Gurasoak beraien artean	4.3 Irratia-musika entzun
2. Auzoa	4.4 TB, Bideoa, Zinea, Prentsa
2.1 Kaleko lagunekin	5. Kirola
2.2 Auzoko ezagunekin	5.1 Kirolean
2.3 Auzoko ezezagunekin	6. Eliza
3. Eskola	6.1 Elizan
3.1 Gelako lagunekin	
3.2 Irakasleekin gelan	
3.3 Lagunekin jolastorduan	
3.4 Irakasleekin gelatik kanpo	

Parte hartu duten ikastetxeak:

- Publikoak LH: 2 (lagina: LH-ko 6. mailako talde bana)
- Publikoak BH: 2 (lagina: DBH-ko 1. mailako talde bana)
- Itunpekoak: 3 (lagina: DBH-ko 1. mailako talde bana)

Eremu erdaldunak:

1. **Internet: 2.49**
2. **TB, Bideoa, Zinea, prentsa: 2.49**
3. **Gurasoak beraien artean: 2.52 (%50,4).** Gernikaldeko betiko arazoa: umeei euskaraz eta nagusien artean, erdaraz.
4. **Auzoko ezezagunekin: 2.95 (jaso). 3.15 (berba egin).** Zergatik ezezagunei erdaraz zuzentzeko joera?

Eremu euskaldunenak:

8. **Eskola: 4 eta 5** tartean, hau da, eremu euskaldunena
9. **Eliza: 4tik** gora
10. **Anai-arrebekin: 3,72 (%74).** Guraso bat erdalduna den kasuetan ere, euren artean euskaraz aritzen direla ematen du.
11. **Kaleko lagunekin 3.71 /3.67,** baina gelakoekin: **4.9 /4.20:** kaleko eta gelakoak lagun berberak izanik, eragina al du eskolan egoteak?
12. **Auzoko ezezagunekin: 3.72 (egin) 3.60 (jaso).** Aldea dago “egin” eta “jaso”-ren artean, handirik ez baina.
13. **Gurasoekin: 3.28** (egin eta jaso -%65,6-). Anai-arrebekin egiten dutenarekin alderatuta (3,72) eta guraso erdaldunen kopurua kontuan hartuta, ondorioa: guraso bat erdalduna den kasuetatik ere %8,4 batek euskaraz egiten du anai-arrebekin.

Adin tarte honetako gurasoen datuak (**BRANKA**):

- Guraso biak euskaldunak: % 57
 - Guraso biak erdaldunak: % 16
 - Guraso bat euskalduna: % 27
14. **Kirolean (eskolan): 3.70 /3. 30** eman du batzaz-bestekoa. Kasu honetan, komenigarria litzateke bereiztea eskolan egiten dena, nahiz eta ikastordutik kanpo izan. Kirol elkarte batzuk aztertzeke aukera emango luke, Gernikaldean behintzat.

BESTE ADIERAZLE BATZUK

www.gernika-lumo-euskaraz.eus BISITAK	2011 ek 2012 ek Urte osoa	2012 uzt 2012 az. Sei hilabete	2014 maia. 2015maia Urte osoa	2016 urtarriletik abendura
Web orrietara bisitak GUZTIRA	9.371	4.853 gora	6.711 behera	6.067
Web orrietara bisitak: argitalpenen atalera	536	257 berdintsu	259 behera	579 gora
Web orrietara bisitak: Euskara Batz/Eusk Zerb. atalera	528	282 gora	159 behera	447 gora
Web orrietara bisitak: jorrotokiak	389	251 gora	114 behera	568 gora
Web orrietara bisitak: baliabideen atalera	176	127 gora nabarmen	98 behera	93 mantendu

FACEBOOKen erabilera (udala eta arlo batzuk)

ERAKUNDEA	Jarraitzaile kop		Euskarazko post-ak		Gaztelaniazko post.ak	
	2013	2017	2013	2017	2013	2017
Udala	710	1.914	%50	%65 (eleberaz %16)	%50	%24
Liburutegia	2.759	2.794	%100	%100	%0	%0
Turismo bulegoa	3.426	4.073	%66,66	%37,3	%33,34	%62,7
Hitzargune kanpaina	171 Elk/erak	219	%100	%100	%0	%0
Gazteen informazio bulegoa	-	505	-	%100	-	-

Udalaren webgunea (www.gernika-lumo.net) BISITAK (EUSKAL HERRIKOAK)	EPEA 2016ko uzt/abendua
(*) Webgunerako bisitak guztira (Euskal Herrikoak)	39.921
Webgunerako bisitak euskaraz (sartzeko orduan)	10.056 / %25,18
Webgunerako bisitak euskaraz (irtetzeko orduan)	8.492 / %21,27
Webgunerako bisitak gaztelaniaz (sartzeko orduan)	29.865 / %74,82
Bisitaturiko orrialdeak guztira	150.126
Bisitaturiko orrialdeak euskaraz	31.324 / %20,86

(*) Taulan jasotako bisita kopurua (39.921) Euskal Herriko herritarrena da (egia esan, estimazio bat egin behar izan dugu datu hori ateratzeko eta %5 inguruko akats tarte izango du seguru); kontuan hartzekoa da bisitak guztira, mundu osotik, 77.491 izan direla sei hilabeteko epe horretan.

II.3.3.1.- Pozteko ondorioak (teknologia berriak):

1.- Posible izan zen Euskara arloko webgune berezia martxan jartzea. Erronka zen guretzat eta, azkenean, lortu genuen.

2.- “gernika-lumo-euskaraz.eus” webgunea 2011n martxan jarri genuenetik, bisitak mantendu eta orri bistaratzeak gora. Gora egin dute ia atal guztietako bisitek, baina nabarmen hurrengoek: argitalpenak, Euskara Zerbitzua, jorrotokiak (esparru desberdinetako kanpainak...).

3.- Esparru honek izaera transbertsala dauka eta beste esparru batzuetan ekiteko bidea eman digu. “Facebook”-en dinamika euskara hutsezkoa da hurrengoetan: hitzargune kanpainan (Elkarteak, enpresak eta merkataritza), liburutegian eta Gazte Informazio Bulegoan; Udalekoan %65 euskaraz. Turismo bulegoan %35era jaitsi da euskarazko erabilera, baina ulertzekoa da azken urteetan kanpoko bisitarien igoera nabarmena izan delako.

4.- Teknologia berriekin eskaintza berezia egitea lortu dugu Hitzargune kanpainan: hitzarmen-kide direnei hiztegi elektronikoak, euskarazko aplikazioak, agiriak.net -idatzi ereduak eskuragarri-, ikasare.net -euskara ikasteko on line sistema-,...

II.3.3.2- Kezkatzeko ondorioak (teknologia berriak)

- 1.- **Ikasleen artean gunerik erdaldunenak (5etik 2,49 puntu): Internet, telebista, bideoa, zinea eta prentsa.** Eskoletan 2010ean egindako “gelargazkia” datu-bilketan islatzen diren datuak dira.
- 2.- **Aurreko urteetan esan bezala, zer esan gutxi daukagu udal mailatik esparru honetan eragiteko.** Goragoko erakundeak (enpresa handiak, multinazionalak,...) sartzen dira jokoan eta euren jokabideen menpe gaude, instituzioa publiko nagusiek lege bideak jorratu bitartean.
- 3.- **Elkarte, erakunde, enpresa eta merkataritza arloan teknologia berriak zein neurritan eta zelakoak erabiltzen diren jakiteko diagnostiko zehatza egin beharra dago udalerrian.** Hortik abiatu beharko litzateke hurrengo Plan Estrategikorako proposamenak egiteko.
- 4.- **Gure kezka, goragoko erakundeen kezka ere bada, iraultza teknologikoak hizkuntza erabileran gero eta zer esan gehiago izango duelako.** Euskararen Aholku Batzordeko Batzorde teknologikoa (HPSren koordinaziopean) egoeraren diagnostikoa egiten aritu zen duela urte batzuk eta hurrengo urteotan euskarak sarean izan behar duen presentziarako ekintzak, epeak eta parte-hartzaileak zehaztu zituen; guretzat orientabidea. Lorpenak hor daude (“.eus”, aplikazioak euskaraz,...), baina bidea luzea izanda ere, etengabe ateratzen dira gauza berriak. Soluziorik onena: euskarari lehentasuna ematen dioten jatorrizko baliabide teknologiko berriak sortzea.
- 5.- **Eragile batzuekin urte batzuetan izandako elkarlanari ez diogu eutsi behar beste.** Kasurako, KZ gunearekin, bertako funtzionamendua eta eskaintzarekin lotuta euskararen tratamendurako irizpideak finkatzearen. Ikastaro berezi batzuk ere eratu ziren elkarlanean (udalaren web orriari buruzkoak, euskarazi buruz sarean dagoenari buruzkoak, hitzarmenkide ditugun enpresa eta elkarleen web orriak doan eratzeko zerbitzua,...)
- 6.- **Udalak erabiltzen duen facebook-ean ez daukagu hizkuntza irizpideak kontrolatzeko aukerarik** eta dagoen arduradunak ez dauka euskaraz jarduteko gaitasunik. Badaude beste zerbitzu batzuk arlo horretan ekiteko perfila moldatu (Gazteen Informaziorako bulegoa, Turismo bulegoa) eta jokabide zuzena dutenak.
- 7.- **Udalaren web orri berrian sartzeko gaztelaniazko bertsioa hobesten da euskal herritarren kasuan** (sarrera guztien %75a gaztelaniaz egiten dira). Euskaraz %25a. Kontuan hartu 77.491 bisita izan zirela guztira 2016an sei hilabeteko epean eta horietatik erdiak direla euskal herritarrenak.

II.4.- Zehar lerrokoak lantzeko atala: Sentsibilizazioa eta motibazioa

Indarrean dagoen Plan Estrategikoa (2014-2017 eperako ESEP: Euskara Sustatzeko Ekintza Plana) taxutzeko jarraibideak planteatu zirenean, hiru helburu estragikoez gain (1.a Euskararen transmisioa / 2.a Euskararen erabilera / 3.a Euskara elikatzea), laugarren atal bat sortu zen helburu estragikoko guztiak lortuta zeuden hainbat eta hainbat ekintza kokatzeko: ZEHAR LERROKOAK / SENTSIBILIZAZIOA ETA MOTIBAZIOA.

Gure kasuan, helburu estragikoko bakoitzean egindako hausnarketan aintzat hartu ditugu atal honetan kokaturiko ekintzak, baina, besterik ez bada, derrigorrezkoa da euren aipamena egitea, ekintzarik garrantzitsuen eta potenteenak direlako.

Koadroan argitzen da ekintza bakoitzarekin landu nahi izan diren helburu estragikokoak (“(*)” ikurra dutenak ezin izan dira bete):

EKINTZAK	1.- H. E. TRANSMISIOA	1.- H. E. ERABILERA	1. H. E. ELIKATZEA
14.1. Euskara balio positiboekin eta modernitatearekin lotu (Toki erakundeak)			
- (*) Hauteskundeetan hautatutako kargu politikoei begirako lanketa, Erabilera Planaren informazioa eskaini eta inplikazioa lortzeko.	X	X	
- (*) Etorri berriei zuzendutako harrera protokoloan, Euskara Zerbitzuaren harrera bilera txertatzea	X	X	
- Euskararen Nazioarteko egunaren inguruko egitaraua prestatu	X	X	X
14.2. Familia transmisioa (Toki erakundeak)			
- Guraso eta aitona. amonenganako sentsibilizazio kanpaina burutu, ikastalde eta ikastaro bereziak sortzeko	X	X	
14.3. Irakaskuntza (Toki erakundeak)			
- Informazioa eman herritarrei euskarazko helduen prestakuntza zerbitzuez	X	X	
14.4. Euskalduntze-alfabetatzea (Toki erakundeak)			
- Euskara ikasteko prozesuaren gaineko informazio orokorra modu erakargarrian eman	X	X	
- Euskara ikasteko diru laguntzak eskaini baldintza batzuk betetzearen truke (deialdia)	X	X	
14.5. Administrazioa (Toki erakundeak)			
- Herritarrek administrazioekiko harremanetan euskara era naturalean erabil dezaten komunikazio ekintzak antolatzea	X	X	
14.6. Arlo sozioekonomikoa (Toki erakundeak)			
- Herrian eragin handia duten enprekin banan banako elkarrizketak egin (erabilera planak bultzatu)	X	X	X
- Saritu euskararen erabilera areagotzeko planak jarri dituzten enpresak	X	X	
- (*) Udala bezero den heinean, protokoloa zehaztu udalak hornitzaileei eskaera egin diezaien aurrekontua eta faktura guztiak euskaraz egiteko	X	X	X
14.7. Aisia eta kirola (Toki erakundeak)			

- Hitzarmena sinatu aisialdi taldeekin, euskararen erabilera normalizazioan ikusten diren gabeziak identifikatu eta elkarrekin jorrazteko	X	X	X
- Laguntza teknikoa eskaini, erlijio saioetako materialaren itzulpenarako eta testuak kalitatezkoak direla bermatzeko.	X	X	X
- Saritu euskararen erabilera kontuan hartu eta sustatzen duten aisialdi elkarteak (kultura eta kirola)	X	X	
14.8. Liburgintza (Toki erakundeak)			
- Zentro publikoetan (osasun zerbitzuak, udalaren bulegoak...) irakurgai utzi euskarazko aldizkari eta liburuak	X	X	X
- Modan dauden idazleen hitzaldiak antolatu: idazteko teknikak, ohiturak, liburuen komentarioak	X	X	X
- Euskarazko komunikabideen harpidetzak oparitu	X	X	X
- Irakurzaletasuna bultzatu asmoz, Udal liburutegiarekin elkarlanean programa berezia eratu	X	X	X
- Liburuaren eguna ospatu (udal liburutegia)	X	X	X
14.9. Kulturgintza (Toki erakundeak)			
- Herriko kultur elkarteekin hitzarmenak sinatu, haietan euskara erabilera sustatzeko	X	X	X
- Euskaraz antolatu nahi diren kultur ekintzetarako beharrezkoak izan daitezkeen baliabideak eskaini	X	X	X
- Etorri berriei zuzendutako sentsibilizazio ekintzak, euskarazko kultur jarduerak kontsumitzera animatzeko	X	X	X
14.10. Hedabideak eta publizitatea (Toki erakundeak)			
- Komunikabideak euskarazko kultura, aisialdi eta kirol ekitaldien berriemaile eta partaide bihurtu	X	X	X
- Udalerri mailako irrati-telebista zerbitzuaren esleipena mantendu, euskarazko hedapena egitea helburu	X	X	X
- Busturialdea eta Lea-Artibaiko HITZA egunkariari diru baliabideak bideratu, urteanitzeko hitzarmenaren bidez	X	X	X
14.11. Teknologia berriak (Toki erakundeak)			
- Herritarrengan eragin, batez ere gazteengan, euskaraz jo dezaten sarera informazio bila	X	X	X
15.1. Euskararen irudi positiboa indartzea (Toki erakundeak)			
- 2016an erabilearen kale neurketa berezia egin Soziolinguistika Klusterraren eskutik			
- Euskal kultura eta tradizioari lotutako ekintzak bultzatu	X	X	X
15.2. Hizkuntza paisaia euskalduntzea gune euskaldunenetan, hiriburuetan eta baita gune jendetsuetan ere			
- Herriko jaietan antolatzen diren aktialdietan euskararen erabilera bermatu	X	X	X